

การพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับประชากรข้ามชาติ : รูปธรรมการพัฒนา

การพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับประชากรข้ามชาติ : รูปธรรมการพัฒนา

กองบรรณาธิการ ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว อติศร เกิดมงคล
นุชนารถ นาคขำ มงคล สุวรรณศิริศิลป์

ผู้เขียน/เรียบเรียง ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว คชชิน สุวิชา

บรรณาธิการกิจ อำไพ เกตุสถิต อรพิน วิมลภูษิต

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2559

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

ออกแบบปก/รูปเล่ม ชัยวัฒน์ พระจันทร์

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สมานเอสเคการพิมพ์
ถนนเอกชัย แขวง/เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150

จัดพิมพ์/จัดทำโดย โครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม
กับผู้ที่มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ(ศสร.)
มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.)
เลขที่ 59/118-120 ซอยเอกชัย 89/4 ถนนเอกชัย
แขวง/เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150
โทรศัพท์ 0 2416 8073 โทรสาร 0 2894 2819
เว็บไซต์ www.fry1985.org

สนับสนุนโดย สำนักงานสนับสนุนสภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คำนำ

หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากการทำงานของโครงการพัฒนาแนวทาง และรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ที่มีปัญหาสถานะบุคคลและ แรงงานข้ามชาติ (ศสร.)¹ ในช่วงปีพ.ศ.2556-2559 ร่วมกับองค์กรภาคี เครือข่ายหลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และ แรงงานข้ามชาติ โดยการสนับสนุนของสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากร กลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ด้วยความตระหนักร่วมกันว่า ประเทศไทยมีผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน อย่างหลากหลาย หากประชากรกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดขาดการดูแลให้ได้รับ บริการขั้นพื้นฐานและสวัสดิการต่างๆ ที่เหมาะสมต่อการมีสุขภาวะที่ดี นอกจากแสดงถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคมแล้ว ยังส่งผลต่อสุขภาวะของ ประชากรกลุ่มอื่นๆ และสังคมโดยรวมในที่สุด

ประชากรข้ามชาตินับเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย มีส่วนร่วมในการ พัฒนาประเทศชาติ แต่ประชากรเหล่านี้ยังประสบปัญหาการเข้าไม่ถึงสิทธิ และบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น อาทิ การศึกษา สุขภาพ การมีสถานะ บุคคลตามกฎหมาย รวมถึงปัญหาในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย ซึ่ง เป็นผลมาจากในด้านสถานภาพทางกฎหมาย ข้อจำกัดด้านภาษา การไม่ตระหนักหรือเห็นความสำคัญในสิทธิขั้นพื้นฐานของพวกเขาเอง และ มาจากทัศนคติของสังคมโดยรวม

¹ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของบุคคลทั่วไปและสอดคล้องกับเอกสารฉบับอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องใน ปัจจุบัน ในหนังสือเล่มนี้จึงจะใช้คำว่า “ประชากรข้ามชาติ” ซึ่งหมายถึงแรงงานข้ามชาติจาก ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และบุตรของแรงงานข้ามชาติที่ ติดตตามมาจากประเทศต้นทางและเกิดในประเทศไทย

หนทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาลำดับต้น คือ **“การศึกษา”** เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเชื่อมโยงความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพประชากรข้ามชาติในสังคมไทย และการศึกษาจะส่งผลต่อการมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันการเข้าสู่ระบบการศึกษายังช่วยให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต่างๆ สามารถเข้าถึงและดูแลกลุ่มประชากรเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น แต่หนทางที่จะนำไปสู่การได้รับการศึกษาของกลุ่มประชากรเหล่านี้ จะอาศัยเพียงระบบปกติทั่วไปและการทำงานของหน่วยงานรัฐเพียงลำพังนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นที่จะต้องค้นหาและพัฒนาารูปแบบ วิธีการที่เอื้ออำนวย เป็น การเฉพาะ และสอดคล้องกับบริบทของกลุ่มประชากรเหล่านั้น และการเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกันทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

โครงการ ศสร. ได้พยายามทำงานเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากรข้ามชาติ โดยเป็นการทำงานกับหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้กลุ่มประชากรข้ามชาติมีโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาที่เหมาะสมในระดับหนึ่ง อันจะนำไปสู่การเข้าถึงและการได้รับการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการ จึงเห็นควรได้รวบรวมสถานการณ์และผลการดำเนินงานเหล่านี้จัดทำเป็นหนังสือจำนวนสองเล่ม เพื่อบันทึกบทเรียน ประสบการณ์ ความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานในระยะถัดไป สำหรับหนังสือเล่มนี้ นับเป็นเล่มที่สองซึ่งเป็นการรวบรวมผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจที่จะการศึกษาหรือพัฒนาต่อในอนาคต

ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ทุกภาคีความร่วมมือต่อการทำงานอย่างเกื้อกูลตลอดระยะที่ผ่านมา ในฐานะผู้จัดการโครงการขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ช่วยให้กลุ่มประชากรข้ามชาติได้แสดงถึงคุณค่าและการมีตัวตนในสังคม ขอขอบคุณสนับสนุนสุขภาพะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) ที่ให้โอกาสและให้พื้นที่ในการทำงานของพวกเรา ขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการและคณะกรรมการกับกำกับทิศทางกรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ ที่ช่วยให้คำชี้แนะและเป็นที่กำลังใจตลอดมา ขอขอบคุณภาคีหลักของโครงการ ศสร.รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานที่ได้ร่วมเดินทาง ก่อเป็นรูปเป็นร่างในงานที่คาดฝันและอยู่เคียงข้างในยามที่ต้องเผชิญปัญหาาร่วมกัน

สุดท้าย ขอขอบคุณภาคีความร่วมมือ ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) ศูนย์ กศน.เขตศูนย์ กศน. อําเภอ สำนักงาน กศน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 และ เขต 2 สำนักงาน สพฐ. โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ และสถานประกอบการที่ร่วมดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยเมียนมา รวมถึงเพื่อนภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม ที่ให้โอกาสพวกเราและร่วมขับเคลื่อนพัฒนาการทำงานด้วยกันกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร

และท้ายที่สุด ต้องขอขอบคุณกลุ่มแรงงานข้ามชาติและลูกหลานที่เป็นแรงบันดาลใจและให้พลังในการทำงานของพวกเราเสมอมา

ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว

ผู้จัดการโครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ (ศสร.)

มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
การพัฒนากลไกระดับจังหวัดและการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ จังหวัดชุมพร	1
⊙ ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน	3
⊙ ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนกลไกและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ จังหวัดชุมพร	12
⊙ แนวทางการพัฒนากลไกระดับจังหวัดที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาของเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย	24
การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย	25
⊙ ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน	29
⊙ ผลการดำเนินงานและข้อค้นพบ	36
⊙ สรุปสาระสำคัญ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	46
⊙ รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้เรียนหนังสือในระบบโรงเรียน	47
การพัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงการศึกษากับประเทศต้นทาง : กรณีการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์การเรียนกับการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาของประเทศเมียนมา	48
⊙ ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน	51
⊙ ผลการดำเนินงาน	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
⊙ ข้อมูล ข้อคิดเห็นบางส่วน จากการประชุม “สรุปทเรียน และก้าวต่อไปจากการเชื่อมโยงการศึกษาแม่สอด-เมียวดี” วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 ณ วัฒนาวิลเลจ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	63
⊙ แนวทางการเชื่อมโยงการศึกษาระหว่างไทยและเมียนมา รูปแบบ NFPE	65
ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานและการพัฒนาการจัดการศึกษา สำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติในอนาคต โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	66
การจัดการศึกษาสำหรับแรงงานข้ามชาติ รูปแบบ “โรงเรียนใน โรงงาน”	72
⊙ ขั้นตอน / กระบวนการดำเนินงาน	75
⊙ ผลการดำเนินงาน	80
⊙ กรณีศึกษาตัวอย่าง จากการดำเนินงาน “โครงการโรงเรียน ในโรงงาน” จากประสบการณ์จริง สู่การสร้างความรู้และพัฒนางาน การพัฒนารูปแบบและโอกาสทางการศึกษาของผู้มีปัญหาสถานะ บุคคลและแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนลาว	87
⊙ ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน	94
⊙ ผลการดำเนินงาน	98
รูปแบบความร่วมมือจัดการศึกษาให้กับแรงงานข้ามชาติและผู้มีปัญหា สถานะบุคคล	100
ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานและการพัฒนาการจัดการศึกษา สำหรับแรงงานข้ามชาติในอนาคต โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	112
บทสรุป	113
โอกาสการพัฒนาและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	120
เพื่อนผู้ร่วมเดินทางและผู้ใหญ่ที่คอยเกื้อหนุน	129

ภาพจากมูลนิธิช่วยโรงเรียนแดน

ภาพจากมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

ศูนย์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภาคอีสาน (ศสอ.)

การพัฒนากลไกระดับจังหวัด และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษา ของบุตรแรงงานข้ามชาติ จังหวัดชุมพร

ภาพจากโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 76 สพ.ชุมพร เขต1

การพัฒนากลไกระดับจังหวัด และการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึง การศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ จังหวัดชุมพร

ดำเนินงานโดย มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร ร่วมกับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ชุมพร เขต 1 และเขต 2
จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุของการเข้าไม่ถึงการศึกษา
ของบุตรแรงงานข้ามชาติ ประกอบการพิจารณาต้นทุนดำเนินงานโครงการ
ในที่ผ่านมา (2554-2556) รวมถึงสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ พบว่า การ
แก้ไขควรมุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งยังคงค่อนข้าง
ติดขัด และส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติในสถานศึกษาที่ยังมีการปฏิเสธ ไม่
มั่นใจ หรือมีเงื่อนไขต่างๆ ในการไม่รับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน

โครงการได้พัฒนาการทำงานร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชุมพรเขต1 และโรงเรียนในสังกัด ในการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของ
บุตรแรงงานข้ามชาติจนเกิดผลเป็นรูปธรรมผ่านมาแล้วในระดับหนึ่ง ดังนั้น
ในระยະนี้โครงการจึงได้ร่วมกับ สพป.ชุมพรเขต 1 และเขต 2 ทำงานต่อยอด
เพื่อยกระดับการทำงานสู่การพัฒนากลไกระดับจังหวัด ซึ่งจะนำไปสู่การจัด
การศึกษาที่เอื้อต่อเด็กทุกคนเพิ่มมากขึ้น

เป้าหมายการดำเนินงาน

จังหวัดชุมพร มีกลไกในระดับจังหวัดที่มีบทบาทเอื้ออำนวยต่อการ
นำนโยบายด้านการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร
หรือไม่มีสัญชาติไทยไปสู่การปฏิบัติ และมีแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึง
การศึกษาของเด็กกลุ่มดังกล่าว

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย : เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงบุตรของแรงงานข้ามชาติ ทั้งที่ติดตามมาจากประเทศต้นทางและเกิดในประเทศไทย ที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้เรียน

พื้นที่ดำเนินงาน : จังหวัดชุมพร 8 อำเภอ ได้แก่ คือ อำเภอเมือง , อำเภอท่าแซะ , อำเภอปะทิว อำเภอหลังสวน , อำเภอละแม , อำเภอพะโต๊ะ , อำเภอทุ่งตะโก , อำเภอสวี

ภาคีความร่วมมือ

ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร สพป.ชุมพร เขต1 และเขต 2 ฝ่ายทะเบียนและบัตร อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายความมั่นคง สำนักงาน กศน.จังหวัดชุมพร โรงเรียนในสังกัด สพป.ชุมพร เขต1 และเขต 2 โรงเรียนมัธยม 1 แห่ง โรงเรียนอนุบาล 1 แห่ง นักวิชาการ/สถาบันการศึกษาในพื้นที่ และผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติ

ขั้นตอนการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการดำเนินงาน

กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่หนึ่ง พัฒนาการของกลไกระดับจังหวัด ซึ่งหมายถึง คณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร และยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนชุมพร และส่วนที่สอง การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติจังหวัดชุมพร โดยสรุป ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง พัฒนาการของกลไกระดับจังหวัด ซึ่งหมายถึง คณะทำงานจัดทำ ยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร และยุทธศาสตร์ การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร

1. เกิดคำสั่งผู้ว่าราชการ จังหวัดชุมพร ที่ 2221/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงาน ยุทธศาสตร์การศึกษา ประชาคมอาเซียนจังหวัด ชุมพร ลงนามวันที่ 20 สิงหาคม 2557

1. การปรึกษาหารือกับผู้บริหารในระดับจังหวัด และประสานความร่วมมือการสร้างแนวร่วม และหาเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อน

มูลนิธิศุภนิมิตฯ จังหวัดชุมพร ได้เข้าพบ ปรึกษาหารือเบื้องต้นกับผู้ว่าราชการจังหวัด ชุมพร และผู้อำนวยการ สพป. ชุมพรเขต 1 ถึง แนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อให้ เด็กไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มี สัญชาติไทยได้เข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ซึ่ง ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งจังหวัด อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้ มี งบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับหนุนเสริมให้เกิด กลไกระดับจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด และ ผู้อำนวยการ สพป.ชุมพรเขต 1 เห็นด้วยกับแนว ทางการขับเคลื่อนร่วมกัน

2. จัดประชุมเพื่อนำเสนอจุดมุ่งหมายและแนว ทางการดำเนินงานของโครงการ ให้ภาคีที่ เกี่ยวข้องทุกระดับได้รับทราบ รวมทั้งหารือกับ สพป. ชุมพร ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงแนวทางการ ทำงานเพื่อให้เกิดยุทธศาสตร์จังหวัดในการจัด

	<p>การศึกษาสำหรับเด็กไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย</p> <p>3. การนำเสนอประเด็นร่วมที่จะเชื่อมร้อยการทำงานร่วมกันของหน่วยงานหรือภาคส่วนต่างๆ ของจังหวัดชุมพร ซึ่งนำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร และรองผู้อำนวยการ สพป. แกลงถึงแนวทางในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในจังหวัดชุมพร โดยจะอาศัยกลไกการจัดการศึกษาเป็นพลังในการป้องกันเด็กเข้าสู่วงจรการใช้แรงงานเด็กและการตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์</p> <p>4. การเปิดพื้นที่ในการพูดคุยถึงสภาพปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงบุตรแรงงานข้ามชาติ</p>
<p>2. มีคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียน จังหวัดชุมพรตามหนังสือคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ผอ.สพป.ชุมพรเขต 1 เป็นประธาน, ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัด</p>	<p>บทบาทหน้าที่ของคณะทำงานฯ ตามคำสั่งแต่งตั้ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) จัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร 2) จัดทำคู่มือ แนวทาง และแผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาประชาคมอาเซียน จังหวัด ชุมพร 3) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อบริหารยุทธศาสตร์ และ 4) ติดตาม และประเมินผล <p>1. การจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคม</p>

ชุมพร และรองผอ.สพป.ชุมพร เขต 1 เป็นรองประธาน, ผอ.โรงเรียน 5 คน , ผู้แทนครู, ปลัดเทศบาล 2 คน, อาจารย์มหาวิทยาลัย 2 คน, หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ผอ.กลุ่มส่งเสริมฯ สพป. ชุมพร เขต 1 และ เขต 2 นักวิชาการศึกษาชำนาญการ จาก สพป.ชุมพร เขต 1 และมูลนิธิศุภนิมิตฯ เป็นคณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อาเซียนจังหวัดชุมพร โดยแต่งตั้งคณะทำงานกลุ่มย่อยเพื่อทำหน้าที่ ดังนี้

1.1 คณะทำงานกลุ่มย่อยยกร่างยุทธศาสตร์แต่ละด้าน รวม 3 คณะ

1.2 คณะทำงานหลอมรวมยุทธศาสตร์ 1 คณะ

1.3 คณะทำงานจัดทำเอกสารร่างยุทธศาสตร์ฯ เพื่อนำเสนอในเวทีรับฟังความคิดเห็นและวิพากษ์แผนยุทธศาสตร์ ก่อนที่จะนำเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนาม ต่อไป

2. คณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์ฯ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ โรงเรียนบ้านตะโกกลางและ กศน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

3. มี (ร่าง) ยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร
ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่
1) การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ
2) สื่อสาร 3 ภาษา (ไทย พม่า อังกฤษ) และ 3) สิทธิการศึกษาเท่าเทียม

4. นำเสนอ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัด

1. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ในระดับจังหวัด ที่มีต่อร่างยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียน

ผลลัพธ์ระหว่างทาง

กระบวนการดำเนินงาน

ชุมพร ต่อภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัด เพื่อรับฟังความคิดเห็น

จังหวัดชุมพร

2. จัดส่ง(ร่าง)ยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร ไปยังหน่วยงาน ภาคส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ส่วนที่สอง การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติจังหวัดชุมพร

1. แผนงานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.ชุมพรเขต 1 และเขต 2)

1. แผนงานการขับเคลื่อนยังไม่ชัดเจน เนื่องจากเป็นฉบับร่าง ซึ่งหากผ่านกระบวนการขั้นตอนต่างๆ เรียบร้อยและมีการประกาศใช้เป็นยุทธศาสตร์จังหวัดแล้ว สพป.จะได้นำเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาและบูรณาการเข้ากับแผนงานและโครงสร้างการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาตามความเหมาะสม ส่วนประเด็นที่คาดว่าจะนำเสนอในที่ประชุมเพื่อดำเนินการเชิงรุกใน ปีการศึกษา 2560 เช่น เรื่องการสำรวจสามโนเด็กวัยเรียนในชุมชนแรงงานข้ามชาติ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ เป็นต้น

2. การขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ในประเด็นการจัดการศึกษาเด็กไม่มีสัญชาติไทยร่วมกับเด็กไทย ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

แม้ว่าแผนงานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จะเป็นฉบับร่าง แต่ สพป.ชุมพรเขต 1 และเขต 2 ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม อาทิ

1. การร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศแนว

ทางการป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์ในเด็กและเยาวชน ผ่านกลไกระบบการศึกษา

2. สพป.ชุมพรเขต 2 ได้ชี้แจงนโยบายและเชิญผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์มาแลกเปลี่ยน แนะนำการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ และสำเนา “คู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย” ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แจกจ่ายให้กับโรงเรียนในสังกัด

3. การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เอื้อให้เด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยได้เข้าถึงการศึกษามากขึ้น

4. สพป.ชุมพรเขต 1 ได้ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานพัฒนาสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนที่มีรหัส G ในโรงเรียนนาร่องจำนวน 3 แห่ง

3. การสนับสนุนโรงเรียนนาร่อง (3 แห่ง) เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาที่เอื้อให้เด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยได้เข้าถึงการศึกษา

โครงการพร้อมด้วยคณะทำงานจัดทำ ยุทธศาสตร์ ได้ร่วมกันสนับสนุน ส่งเสริมและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนนาร่อง เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติ และเห็นกระบวนการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษา อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การขยายผลในระดับต่อไป

4. การส่งเสริมให้มีการดำเนินงานพัฒนาสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนที่มีรหัส G ในโรงเรียนนำร่อง จำนวน 3 แห่ง

1. จัดประชุมปรึกษาหารือกับ สพป.ชุมพรเขต 1 คณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์ฯ โรงเรียนที่เป็นคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์ฯ 5 แห่ง ตัวแทนผู้ปกครองและเด็กนักเรียนที่ไม่มีเอกสารทางทะเบียนราษฎร หน่วยงานด้านทะเบียนราษฎร สาธารณสุขจังหวัดและสถานพยาบาล ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันของการเชื่อมโยงงานด้านการศึกษา สถานะบุคคลและสุขภาพของเด็กในโรงเรียน เพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกัน

โดยมีสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง มาให้คำแนะนำและชี้แจงเกี่ยวกับข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินการ

2. โรงเรียนนำร่อง 3 แห่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลของเด็กนักเรียนรหัส G และประสานงานกับโรงพยาบาลในกรณีขอใบรับรองการเกิด และประสานยื่นเรื่องจัดทำทะเบียนประวัติของเด็กกับอำเภอ/เทศบาลในพื้นที่

3. สรุปรบเตรียม ทบทวนสภาพปัญหาและหาวิธีแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

4. จัดประชุมหารือร่วมกับ สพป.ชุมพรเขต 1 โรงเรียนนำร่อง และงานทะเบียนอำเภอ/เทศบาล อีกครั้ง เพื่อนำเสนอสภาพปัญหาและข้อติดขัดต่างๆ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร เพื่อให้แนวทางในการดำเนินการอีกครั้ง

ผลลัพธ์ระหว่างทาง

กระบวนการดำเนินงาน

5. มีหนังสือสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชุมพรเขต 1
ที่ ศธ.04041/3311 เรื่อง
การพัฒนาสถานะบุคคล
ของเด็กนักเรียนใน
โรงเรียนจังหวัดชุมพร

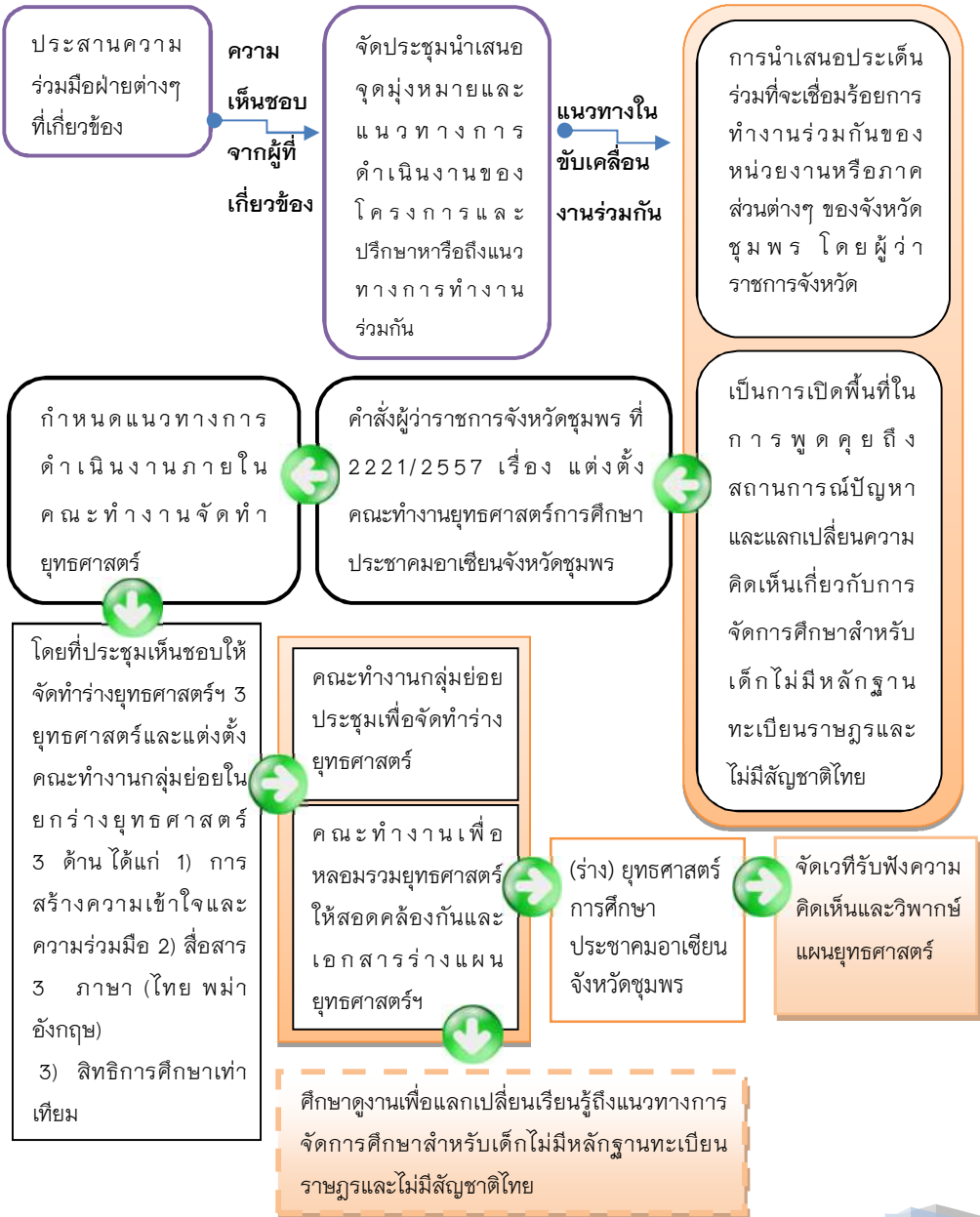
โรงเรียนนำร่องดำเนินการประสานกับงาน
ทะเบียนราษฎรในพื้นที่อีกครั้ง ตามแนวทาง
จากการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด
และตามหนังสือสั่งการ

การถอดบทเรียนการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางและวางแผน
พัฒนาการดำเนินงานในระยะต่อไป

ภาพจากโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 76 สพ.ชุมพร เขต1

แผนภูมิที่ 1 การก่อเกิดคณะทำงานและกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร

ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนกลไกและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการ เข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติจังหวัดชุมพร

① ผลลัพธ์จากการพัฒนากลไกระดับจังหวัด

1. มีคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ที่ 2221/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร ลงนามวันที่ 20 สิงหาคม 2557
2. มีคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพรตามคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร
3. มี (ร่าง) ยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ 2) สื่อสาร 3 ภาษา (ไทย พม่า อังกฤษ) และ 3) ลีทธิศึกษาเท่าเทียม
4. มีการนำเสนอ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร ต่อภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัด เพื่อรับฟังความคิดเห็น
5. เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมในประเด็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยร่วมกับเด็กไทย ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา
6. มีหนังสือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ที่ ศธ.04041/3311 เรื่อง การพัฒนาสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนในโรงเรียนจังหวัดชุมพร

② ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนกลไกและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาของบุตรแรงงานข้ามชาติ

เป็นการนำเสนอผลจากการทบทวนผลลัพธ์ของโครงการฯ ว่า กลไกระดับจังหวัดและแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นนั้น สามารถเอื้อให้เด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้นหรือไม่ และเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเสมอภาคมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

1 ภาพรวมจำนวนสถานศึกษาที่รับเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เข้าเรียนในระดับเขต

มีจำนวนโรงเรียนที่มีเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยศึกษาอยู่จำนวน 156 แห่ง จากทั้งหมด 244 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 63.9 นับว่าบรรลุเป้าหมายที่โครงการฯ กำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 บรรลุผลตามตัวชี้วัดที่โครงการฯ ที่กำหนดว่าจะมีจำนวนสถานศึกษาที่รับนักเรียนไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ 1 : จำนวนสถานศึกษาในสังกัด สพพ. ชุมพร เขต 1 และเขต 2 ที่มีนักเรียนไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ศึกษาอยู่ปีการศึกษา 2558

ต้นสังกัด	จำนวนสถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยศึกษาอยู่	จำนวนสถานศึกษาทั้งหมด	คิดเป็นร้อยละ
สพพ. ชุมพร เขต 1	94	121	77.69
สพพ. ชุมพร เขต 2	62	123	50.41
รวม 2 เขต	156	244	63.93

ที่มา: ข้อมูลสารสนเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 และ 2 (2558)

2 ภาพรวมของจำนวนเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าถึงการศึกษาระดับเขต

ความสำเร็จของกลไกระดับจังหวัดและแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาตามตัวชี้วัดหนึ่งที่โครงการกำหนดไว้ คือ การที่มีจำนวนเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าถึงการศึกษได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ผลการดำเนินงานจากการข้อมูลการรับนักเรียนของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพรที่สังกัด สพฐ. ณ ปีการศึกษา 2558 พบว่า มีจำนวนเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าถึงการศึกษ 1,124 คน จากจำนวนบุตรแรงงานข้ามชาติ อายุ 5-15 ปี ที่อยู่อาศัยในจังหวัดชุมพร จำนวน 8,730 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชุมพร สิงหาคม 2556) คิดเป็นร้อยละ 12.88 ซึ่งนับว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายที่โครงการกำหนดไว้

ตารางที่ 2 : จำนวนเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่เข้าถึงการศึกษในสถานศึกษาสังกัด สพป.ชุมพร ปีการศึกษา 2558

ช่วงชั้น	กัมพูชา	เมียนมา	ลาว	ไม่ปรากฏสัญชาติ	รวม
ช่วงชั้นที่ 1	23	259	166	10	458
ช่วงชั้นที่ 2	14	274	157	18	463
ช่วงชั้นที่ 3	12	106	51	10	179
ช่วงชั้นที่ 4	-	16	7	1	24
รวม	49	655	381	39	1,124

ที่มา: ข้อมูลสารสนเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 และ 2 (2558)

เด็กนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ส่วนใหญ่เป็นบุตรแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา รองลงเป็นบุตรของแรงงานข้ามชาติสัญชาติลาว จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าจำนวนโรงเรียนที่รับนักเรียนไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน ในปีการศึกษา 2558 มีจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมด ขณะเดียวกันจำนวนเด็กที่เข้าเรียนกลับค่อนข้างน้อย ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งพบว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากทัศนคติที่ไม่เป็นบวกนักของชุมชนไทยและผู้ให้บริการทางการศึกษา ต่อแรงงานข้ามชาติและบุตรหลาน ส่งผลต่อการปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงการศึกษาของเด็กเหล่านี้ ได้แก่ เงื่อนไขการรับเด็กที่พิจารณาเรื่องอายุและความสามารถด้านภาษาไทย และโรงเรียนบางแห่งจำเป็นต้องจำกัดจำนวนเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยให้มีสัดส่วนที่ชุมชนรับได้ ไม่ให้เกินกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กไทย ตามมติคณะกรรมการสถานศึกษา เนื่องจากเคยเกิดสถานการณ์ความไม่พอใจของชุมชนจนทำให้เกิดปัญหา ระหว่างโรงเรียนและชุมชนมาก่อนแล้ว ทำให้โรงเรียนที่จะรับเด็กกลุ่มนี้เข้าเรียนจึงต้องเพิ่มความระมัดระวังในเรื่องนี้

3. การปฏิบัติที่เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษา และคุณภาพของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย

1) การรับสมัครเข้าเรียน

- การประกาศรับสมัครนักเรียน พบว่า มีตัวอย่างแนวปฏิบัติเพิ่มเติมที่โรงเรียนดำเนินการ ดังนี้
 - (1) มีการจัดทำประกาศรับสมัครเป็นแบบสองภาษา (ไทย-เมียนมา) เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติเข้าใจวิธีการเตรียมเอกสารและสามารถนำเด็กมาสมัครเข้าเรียนได้

(2) การประกาศเสียงตามสายในโรงเรียน ผู้ปกครองในชุมชน
แรงงานข้ามชาติจะบอกต่อกันเอง

(3) การใช้กิจกรรมการเยี่ยมบ้านของคณะครู ช่วย
ประชาสัมพันธ์การรับเด็กเข้าเรียน

- การรับสมัคร โรงเรียนจะดำเนินงานรับสมัครตามขั้นตอนที่
กำหนดไว้ในคู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่
บุคคลที่ไม่หลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (พ.ศ.
2552) ที่จัดทำโดยสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี
คำแนะนำและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและครบถ้วน

- การทำใบรับสมัครเข้าเรียน สองภาษา (ไทย-เมียนมา)

- การทำงานของโรงเรียนร่วมกับศูนย์เรียนรู้/ศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กในชุมชน ขององค์การภาคประชาสังคม จะช่วยเตรียมความ
พร้อมของเด็กด้านภาษาไทย รวมทั้งช่วยเหลือเด็กและ
ผู้ปกครองในการสมัครเข้าเรียน

- สำหรับโรงเรียนนาร่อง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงไม่มี
ปัญหาการที่จะเลือกรับเฉพาะเด็กในเขตบริการ

2) การจัดสรรงบประมาณรายหัว และสวัสดิการอื่นๆของ
โรงเรียนนาร่องนั้น ได้ปฏิบัติตามนโยบาย เช่นเดียวกับโรงเรียน
ทั่วไปที่ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

3) การออกหลักฐานทางการศึกษาของโรงเรียนนาร่องใน
โครงการฯ ไม่พบปัญหาการปฏิบัติ เพราะดำเนินงานตามนโยบาย
และแนวปฏิบัติ

4) การจัดการเรียนการสอน / กิจกรรมการเรียนรู้ / การจัดชั้นเรียน

- ดำเนินงานเหมือนโรงเรียนทั่วไป ใช้หลักสูตรเดียวกันทั้งเด็กไทยและเด็กไม่มีสัญชาติไทย โดยผู้อำนวยการโรงเรียนบางแห่งสะท้อนว่า จะทำให้เด็กไม่รู้สึกละแวกและคลายความกังวลในเรื่องเชื้อชาติ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้เด็กเรียนรู้ภาษาไทยได้ดีขึ้น บางคนสามารถเป็นตัวแทนโรงเรียนในการแข่งขันทางวิชาการ
- ในกรณีที่เด็กมีความรู้ความสามารถและวุฒิภาวะเพียงพอในการเรียนรู้ในชั้นที่สูงขึ้นไป โรงเรียนจัดได้ให้มีการสอบเทียบเพื่อข้ามชั้น โดยผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งสะท้อนว่า “เพราะจริงๆ แล้วสติปัญญาเค้าก็เหมือนเด็กไทยปกติ แต่เค้าติดในเรื่องภาษาเท่านั้นเอง”
- การจัดสอนเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการใช้ภาษาไทยและการใช้ชีวิตในโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากครูและผู้บริหารโรงเรียน พบว่าบุตรแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่มีความตั้งใจเรียน มีความประพฤติดี หากสามารถเข้าใจภาษาไทยได้แล้ว ผลการเรียนรู้ในวิชาต่างๆจะอยู่ในระดับดี-ดีมาก ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้ภาษาไทยจึงเป็นความจำเป็นอันดับต้นๆ สำหรับการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมโรงเรียนบางแห่งมีความพยายามในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยการจ้างครูชาวเมียนมาสอนภาษาเมียนมาให้กับนักเรียนและครูไทย ซึ่งผู้อำนวยการสะท้อนถึงผลที่เกิดขึ้นว่า “ครูและนักเรียนไทยส่วนใหญ่ก็ไม่

ค่อยสนใจที่จะเรียนมากขึ้น แต่อย่างน้อยก็ทำให้ครูและเด็กไทยเข้าใจเด็กพม่ามากขึ้น เพราะภาษาจะมาพร้อมวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ตอนแรกครูจะดูเด็กพม่าว่า ทำไมเวลาเขียนต้องเอียงสมุด แต่พอคุณครูไปเรียนภาษาพม่า คุณครูก็ต้องเอียงสมุดเหมือนกัน จากนั้นมาก็เข้าใจเด็กมากขึ้น หรือเวลาเด็กพม่าเอางานครูไปตรวจ ครูก็ผิดเหมือนกัน ก็เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ”

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมชุมนุมภาษาเมียนมา ให้เด็กเมียนมากับเด็กไทยสอนกันเองและมีครูเป็นที่ปรึกษา ทำให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกได้รับการยอมรับอัตลักษณ์ของตนเองในโรงเรียน มีการสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กไทยและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยตั้งแต่แรกเข้าเรียน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาในเชิงเชื้อชาติซึ่งเปราะบางและอ่อนไหวง่าย

5) มีการมอบบทบาทต่างๆ ให้แก่นักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยอย่างเหมาะสม

- การพัฒนาภาวะผู้นำ โรงเรียนนาร่องทุกแห่งเปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยได้เป็นผู้นำในทุกระดับ ดังที่ผู้อำนวยการโรงเรียนสะท้อนว่า “เราให้โอกาสแก่ศักยภาพของเด็กที่สามารถเป็นผู้นำเด็กไทยได้ อย่างที่หลายแห่งยังไม่กล้าทำ”
- บุตรของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาเรียนส่วนมากจะมีอายุสูงกว่าเกณฑ์ มีบางคนที่มีวุฒิภาวะและสามารถปรับตัวได้เป็นอย่างดี สามารถช่วยเหลือครูในการดูแลช่วยเหลือน้องๆ ทำหน้าที่เป็นล่ามให้กับครูในการรับสมัครนักเรียน และช่วยเหลือกรณีที่มีเด็กที่เข้ามาใหม่ นอกจากนี้จะเป็นกำลังสำคัญในการ

สื่อสารระหว่างครู เด็กไทย ผู้ปกครอง และชุมชนของแรงงานข้ามชาติ ในการทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องต่างๆ หรือการประชาสัมพันธ์ต่างๆ เป็นต้น

6) การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการรักษา

- โรงเรียนนำร่องทุกแห่งมีสวัสดิการเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยให้เหมือนกับนักเรียนไทย เช่น มีการพาไปรักษาฟัน ฉีดวัคซีน ตรวจสายตา ตรวจหู การส่งเสริมเรื่องโภชนาการ และการทำประกันอุบัติเหตุประจำปีให้แก่นักเรียนทุกคน

- นอกจากการดูแลสุขภาพอนามัยด้วยตัวเด็กเองแล้วการที่เด็กสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ จะช่วยให้ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนแรงงานข้ามชาติเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐได้ โดยเป็นล่ามสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลกับแรงงานข้ามชาติ อีกทั้งการที่มีเด็กที่เป็นบุตรของแรงงานข้ามชาติเข้ามาอยู่ในระบบโรงเรียน เอื้อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สามารถดูแล ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อได้ดีขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงตัวเด็กโดยตรง จากเดิมที่ไม่สามารถเข้าถึงเด็กกลุ่มนี้ได้มากนัก

7) ครู ผู้บริหารโรงเรียน มีการเรียนรู้ ทำความเข้าใจบริบทของเด็กและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

- กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน เป็นกิจกรรมตามนโยบายที่ครูและผู้บริหารทุกคนจะต้องเยี่ยมบ้านเด็กทุกคนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อจะได้รู้จัก เข้าใจเด็กเป็นรายบุคคล สำหรับการเยี่ยมบ้านของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ ครูและผู้บริหารโรงเรียนหลายคน สะท้อนว่า การเยี่ยมบ้านได้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูที่มีต่อนักเรียนบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติไป

อย่างมาก ได้รับรู้และสัมผัสกับบริบท วิถีชีวิตของชุมชน
แรงงานข้ามชาติ เกิดความเข้าใจเด็กและผู้ปกครองมาก
ขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน
ดีขึ้นมาก

- การส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่าง
สม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานทางศาสนาและวัฒนธรรม
ซึ่งจะช่วยให้ลดอคติทางชาติพันธุ์และความกังวลจากการอยู่
ร่วมกันลงได้ เพราะเด็กสามารถเป็นสะพานเชื่อม
ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องชาวไทยกับผู้ปกครองของตนได้

8) การยอมรับการมีตัวตนของเด็กอย่างเป็นทางการ สร้างความ
มั่นใจในการใช้ชีวิตในประเทศไทย

- โรงเรียนนำร่องจะออกบัตรนักเรียนให้กับเด็ก เพื่อแสดงให้เห็นว่าเด็กเหล่านี้มีสถานะภาพเป็นนักเรียนซึ่งสถานศึกษาของไทยดูแลรับผิดชอบอยู่ สำหรับแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นการเพิ่มความมั่นใจ และความสบายใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลของโรงเรียนต่อเด็ก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนดีขึ้น

ภาพจากมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

4. การปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคด้านการศึกษาของเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย

แม้แนวปฏิบัติของโรงเรียนนำร่องจะเอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษ และการเรียนรู้ของบุตรแรงงานข้ามชาติ แต่ขณะเดียวกันก็พบการปฏิบัติบางประการที่ยังคงเป็นอุปสรรคอยู่ คือ

1) ขั้นตอนการรับสมัครเรียน

เงื่อนไขการรับสมัครที่โรงเรียนส่วนใหญ่จะพิจารณาเรื่องอายุ และความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย ส่งผลให้บุตรแรงงานข้ามชาติบางส่วนถูกปฏิเสธ อาทิ การรับเด็กอายุไม่เกิน 13 ปี ซึ่งเหตุผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนมีปัญหาช่องว่างระหว่างวัยกับเพื่อนร่วมชั้น ทำให้รู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยว และไม่จำเป็นต้องเรียน จึงขอลาออกกลางคัน

การที่เด็กต้องสื่อสารภาษาไทยได้ เนื่องจากสถานศึกษามีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนครู ซึ่งไม่เพียงพอที่จะดูแลเด็กกลุ่มนี้เป็นกรณีพิเศษ

2) การไม่ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในบางเรื่อง พบว่า แม้โรงเรียนให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีและส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้รับการศึกษาที่เสมอภาคและเป็นธรรม แต่ต้องยอมรับว่าผู้คนในสังคมไทยยังมีอคติทางชาติพันธุ์อยู่มาก รวมถึงทัศนคติของคนในวงการศึกษาโดยทั่วไป ตัวอย่างที่เห็นได้ เช่น กรณีการแข่งขันทางวิชาการ เด็กเหล่านี้มักจะไม่ได้รับเข้าร่วม หรือ เพราะมีการสงวนตำแหน่งชนะเลิศไว้สำหรับเด็กที่มีสัญชาติไทยหรือเด็กต่างชาติที่ไม่ได้เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

5. การปฏิบัติเพิ่มเติมเพื่อเอื้อต่อการเข้าถึงและการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย

- 1) การให้ทุนการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย เช่น กรณีเจ้าอาวาสวัดให้ทุนการศึกษาแก่บุตรแรงงานข้ามชาติ
- 2) การทำงานกับผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียน โดยการส่งเสริมให้ผู้ปกครองที่เป็นแรงงานข้ามชาติได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน ซึ่งผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนดีมากและต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการประชุมผู้ปกครอง โดยมีโรงเรียนบางแห่งทำงานเชิงรุก เข้าไปจัดประชุมผู้ปกครองในชุมชนของแรงงานข้ามชาติ

6. การช่วยเหลือให้เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรได้รับการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมาย

การช่วยเหลือให้เด็กมีสถานะบุคคลตามกฎหมาย เป็นการแก้ไขปัญหาความไร้รัฐของเด็กในสถานศึกษา ซึ่งทุกฝ่ายเห็นตรงกันที่จะให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ เพราะหมายถึง สิทธิในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐในด้านอื่นๆที่จะตามมา ทั้งด้านสาธารณสุข สวัสดิการสังคม และประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งจะเอื้อต่อการเดินทางมาเรียนของเด็ก การจัดสรรงบประมาณรายหัว การออกหลักฐานทางการศึกษา รวมถึงการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไร้รัฐของเด็กในโรงเรียนนาร่อง จะเริ่มจากกลุ่มเด็กที่มีรหัส G ซึ่งโรงเรียนนาร่อง 3 แห่งเก็บข้อมูลได้รวม 90 คน ดำเนินการใน 2 กรณี คือ การแจ้งเกิดเกินกำหนด สำหรับเด็กที่เกิดในประเทศไทย และการจัดทำทะเบียนประวัติ สำหรับเด็กที่เกิดนอกประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ.2551 ทางโรงเรียนได้ประสานเพื่อยื่นคำร้องต่องานทะเบียนราษฎรอำเภอ/เทศบาลในพื้นที่ที่ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการตรวจสอบพยานเอกสารและสอบสวนพยานบุคคล

ขั้นตอนโดยย่อ การพัฒนาสถานะบุคคลของเด็กนักเรียน ที่มีรหัส G ในโรงเรียนนาร่อง 3 แห่ง

❶ การทำความเข้าใจร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงการศึกษาสถานะบุคคลและสุขภาพของเด็กในโรงเรียนและกำหนดแนวทางการทำงาน

❷ อบรมครูและนักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นล่าม ในการเก็บข้อมูล และดำเนินการเก็บข้อมูลเด็กที่มีรหัส G (3 โรงเรียน จำนวน 90 คน)

❸ ประสาน ยื่นเรื่องจัดทำทะเบียนประวัติของเด็กกับอำเภอ/เทศบาล(ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบพยานเอกสารและพยานบุคคล)

❺ สพป.ชุมพรเขต 1 มีหนังสือที่ ศธ.04041/3311 เรื่องการพัฒนาสถานะบุคคลของเด็กนักเรียนในโรงเรียนจังหวัดชุมพร

❹ ทบทวนสภาพปัญหา นำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหาวิธีแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

- คณะกรรมการคัดเลือกบุคลากร**
การศึกษาประชาคมอาเซียน จังหวัดสุพรรณบุรี
- ✓ ระดมทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณ
 - ✓ ศึกษาและชุมชนเข้มแข็ง
 - ✓ ผลักดันและประสานงานระดับนโยบาย
 - ✓ สร้างความเชื่อมั่นระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัด

ผู้ปกครองและผู้แทน
แรงงานข้ามชาติ

- ประเมินคุณภาพผลลัพธ์**
“สร้างชุมชนเข้มแข็ง”
- ส่งเสริมให้ได้และปฏิบัติตามกรอบความร่วมมือ
 - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ
 - ประชาสัมพันธ์การรับสมัครและสมัคร
 - ประชากรที่เข้าใหม่ในจังหวัดสุพรรณบุรีและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ประโยชน์และประโยชน์สาธารณะของพื้นที่ใหม่
 - ส่งเสริมการสร้างผลงานเชิงนวัตกรรมและนวัตกรรม
 - ศึกษาโอกาสการอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี
 - ศึกษาโอกาสการจ้างแรงงานต่างชาติ ที่เกี่ยวข้องไม่ติดกาวกับแรงงานข้ามชาติ

คณะกรรมการจัด
เอกสารทางวิชาการ
จัดการแข่งขัน
ทำประชาสัมพันธ์

- ประเมินคุณภาพผลลัพธ์**
“การจัดการแข่งขัน”
- เตรียมความพร้อมทีมภาษาชาวไทยและชนเผ่าชนเผ่าที่มีปัญหาการเขียน
 - ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภาษา
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน 3 ภาษา
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน 3 ภาษา
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน 3 ภาษา
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน 3 ภาษา
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน 3 ภาษา
 - ส่งเสริมการแข่งขันภาษาเขียน 3 ภาษา

สัปดาห์

สัปดาห์ 7-10 ปี ประถมศึกษา
 สท.บพ.
 สท.ร.

สัปดาห์ 11 ปีขึ้นไป ประถมศึกษา
 สท.บ.
 สท.น.

สท.บ. 1-5 ปี การศึกษาชุมชน - กอสม.ประจวบ

ข้อเสนอจาก การถอดบทเรียนจากโครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้มีสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาและแรงงานข้ามชาติ พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ สำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย

ภาพจาก มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ สำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย

ดำเนินงานโดย มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.)

มูลนิธิช่วยไ้พรหมแดน ร่วมกับ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) สำนักงาน กศน.

แม้ว่าปัจจุบันการเข้าถึงการศึกษาของเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย
รวมถึงบุตรของแรงงานข้ามชาติในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน สพฐ. จะมี
แนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ข้อเท็จจริงและบริบทของบุตรของแรงงานข้ามชาติมี
ความซับซ้อนและหลากหลาย ทำให้มีเด็กส่วนหนึ่งตกหล่นเข้าไม่ถึงจาก
การศึกษาในระบบโรงเรียน เพราะสาเหตุ และข้อจำกัดบางประการอย่าง
น้อย 5 กลุ่ม คือ

(1) เด็กที่มีอายุเลยเกณฑ์การเข้าเรียนมากหรือเด็กโต ซึ่งส่วน
ใหญ่จะไม่ได้เข้าเรียน หรือหากได้เรียนก็มักจะมีปัญหาการปรับตัวเรียน
ร่วมกับเด็กไทยในระบบโรงเรียนส่วนหนึ่งจึงออกกลางคัน

(2) เด็กที่ออกกลางคันจากการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่ยังมี
อายุไม่มากพอที่ผู้ปกครองจะส่งเข้าไปทำงาน

(3) เด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่าย
ในการส่งลูกเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้

(4) เด็กที่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญการเรียนหลักสูตร
ภาษาไทยหรือในระบบโรงเรียน เห็นว่า ไม่สามารถนำวุฒิการศึกษา
กลับไปเรียนต่อที่ประเทศต้นทางได้และเกรงว่าบุตรหลานจะลืมอัตลักษณ์
ตนเอง

(5) เด็กที่เรียนในศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่รองรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยบางส่วนจากกลุ่มอื่นๆ ที่กล่าวมา

กลุ่มเด็กที่หนึ่ง สอง สาม และสี่ หากไม่มีระบบการศึกษาที่เหมาะสมมารองรับ เด็กกลุ่มนี้จะถูกผลักดันให้เข้าไปทำงานเร็วขึ้น อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่จะเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่างๆ ส่วนเด็กกลุ่มที่ 5 หวังว่าจะมีระบบการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการมารองรับ แต่ศูนย์การเรียนรู้ก็ไม่สามารถออกหลักฐานทางการศึกษาที่ทางการรับรองให้กับเด็กได้

จากบทเรียนและต้นทุนการทำงานของโครงการในระยะที่ผ่านมา (2554–2556) พบว่า การศึกษานอกระบบเป็นรูปแบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีภารกิจจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายพิเศษซึ่งครอบคลุมกลุ่มเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงการศึกษาของเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงเด็กที่เป็นลูกหลานของแรงงานข้ามชาติ มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.) จึงได้พัฒนาความร่วมมือกับสำนักงาน กศน. โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. และภาคีเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ องค์การภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยรวมถึงลูกหลานของแรงงานข้ามชาติ ที่จะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและมีทางเลือกของการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละกลุ่ม อันจะเป็นการเข้าถึงการพัฒนาสุขภาวะโดยระบบการศึกษาและได้รับบริการทางสังคมอย่างเสมอภาค

เป้าหมายการดำเนินงาน

เพื่อเพิ่มโอกาสและทางเลือกการศึกษาที่เหมาะสมกับบุตรของแรงงานข้ามชาติ ที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน และบุตรของแรงงานข้ามชาติในศูนย์การเรียนรู้ (Migrant Learning Center) ให้ได้รับการรับรองทางการศึกษาจากภาครัฐ โดยการมีแนวทางหลักสูตรการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน รวมไปถึงเด็กที่เรียนอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ขององค์กรชุมชน/องค์กรภาคประชาสังคม

พื้นที่ดำเนินงาน ได้แก่

- 1) พื้นที่การดำเนินงานของภาคีหลัก คือ อำเภอแม่สอด และอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
- 2) พื้นที่ดำเนินงานร่วมกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) จำนวน 5 พื้นที่/อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

ภาคีความร่วมมือ

ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. ในส่วนภูมิภาค 7 อำเภอ และองค์กรภาคเอกชนทั้งที่ร่วมดำเนินงานและสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานบางส่วน ได้แก่ เครือข่ายองค์กรทำงานด้านประชากรข้ามชาติ, องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO), Word Education, Save the Children, องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM)

ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน

การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยนั้น เป็นการดำเนินการร่วมกันของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท ร่วมกับ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) และมูลนิธิช่วยไร้พรหมแดน ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอน/ผลลัพธ์ระหว่างทาง	กระบวนการ/กิจกรรม
<p>1. สำนักงาน กศน.มีหนังสือด่วนมากที่ ศท.0210.121/635 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556 เรื่อง สืบรวจข้อมูลเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในวัยการศึกษาภาคบังคับ แต่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน มีความประสงค์จะเข้าเรียนกับสถานศึกษา กศน. ไปยังสำนักงาน กศน.จังหวัดทั่วประเทศ</p>	<p>1.ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) ได้ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.ทั่วประเทศ โดยหนังสือส่งการที่ ศท.0210.121/635 เพื่อสำรวจข้อมูลเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแนวทางการดำเนินงาน/หลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กกลุ่มเป้าหมาย</p>
<p>2. จัดทำแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย (เด็กที่อยู่ในวัยการศึกษาภาคบังคับ แต่ไม่สามารถ</p>	<p>1. ศกพ. จัดประชุมปฏิบัติการจัดทำแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งมีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพัฒนาคู่มือครูจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ</p>

ขั้นตอน/ผลลัพธ์ระหว่างทาง

กระบวนการ/กิจกรรม

เข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้) ใช้เวลาเรียน 6 ภาคเรียน

2. จัดประชุมบรรณาธิการแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย โดยกิจกรรมดังกล่าวได้รับความอนุเคราะห์และมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริการ ครู กคน.ในสังกัดสำนักงาน กคน.และภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม

3. สำนักงาน กคน.มีหนังสือที่ ศค.0210.121/3230 ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2556 เรื่องการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย โดยให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กคน.ที่ประสงค์จะนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอนเป็นผู้อนุมัติหลักสูตร

1.จัดประชุมชี้แจงการใช้ (ร่าง) แนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งมีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แก่สถานศึกษาในสังกัด กคน.และภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม ศูนย์การเรียนรู้ และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นในพื้นที่ชายแดนประเทศเมียนมาและในพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติและบุตรหลานอาศัยอยู่หนาแน่น อาทิ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร จำนวน 4 ครั้งใน 4 ภูมิภาค เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัด และผู้ที่

4. การชี้แจงการใช้แนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบ

ขั้นตอน/ผลลัพธ์ระหว่างทาง	กระบวนการ/กิจกรรม
ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษาอนุกระบวนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย	เกี่ยวข้องมีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน / หลักสูตรการจัดการศึกษา ในแนวทาง เดียวกัน สามารถนำหลักสูตรไปจัดการศึกษา ได้
5.จัดทำ “บันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านการส่งเสริมการศึกษาให้กับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย”ระหว่าง สำนักงาน กคณ.และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้การดำเนินงานโครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ ลงวันที่ 4 มีนาคม 2557	การดำเนินงานส่งเสริม จัดกิจกรรม ประชุมสัมมนาร่วมกันอย่างเป็นทางการ ภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือ
6. ส่งเสริมสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กคณ.นำแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทยไปจัดการเรียนการสอน	1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กคณ.จำนวน 3 อำเภอ (น่าน) นำแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทยไป จัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยที่ เรียนอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ โดยความร่วมมือกับ

	<p>ศูนย์การเรียนรู้ (ภาคีเครือข่าย) เป็นห้องเรียน คือ กศน.อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา กศน. อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง และกศน. อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เริ่มในภาคเรียนที่ 2/2556 และภาคเรียนที่ 1/ 2557</p> <p>2. สถานศึกษา กศน.และศูนย์การเรียนรู้บางแห่ง จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกันในการส่งเสริมการจัดการศึกษา</p> <p>3. ศกพ. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในอำเภอนำร่อง และร่วมกับมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบทในการรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ สภาพปัญหาการจัดการศึกษา เพื่อการปรับปรุง แนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษา ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพปัญหายิ่งขึ้น</p> <p>4. มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท โดยโครงการฯ สนับสนุนการดำเนินงานของมูลนิธิช่วยไร้พรมแดน ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก</p>
<p>7. สรุบบทเรียน (ระยะแรก) การจัดการศึกษาตามแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่</p>	<p>1. จัดประชุมสรุบบทเรียน/นำเสนอ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่นำร่อง (อำเภอตะกั่วป่า,อำเภอเมืองระนอง,อำเภอแม่สอด) และระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาฯ สำหรับเด็กต่าง</p>

ขั้นตอน/ผลลัพธ์ระหว่างทาง	กระบวนการ/กิจกรรม
<p>มีสัญชาติไทย ในพื้นที่นำร่อง และระดมความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย</p>	<p>ด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย</p>
<p>8.ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.จัดประชุมปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา กศน. ครูผู้สอน องค์กรภาคประชาสังคมและศูนย์การเรียนรู้ที่มีประสบการณ์และในพื้นที่อื่นที่สนใจ รวมทั้งกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงาน กศน. เพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย และพัฒนารายวิชาเลือก 9 รายวิชา 2. บรรณาธิการ แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย จำนวน 2 ครั้ง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับความอนุเคราะห์จากศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญและผู้อำนวยความสะดวกพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน 3. ศกพ. จัดทำรายงานและข้อเสนอแนะจาก

	<p>การประชุม รายงานต่อสำนักงาน กคณ.</p> <p>4.จัดพิมพ์หนังสือ แนวทางการจัดการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็ก ที่ไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษา ภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับสมบูรณ์) และจัดพิมพ์รายวิชาเลือก 9 รายวิชา (ILO ฉบับสมบูรณ์ประมาณ)</p>
<p>9. สำนักงาน กคณมีหนังสือที่ ศธ. 0.121/2779 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2557 เรื่อง การจ้างครูประจำกลุ่ม จัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้น พื้นฐาน ไปยังสำนักงาน กคณ จังหวัดทุกแห่ง</p>	<p>1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กคณ. สามารถแต่งตั้งครูประจำกลุ่มที่เป็น บุคคลากรภายนอก และได้รับค่าตอบแทนทุก เดือนตามรายวันกศึกษาในอัตราหัวละไม่ เกิน 80 บาท รับผิดชอบนักเรียนที่อยู่ใน เกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ จัดการเรียนการ สอนแบบชั้นเรียน</p>
<p>10. ส่งเสริมสถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กคณเก่าและใหม่ จัด การศึกษาตามแนวทางการจัด การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่ มีสัญชาติไทยฯ ที่ได้รับการ ปรับปรุงแล้ว</p>	<p>1. สถานศึกษา กคณจำนวน 5 อำเภอ (นำร่อง ใหม่) นำแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่มี สัญชาติไทยฯ ไปจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่ มีสัญชาติไทยที่เรียนอยู่ในศูนย์การเรียน โดย อาศัยศูนย์การเรียนของภาคีเครือข่ายเป็น ห้องเรียน ร่วมกับภาคีเครือข่ายศูนย์การ เรียน/มูลนิธิ ได้แก่ กคณ.อำเภอแม่สาย</p>
<p>11.สำนักงาน กคณมีหนังสือที่ ศธ. 210.121/5487 เรื่อง การใช้หลักสูตร</p>	<p>จังหวัดเชียงราย, กคณ.อำเภอเมือง จังหวัด</p>

ขั้นตอน/ผลลัพธ์ระหว่างทาง	กระบวนการ/กิจกรรม
<p>การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับระดับ ประถมศึกษา ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ไปยังผู้อำนวยการสำนักงาน กคนจังหวัดทุกจังหวัด</p>	<p>สมุทรสาคร, กคน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี, กคน.อำเภอพบพระ จังหวัดตาก, กคน.เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร</p> <p>2. ศกพ. ส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษา กคน ในพื้นที่ที่มีกลุ่มผู้เรียน จัดการศึกษา ตามแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่มี สัญชาติไทย</p> <p>3. มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท โดยโครงการ สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่อำเภอแม่ สดุด ,อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร</p>
<p>12. สรุปรูปทเรียนการดำเนินงานจัด การศึกษาตามแนวทางการจัด การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยฯ ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p>	<p>1. จัดประชุมปฏิบัติการถอดบทเรียนการจัด การศึกษาตามแนวทางฯ ในพื้นที่นำร่อง (7 พื้นที่/อำเภอ) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดม ความคิดเห็นแสวงหาแนวทางในการ พัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของ ผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย</p>
<p>13. จัดทำรายงานจากบทเรียนการ ดำเนินงานและข้อเสนอต่อ สำนักงาน กคน. เพื่อนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาและพัฒนาการ ดำเนินการจัดการศึกษาต่อไป</p>	<p>1. ศกพ. จัดทำรายงานและสรุปข้อคิดเห็นจาก การประชุมถอดบทเรียน เสนอต่อสำนักงาน กคน.</p>

ผลการดำเนินงานและข้อค้นพบ

จากการทำงานร่วมกันของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวข้างต้น โดยโครงการเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งสามารถสรุปผลที่เกิดขึ้นและข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

① **ผลที่เกิดขึ้นในเชิงนโยบาย** โดยสำนักงาน กศน.ได้มีหนังสือในเรื่องที่เกี่ยวข้องซึ่งถือว่าเป็นกลไกเชิงนโยบายที่ขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้เกิดการจัดการศึกษาแก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ได้แก่

- **หนังสือด่วนมาก ที่ ศธ.0210.121/635 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556** เรื่อง **สำรวจข้อมูลเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในวัยการศึกษาภาคบังคับ แต่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน มีความประสงค์จะเข้าเรียนกับสถานศึกษา กศน. ไปยังสำนักงาน กศน. จังหวัดทั่วประเทศ**
- **หนังสือที่ ศธ.0210.121/3230 ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2556** เรื่อง **การใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับเด็กต่างด้าวและผู้ไม่มีสัญชาติไทย**
- **หนังสือที่ ศธ.0.121/2779 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2557** เรื่อง **การจ้างครูประจำกลุ่มจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
- **หนังสือที่ ศธ.210.121/5487 เรื่อง การใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2557**

- **บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการส่งเสริมการศึกษา**ให้กับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ระหว่าง สำนักงาน กศน. และ สสส. ภายใต้การดำเนินงานโครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ ลงวันที่ 4 มีนาคม 2557

② **ผลเป็นรูปธรรม** ที่เกิดจากการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทย/บุตรแรงงานข้ามชาติที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.จัดการศึกษาให้กับเด็กไม่มีสัญชาติไทย/บุตรแรงงานข้ามชาติร่วมกับเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1/2557 เป็นต้นมาจำนวนทั้งสิ้น 7 พื้นที่/อำเภอ (7 สถานศึกษา กศน. 22 ศูนย์การเรียนรู้) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 มีเด็กลงทะเบียนเรียนจำนวนทั้งสิ้น 518 คน โดยนักเรียนรุ่นแรกเรียนมาแล้ว 3 ปีการศึกษาจะจบหลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ดังตารางต่อไปนี้

	สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.	ศูนย์การเรียนรู้ภาคีเครือข่าย
1	กศน. อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย	1. ศูนย์การเรียนรู้ มูลนิธิพัฒนาศรัทธาชน 2. ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาการศึกษาเพื่อลูกหญิงและชุมชน
2	กศน. อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	1. ศูนย์การเรียนรู้ ปารมี 2. ศูนย์การเรียนรู้ อายอนอุ 3. ศูนย์การเรียนรู้ ซีดีซี

สถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กศน.		ศูนย์การเรียนรู้ภาคีเครือข่าย
		4. ศูนย์การเรียนรู้ มอNINGกลอริ 5. ศูนย์การเรียนรู้ อโวก้า 6. ศูนย์การเรียนรู้ เอยาวดี 7. ศูนย์การเรียนรู้ B.H.S.O.H 8. ศูนย์การเรียนรู้ นิวโซไซตี้ 9. ศูนย์การเรียนรู้ นิวบลัด 10. ศูนย์การเรียนรู้ แปกาลา
3	กศน.อำเภอพบพระ จังหวัดตาก	1. ศูนย์การเรียนรู้ พาราหิตะทู 2. ศูนย์การเรียนรู้ ตูเมตี้
4.	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไทย ภูเข่า “แม่ฟ้าหลวง” (ศคช.) บ้านหนองตาตั้ง กศน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	-
5	กศน.อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร	1. ศูนย์การเรียนรู้ มูลนิธิรักษไทย 2. ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์นักบุญอันนา
6	กศน.เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร	1. ศูนย์การเรียนรู้ มูลนิธิเพื่อเยาวชน ชนบท
7	กศน.อำเภอเมือง จังหวัดระนอง	1. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชายแดน ไทย-พม่า (แพสาคร) 2. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชายแดน ไทย-พม่า (วัฒนา) 3. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชายแดน ไทย-พม่า (ชอยสามัคคี) 4. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชายแดน ไทย-พม่า (ชอย 7) 5. ศูนย์การเรียนรู้มูลนิธิมาริสท์เอเชีย
รวม	7 สถานศึกษา กศน.	22 ศูนย์การเรียนรู้

③ ผลที่เกิดขึ้นกับบุตรแรงงานข้ามชาติ และศูนย์การเรียนรู้
แบ่งได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาที่จัดโดยรัฐ และเป็น
ทางเลือกการศึกษาที่เหมาะสมกับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติบาง
กลุ่ม รวมถึงเด็กที่มีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ไม่สามารถเข้าไป
เรียนในระบบโรงเรียนทั่วไปได้

การมีแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์
การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา ทำให้สถานศึกษา
กศน.สามารถจัดการศึกษาให้กับเด็กไม่มีสัญชาติไทย(อายุ 8 – 15
ปี) ได้ ส่งผลให้เด็กกลุ่มดังกล่าวมีโอกาสได้รับบริการด้าน
การศึกษาจากรัฐ และเด็กที่ออกกลางคันสามารถอยู่ในระบบ
การศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ดังกรณีของเด็กนักเรียน กศน. (อายุ 11
ปี) ในศูนย์การเรียนรู้ในกรุงเทพมหานคร สะท้อนว่า

“ผมอ่านได้ เขียนได้แล้ว ผมอยากไปเรียนโรงเรียนใหญ่
(โรงเรียนรัฐ) อยากใส่ชุดนักเรียน แต่ผมโตกว่าเด็กไทยเยอะ ผมก็
เลยได้เรียน กศน. ประถม ก็ไม่เป็นไรครับ ผมตั้งใจที่ได้เรียน ได้ใส่ชุด
นักเรียนเหมือนกัน และครูบอกจบแล้วได้รับวุฒิเรียนต่อสูงๆ ได้”

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมามีการรองรับเด็กในกลุ่มเด็กโตและเด็ก
ออกกลางคันยังมีจำนวนไม่มาก จำเป็นจะต้องได้รับการขยายใน
เชิงปริมาณและรูปธรรมของการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้
ครอบคลุมกลุ่มเด็กดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

2. การมีนโยบาย / แนวทางที่เอื้อให้บุตรแรงงานข้ามชาติที่เรียนอยู่ในศูนย์การเรียน ได้รับวุฒิการศึกษาที่ออกให้หรือรับรองโดยภาครัฐ

บุตรแรงงานข้ามชาติที่เรียนในศูนย์การเรียนถือว่าเป็นเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้ ด้วยเงื่อนไขหรือข้อจำกัดบางประการ อาทิ ผู้ปกครองมีฐานะยากจน การเรียนในศูนย์การเรียนมีค่าใช้จ่ายที่น้อยกว่ามาก หรือผู้ปกครองที่มีแนวโน้มที่จะอยู่ในไทยระยะยาว เห็นความจำเป็นของการเรียนภาษาไทยและการได้รับวุฒิการศึกษาที่ได้รับบริการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยคาดหวังว่าจะช่วยในการใช้ชีวิตในประเทศไทยได้ดีขึ้น ใช้ในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ดังกรณีที่ผู้ปกครองและนักเรียน กศน. ในศูนย์การเรียนในแม่สอด สะท้อนว่า

“หนูอยู่ที่นี้ ที่ประเทศไทย ก็อยากได้ภาษาไทย เรียนแล้วก็อยากได้วุฒิการศึกษา แม้ว่าบางวิชาจะยาก บางวิชาจะง่าย ครูก็คอยช่วยพวกหนู หนูดีใจมาก ภูมิใจ จะได้เรียนต่อสูงขึ้น ทำงานดีๆ อยากทำงานที่ประเทศไทยนี้แหละค่ะ”

“ ภาษาตัวเองก็อยากให้เรียน เวลากลับบ้านลูกจะได้ไม่ลืม ภาษาไทยก็อยากให้เรียน อยากให้ลูกเรียนต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีเงินพ่อแม่ก็จะพยายามเพราะเราก็ไม่รู้ว่าจะได้กลับบ้านตอนไหน”

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา กศน. ร่วมกับภาคีเครือข่ายศูนย์การเรียน โดยใช้แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาฯ จึงเป็นนโยบายหนึ่งที่ช่วยให้เด็กในศูนย์การเรียนที่เรียนจบหลักสูตรได้รับวุฒิการศึกษาที่ออกโดยสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.

3. การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรภาคประชาสังคม และศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ได้รับการรับรองในฐานะ “ภาคีเครือข่าย” สามารถมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ภาคีรัฐให้การรับรองได้

ศูนย์การเรียนรู้ประมาณกว่า 100 แห่งทั่วประเทศ ที่จัดการศึกษาให้กับเด็กไม่มีสัญชาติไทย/บุตรหลานของแรงงานข้ามชาติเกือบทั้งหมดยังไม่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย แต่เมื่อเด็กเรียนจบหลักสูตรแล้ว ศูนย์การเรียนรู้หลายแห่งจะออกหลักฐานทางการศึกษาให้กับเด็ก (ส่วนใหญ่เป็นภาษาเมียนมาและภาษาอังกฤษ)ไว้เพื่อเป็นหลักฐาน ซึ่งหลักฐานดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการของไทย จึงเป็นข้อจำกัดของเด็กที่ต้องการเรียนต่อ หรือนำวุฒิการศึกษาไปสมัครทำงานในประเทศไทย

อีกทั้ง ที่ผ่านมามีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ยังขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในส่วนของศึกษานอกระบบ ซึ่งทำให้ขาดความเข้าใจและการยอมรับระหว่างกัน โดยเฉพาะการยอมรับจากทางหน่วยงานภาครัฐต่อศูนย์การเรียนรู้

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา สามารถเป็นเครื่องมือหรือช่วยเชื่อมประสานการทำงานระหว่างสถานศึกษา กศน. และภาคีเครือข่ายที่เป็นศูนย์การเรียนรู้และองค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ อย่างกว้างขวางกว่าที่ผ่านมา ส่งผลต่อการสร้างภาคีความร่วมมือและการพัฒนาคุณภาพประชากรกลุ่มผู้ไม่มีสัญชาติไทย โดยในพื้นที่นำร่องต่างๆ จนเกิดความเข้าใจและพัฒนาการทำงานร่วมกันตามลำดับ บางพื้นที่มีการทำข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. และศูนย์การเรียนรู้ และ

แต่งตั้งบุคลากรเป็นครูประจำกลุ่ม ซึ่งจะพบว่ามีความเข้าใจ ไม่เข้าใจ และปัญหาที่เกิดขึ้นคละเคล้ากันไป ด้วยปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การจัดการศึกษาตามแนวทางฯ ดังกล่าวยังเป็นเรื่องใหม่ หลายพื้นที่ยังไม่มีประสบการณ์และยังคงอยู่ในช่วงของการพัฒนา

ศูนย์การเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เข้ามาร่วมจัดการศึกษากับ กศน. ต่างคาดหวังการรับรองจากภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อเด็กที่เรียนอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ ดังกรณีที่ผู้บริหารและครูศูนย์การเรียนรู้ในแม่สอด และระนอง สะท้อนว่า

“ ศูนย์การเรียนรู้ต้องการการรับรองจากภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อเด็กที่ศึกษาอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ จะได้รับวุฒิการศึกษาที่ออกโดย กศน. ซึ่งจะสามารถนำไปศึกษาต่อหรือสมัครงานได้ งบประมาณบางส่วนที่จะสามารถช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ได้ เช่น ค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม เป็นต้น”

“ครูผู้สอน จะได้รับการแต่งตั้งเป็นครูประจำกลุ่มของ กศน. ซึ่งจะทำให้มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นครูโดยแท้จริง ของสถานศึกษา กศน.”

“เราเป็นโรงเรียน (ศูนย์การเรียนรู้) ที่ตั้งขึ้นมากันเองเพื่อจะได้ช่วยเหลือลูกหลานของเราให้ได้รับการศึกษา แต่เราไม่ได้รับการยอมรับ การที่ กศน. เข้ามาจัดการศึกษาร่วมกับเรา เราจึงเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดี และมั่นใจมากขึ้นกับการจัดการศึกษาของเรา และการทำงานร่วมกันกับ กศน.”

“ ตั้งแต่เราจัดการศึกษากับ กศน. เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน แทนที่บางทีเด็กเหล่านี้อาจจะไม่ได้เรียนเลย ส่งผลให้ศูนย์มีนักเรียนเพิ่มมากขึ้น”

④ ผลที่เกิดกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. และ สังคมไทย

การเข้าถึงการศึกษานอกระบบของเด็กไม่มีสัญชาติไทย/บุตร
แรงงานข้ามชาติ ตามแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
ระดับประถมศึกษา ทำให้สถานศึกษาในสังกัด กศน. มีแนวทางจัด
การศึกษาที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีระเบียบแนวปฏิบัติรองรับ สามารถ
ขยายกลุ่มเป้าหมายและขยายภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการ
และการสนับสนุนทรัพยากรได้มากขึ้น ดังกรณีผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงาน กศน.แห่งหนึ่ง สะท้อนว่า

“ กศน.มีข้อจำกัดเรื่อง การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากปัญหาเรื่อง
ภาษา การสื่อสาร ความชำนาญในการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเราไม่มี
สถานที่ จำเป็นต้องทำงานกับมูลนิธิ ศูนย์การเรียน และองค์กรต่างๆ เหล่านี้มี
ทรัพยากรบางอย่างที่จะร่วมสนับสนุน แบ่งปันกันได้”

นอกจากนี้ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการของไทย สามารถนำเนื้อหา
หลักสูตรภาษาไทย เข้าไปจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนได้ ซึ่งจะ
เป็นการสร้างความเข้าใจ การอยู่ร่วมกัน และทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย
และภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ดังกรณีผู้บริหารสถานศึกษา
กศน. แห่งหนึ่ง สะท้อนว่า

“ การทำงานกับแรงงานอพยพและลูกหลานของพวกเขา จำเป็นต้อง
ทำงานกับองค์กรหลายภาคส่วน โดยเฉพาะในเรื่องการประสานงบประมาณ
ทรัพยากร และการยอมรับของสังคม ของนานาชาติประเทศ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทย
กำลังถูกจับตามองเรื่องการค้ำมนุษย์ด้านแรงงานอยู่”

๕ สภาพปัญหาการจัดการศึกษา

จากการติดตามเก็บข้อมูลในพื้นที่ การประชุมทบทวนแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษา และการถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างพื้นที่นำร่องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบข้อติดขัดในการปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีรายละเอียดของสภาพปัญหาที่แตกต่างกันออกไป สาเหตุมาจากทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยสามารถสรุปในภาพรวมได้ดังนี้

1. บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ภาคีเครือข่าย หรือองค์กรภาคประชาสังคม ที่จัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา กศน. ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นครูประจำกลุ่ม เนื่องจากขาดคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดให้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้เป็นปัญหาในการจัดหาครูประจำกลุ่ม ทั้งยังทำให้บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ซึ่งต้องทำหน้าที่สอนเด็กไม่ได้รับการพัฒนาจากสถานศึกษา กศน. เนื่องจากไม่มีสถานะ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็ก และทำให้มีครูไม่เพียงพอในการจัดการศึกษา

2. การนำหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่มาจัดการเรียนการสอนนั้นยังไม่เหมาะสมและยากเกินไปสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่คนไทยและอยู่ในวัยเด็ก มีความยากลำบากในการสื่อสารภาษาไทยอีกทั้งเนื้อหาวิชาวยายังไม่สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของเด็กเท่าที่ควร ทำให้เป็นปัญหาในการจัดการกระบวนการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล จึงมีเด็กที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์จำนวนมาก ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3. ปัญหาครูไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ทำให้ต้องรับสมัครขอ นักเรียนจำนวนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาเรื่องงบประมาณและค่าตอบแทน นอกจากนี้ครูซึ่งเป็นบุคลากรของศูนย์

การเรียนยังขาดประสบการณ์ในการสอนตามหลักสูตรที่ใช้ ทำให้สถานศึกษาสามารถรับเด็กเข้าเรียนได้อย่างจำกัด ส่งผลต่อเด็กที่ประสงค์จะเข้าเรียนอีกจำนวนมากไม่สามารถเข้าเรียนได้

4. งบประมาณที่สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนมาไม่ครบหรือไม่เพียงพอ ทำให้เป็นปัญหาในการจัดหาครู ปัญหาเรื่องค่าตอบแทน และการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะหนังสือเรียนที่ กศน.ต้องจัดให้ผู้เรียนกลุ่มนี้

5. ปัญหาในการติดตามเด็กที่ออกกลางคัน เนื่องจากย้ายติดตามผู้ปกครองไปพื้นที่อื่น หรือย้ายกลับประเทศต้นทาง

6. ในบางพื้นที่พบว่า ยังขาดการนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือศูนย์การเรียนในการจัดการเรียนการสอน และขาดการทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์การเรียนและสถานศึกษา กศน. เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเพียงพอ

ภาพจาก มูลินนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

สรุปสาระสำคัญ แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

เงื่อนไขการเข้าเรียน : เด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ อายุ 8 - 15 ปี ผ่านการประเมินพื้นฐานความรู้ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษาไทย ด้วยเครื่องมือหรือแบบประเมินที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้น

แนวทางการเข้าเรียน : กรณีผู้เรียนมีความประสงค์เข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ระยะเวลาเรียน : 3 ปี ไม่เกิน 5 ปี แต่ทั้งนี้ต้องไม่จบการศึกษาเร็วกว่าการเรียนในภาคปกติของการศึกษาในระบบ

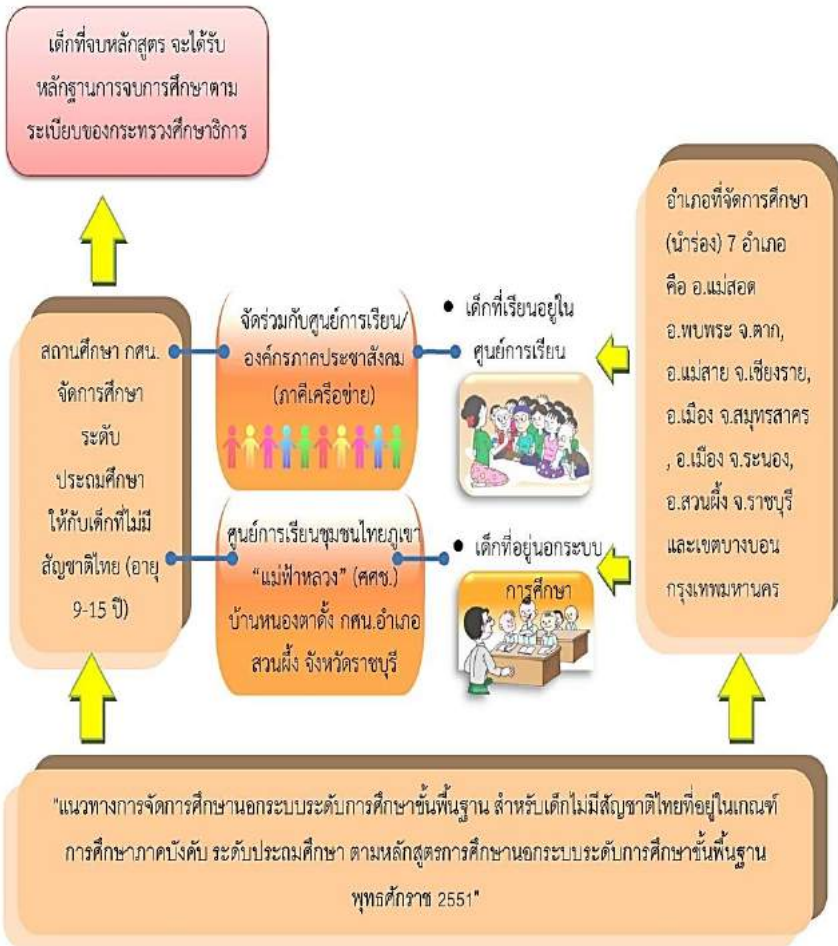
สาระการเรียนรู้ : 5 สาระ 1) สาระทักษะการเรียนรู้ 2) สาระความรู้พื้นฐาน 3) สาระการประกอบอาชีพ 4) สาระทักษะการดำเนินชีวิต 5) สาระการพัฒนาสังคม

ครูผู้สอน : การจัดการกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการโดยครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) และครูประจำกลุ่ม ดังนี้ ครู ศรช. ครู 1 คน รับผิดชอบผู้เรียน 60 คน ครูประจำกลุ่ม 1 คน ต่อผู้เรียน 40 คน ค่าตอบแทนครูประจำกลุ่ม (ตามหนังสือที่ ศธ.0210.121/2779 ให้จ่ายค่าตอบแทนทุกเดือนตามรายหัวนักศึกษาในอัตราไม่เกิน 80 บาท)

วิธีจัดการเรียนรู้ : ใช้วิธีเรียนแบบชั้นเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ ไม่น้อยกว่า 4 วัน วันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง

การจบหลักสูตร: ผู้เรียนจะต้องมีอายุครบ 12 ปีบริบูรณ์ จึงจะสามารถจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาได้

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้เรียนหนังสือในระบบโรงเรียน

การพัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงการศึกษากับประเทศต้นทาง :
กรณีการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์การเรียนกับการศึกษาออก
ระบบระดับประถมศึกษาของประเทศเมียนมา

ภาพจาก มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน

การพัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงการศึกษากับประเทศต้นทาง : กรณีการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์การเรียนรู้ กับการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาของประเทศเมียนมา

ดำเนินงานโดย มูลนิธิช่วยไว้พรหมแดน
ร่วมกับ เขตการศึกษาเมียวดี (Myawaddy Township Education
Center) รัฐกะเหรี่ยง ประเทศเมียนมา สนับสนุนโดย Myanmar Literacy
Resource Centre (MLRC) และ UNICEF Myanmar

ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ(Migrant Learning Center) จัดการศึกษาเพื่อเป็นทางเลือกและเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนไทย-เมียนมา ชายแดนกัมพูชา และจังหวัดชั้นในที่มีแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่หนาแน่น รวม 95 แห่ง มีนักเรียน 17,161 คน (เครือข่ายองค์กรทำงานด้านประชากรข้ามชาติ , กุมภภาพันธุ์ 2558) ส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาและยังเข้าไม่ถึงการศึกษาในระบบของไทย โดยส่วนหนึ่งผู้ปกครองต้องการให้เรียนภาษาหลักสูตรของตนเองเพื่อประโยชน์ในการกลับบ้านในอนาคต ส่วนหนึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทย

อย่างไรก็ดีศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้เกือบทั้งหมดยังไม่มีสถานะตามกฎหมายทำให้วุฒิการศึกษาของเด็กที่จบจากที่นี่ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการทั้งจากประเทศไทยและประเทศต้นทางส่งผลให้เด็กไม่สามารถเข้าไปเรียนต่อในระบบการศึกษาระดับเดียวกันหรือระดับที่สูงขึ้นของทั้งสองประเทศได้ ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่เด็กจะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตลอดช่วงวัย การเข้าสู่การมีอาชีพที่ดีและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ซึ่งที่ผ่านมา ประเทศไทยและประเทศต้นทางของเด็กยังขาดการวางแผน พูดยุค เจรจาร่วมกันเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับลูกหลานของตน ทำให้ยังไม่มีแนวทางหรือนโยบายการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเพียงพอ

เป้าหมายของโครงการ

พัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงการศึกษากับประเทศต้นทาง(เมียนมา) ของบุตรแรงงานข้ามชาติ ที่เรียนในศูนย์การเรียนเพื่อให้เด็กสามารถกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทางได้

กลุ่มเป้าหมาย

บุตรของแรงงานข้ามชาติที่เรียนอยู่ในศูนย์การเรียนขององค์กรชุมชน/องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่อำเภอแม่สอด และอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ภาคีความร่วมมือ

ศูนย์การเรียนนำร่อง 3 แห่ง ได้แก่ ปาarmi อายอนอู ตู่กะหันล่า เขตการศึกษาเมียวดี (Myawaddy Township Education Canter) รัฐกะเหรี่ยง ประเทศเมียนมา Myanmar Literacy Resource Centre (MLRC) UNICEF Myanmar UNESCO Bangkok Word Education

ขั้นตอน/กระบวนการดำเนินงาน

มูลนิธิช่วยไวยากรณ์แดนใต้ริเริ่มแสวงหาช่องทางที่จะเป็นการพัฒนาแนวทางให้เกิดการเชื่อมโยงการศึกษาของเด็กเมียนมาที่เรียนในศูนย์การเรียนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากกับระบบการศึกษาของประเทศเมียนมา เพื่อให้เด็กสามารถกลับไปเรียนต่อที่ประเทศของตนได้ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของประเทศเมียนมาในขณะนั้น นำมาสู่การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเมียนมาและการสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เด็กเมียนมาในศูนย์การเรียนนาร่องในอำเภอแม่สอด โดยมี ขั้นตอน กระบวนการพัฒนา ดังนี้

① ที่มาของการสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา (NFPE- Myanmar) ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ประเทศเมียนมา มีนโยบายกำหนดให้การศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา (Non-Formal Primary Education : NFPE) เป็นเป้าหมายสำคัญในแผนปฏิบัติการแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หรือ Education for All ซึ่งได้เริ่มต้นภายใต้โครงการของกระทรวงศึกษาธิการ (MOE) / UNESCO / UNDP เมื่อปี 2541 โดยนาร่องใน 11 จังหวัด/อำเภอ และได้ขยายผลไปยังพื้นที่ (รัฐ /ภาค/จังหวัด/อำเภอ)ต่างๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551-2552 โดย UNICEF Myanmar กระทรวงศึกษาธิการและแหล่งทุนอื่นๆ จนถึงปีการศึกษา 2556-2557 ได้ขยายไปยัง 80 พื้นที่ (รัฐ /ภาค/จังหวัด/อำเภอ) รวมถึงรัฐ กะเหรี่ยงและเมืองเมียวดี

วัตถุประสงค์ของ NFPE

เพื่อให้โอกาสเด็กที่ไม่เคยได้รับการศึกษา และเด็กที่ออกจากชั้นก่อนจบ การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา อายุระหว่าง 10 -14 ปี ได้กลับเข้ามาเรียนอีกครั้ง

ให้เด็กดังกล่าวได้ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักสูตรมี 2 ระดับ

Level 1 (เกรด 1-2)

Level 2 (เกรด 3-4)

ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

เด็กสำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา

เด็กสามารถศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้

เด็กมีศักยภาพในด้าน ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitude)

จากวัตถุประสงค์ของ NFPE จึงถือว่าเด็กเมียนมาที่เรียนอยู่ในศูนย์การ เรียนในประเทศไทยเป็นเด็กกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเด็กเหล่านี้ไม่เคยได้รับการ ศึกษาหรือออกจากชั้นก่อนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาในประเทศ เมียนมาจึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบใน เมียนมาเข้ามาให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของ NFPE ในศูนย์การเรียน นาร์่องในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อเป็นการทดลองและเรียนรู้ประสบการณ์ หากจะมีการสนับสนุน ต่อเนื่องและนำไปสนับสนุน ลักษณะเดียวกันในพื้นที่ อื่นๆของประเทศไทยในอนาคต

ภาพจาก มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

② การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศ เมียนมา

การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในประเทศเมียนมา

1. ประสานงานกับ UNICEF Myanmar และ Myanmar Literacy Resource Centre (MLRC)¹ เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การศึกษาของเด็กเมียนมาในพื้นที่แม่สอดและในประเทศไทย สภาพปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาต่อเนื่องในประเทศต้นทาง และหารือแนวทางการที่จะทำให้เด็กเมียนมาในประเทศไทยกลับไปเรียนต่อที่ประเทศของตนได้ในอนาคต
2. ประสานงานกับเขตการศึกษาเมียวดี (Myawaddy Township Education Center) และคณะกรรมการการศึกษาบ้านก๊ะโก๋ ในรัฐกระเหรี่ยง เพื่อนำเสนอข้อมูลและแนวทางของโครงการที่จะพัฒนาความร่วมมือกัน เพื่อการเชื่อมโยงการศึกษาของเด็กในศูนย์การเรียนในแม่สอดกับประเทศเมียนมา
3. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับเขตการศึกษาเมียวดี (Myawaddy Township Education Center) คณะกรรมการนิเทศ ติดตามจากส่วนกลาง (Central Monitor) และส่วนภูมิภาค (Regional Monitor) ซึ่งเดินทางมาติดตามการจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา (Non-Formal Primary Education-NFPE) ที่เมืองเมียวดี ทำให้ทราบว่าประเทศเมียนมาได้จัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา เพื่อให้โอกาสเด็กที่ไม่เคยได้รับการศึกษาและเด็กที่ออกกลางคันได้กลับเข้ามาเรียนอีกครั้ง ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะขยายมาสู่เด็กที่อยู่นอกประเทศอย่างเช่น ในอำเภอแม่สอด โดยมูลนิธิช่วยไว้พรมแดนได้ขอความร่วมมือในการนำหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาหรือ NFPE ของประเทศเมียนมา มาจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนในอำเภอแม่สอด

¹MLRC เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ (NFPE) โดยการสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการและ องค์การยูนิเซฟ ประจำประเทศเมียนมา

4. ทีม Monitor จากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และเขตการศึกษา เมียวดี ได้เดินทางมาเยี่ยมศูนย์การเรียนรู้ใน แม่สอด เพื่อทำความเข้าใจต่อสภาพความเป็นจริงของการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เมียนมาในพื้นที่ และอนุญาตให้นำหลักสูตร NFPE มาทดลองใช้ในศูนย์การเรียนรู้ที่แม่สอด แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาตาม หลักสูตร NFPE ในรัฐกะเหรี่ยงยังเป็นการนำร่อง จึงเห็นควรให้ทดลองนำร่องในแม่สอดด้วยเช่นกัน โดยในปีการศึกษาแรกจะขอให้นักเรียนเพียง 80 คน และจะสนับสนุนการอบรมครูที่จะสอนตามหลักสูตรจำนวน 4 คน สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอนและสมทบเงินเดือนครู พร้อมทั้งได้ชี้แจง ทำความเข้าใจ กับมูลนิธิช่วยไร้พรมแดนและศูนย์การเรียนรู้ที่จะทดลองนำร่อง เกี่ยวกับแนวทางของการจัดการศึกษา หลักสูตรที่จะใช้ และการ ติดตามสนับสนุนจากทีม Monitor ทุกระดับ
- 5 เริ่มจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร NFPE ในปีการศึกษา 2557 เป็นปีการศึกษาแรก นำร่องในศูนย์การเรียนรู้ 2 แห่ง มีเด็กนักเรียน ลงทะเบียนเรียนจำนวน 80 คน โดยนำรายชื่อเด็กไปลงทะเบียนไว้ กับโรงเรียนในเมืองเมียวดี จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อให้เด็กได้อยู่ในระบบ ของกระทรวงศึกษาธิการประเทศเมียนมา
- 6 ปีการศึกษา 2558 ได้รับการสนับสนุนให้จัดการศึกษาเพิ่มเติม อีก 1 ศูนย์การเรียนรู้ รวมศูนย์การเรียนรู้นำร่องในระยะแรก 3 ศูนย์
- 7 จัดประชุมสรุปบทเรียนการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกัน ระหว่าง ศูนย์การเรียนรู้นำร่องในอำเภอแม่สอดกับการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเมียนมา มาร่วมกับสำนักงาน ยูเนสโก กรุงเทพฯและเขตการศึกษาเมียวดี โดยมีองค์กร/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่จากประเทศไทย และประเทศเมียนมาเข้าร่วม เพื่อนำเสนอบทเรียนการดำเนินงาน และหาวิธีถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกัน ระหว่างไทยและเมียนมาทั้งในระดับพื้นที่และระหว่างประเทศ

8. จัดส่งรายงานการประชุมสรุปบทเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย คือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน สพฐ. สำนักงาน กศน. กระทรวงศึกษาธิการไทย และ MLRC ได้จัดทำรายงานเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการของประเทศเมียนมา
9. ประสานงานและประชุมหารือร่วมกับ MLRC, UNICEF Myanmar และเขตการศึกษาเมียวดี เรื่องการสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่แม่สอดอย่างต่อเนื่องและการขยายผลทั้งจำนวนนักเรียน ศูนย์การเรียนและพื้นที่
10. MLRC และ UNICEF Myanmar ได้สนับสนุนการขยายจำนวนศูนย์การเรียน ขยายจำนวนการรับนักเรียนและขยายพื้นที่ดำเนินงานจัดการศึกษาตามหลักสูตร NFPE ในปีการศึกษา 2559

③ การสนับสนุนศูนย์การเรียนจัดการศึกษานอกระบบระดับ

ประถมศึกษาของเมียนมา (NFPE) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเมียนมา (MLRC, UNICEF Myanmar, Myawaddy Township Education Center)

การสนับสนุนศูนย์การเรียนจัดการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษาของเมียนมา (NFPE)

☉ ให้นำรายชื่อเด็กในศูนย์การเรียนนำร่องไปลงทะเบียนไว้กับโรงเรียน 2 แห่งในเมืองเมียวดี เพื่อให้เด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาของเมียนมาและจะทำให้สามารถสนับสนุนการศึกษาให้กับเด็กในด้านต่างๆได้ เช่นเดียวกับนักเรียนในเมียนมา

☉ มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียน โดยทีม NFPE Myawaddy Monitor เป็นประจำทุกเดือนและทีม NFPE Monitor จากภูมิภาค /จังหวัดพะอาน และเขตพื้นที่การศึกษาอย่างกุ่ม มานิเทศติดตามทุกภาคเรียนและทุกปีการศึกษา

⊙ ครูที่จะจัดการเรียนการสอนจะได้รับการอบรมศูนย์ละ 2 คน โดยจะได้รับการสนับสนุนให้ไปอบรมที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 1 ครั้ง และไปอบรมที่จังหวัดเชียงใหม่ 1 ครั้ง เมื่อผ่านการอบรมครบทั้ง 2 ครั้ง จะได้รับประกาศนียบัตรเป็นครู NFPE ที่กระทรวงศึกษาธิการเมียนมาร์รับรอง

⊙ สนับสนุนชุดนักเรียน แบบเรียน และสื่ออุปกรณ์การเรียนให้กับเด็กทุกคน รวมถึงการสนับสนุนข้าวสาร อาหารแห้งในบางครั้ง

⊙ สนับสนุนเงินเดือนครูศูนย์การเรียนที่สอนในหมู่บ้าน NFPE เพิ่มเติมจากเงินเดือนครูที่ได้รับตามปกติ โดยครูจะเดินทางไปรับด้วยตัวเองที่สำนักงานเมียวดีทุกเดือน พร้อมกับรายงานผลการดำเนินงาน

⊙ การวัดผลประเมินผล NFPE Myawaddy ใน Myawaddy Township Education Center ได้นำข้อสอบชุดเดียวกันที่ใช้ในประเทศเมียนมา เดินทางมาจัดสอบและประเมินผลปลายปีการศึกษาให้กับนักเรียนในศูนย์การเรียนที่แม่สอด

⊙ เด็กที่จบหลักสูตร ได้รับหลักฐานการจบการศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการเมียนมา รับรองโดยผู้อำนวยการเขตการศึกษาเมียวดี ซึ่งศูนย์การเรียนในแม่สอดได้ส่งตัวแทนเด็กไปรับมอบวุฒิการศึกษา มีพิธีมอบพร้อมกันกับเด็กที่จบในหลักสูตรเดียวกันที่เมียวดี ทุกปีการศึกษา

⊙ การประสานงานระหว่างกันของมูลนิธิช่วยไร้พรแดน องค์การ Word Education ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนนำร่อง และ MLRC, UNICEF Myanmar (สำนักงานแม่ฮ่องสอน) , (ลำโพง Myawaddy Township Education Center เพื่อรับทราบปัญหา ร่วมหาแนวทางแก้ไข และให้การช่วยเหลือในการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง

⊙ ในปีการศึกษา 2559 อำเภอแม่สอดได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเขตแม่สอด Mae Sot Township ทำให้ศูนย์การเรียนสามารถลงทะเบียนเรียนให้เด็กเองได้ โดยไม่ต้องนำรายชื่อไปลงทะเบียนไว้กับโรงเรียน ในเมียวดีเหมือนปีการศึกษาที่ผ่านมา และผู้บริหารศูนย์การเรียนจำนวน 4 คน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น Township Monitor ทำหน้าที่ในการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนในเขตแม่สอด

○ การติดตามเด็กที่จบหลักสูตร NFPE และกลับไปเรียนต่อในประเทศเมียนมามีกรณีนักเรียนที่จบหลักสูตร level 2 (เทียบชั้น ป.4) จากศูนย์การเรียนรู้นาร่องถูกปฏิเสธการสมัครเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่ย่างกุ้ง โดยผู้อำนวยการเขตการศึกษาเมียวดี ครูใหญ่โรงเรียนอาการะติ (โรงเรียนเด็กลงทะเบียนไว้) Assistant Project Manager หลักสูตร NFPE ได้ออกหนังสือรับรองการศึกษาและการจบหลักสูตรของเด็ก ซึ่งเทียบเท่าการจบการศึกษาในประเทศเมียนมาและMLRCได้ประสานความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเมียนมาเพื่อชี้แจงความเข้าใจต่อสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ในการรับเด็กที่จบหลักสูตรNFPE ในประเทศไทยให้รับเข้าเรียนได้ทั่วประเทศ ทำให้เด็กเจ้าของกรณีสามารถเข้าเรียนต่อในชั้นประถมปีที่ 5 ในโรงเรียนที่ย่างกุ้งได้

ผลการดำเนินงาน

ผลที่เกิดขึ้น (Outputs) ประกอบด้วย

1. การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้นาร่องในหลักสูตร NFPE

ศูนย์การเรียนรู้ในอำเภอแม่สอดเริ่มจัดการศึกษานาร่องในปีการศึกษา 2557 จำนวน 2 แห่ง คือศูนย์การเรียนรู้ปารมี ศูนย์การเรียนรู้อายอนอู ต่อมาในปีการศึกษา 2558 ได้รับการสนับสนุนให้ขยายเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง คือศูนย์การเรียนรู้กะหั้นสา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย เด็กที่มีอายุ 10-14 ปี

ครูผู้สอน จะได้รับการฝึกอบรมโดย NFPE Project เพื่อรับใบประกาศนียบัตรให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตร จำนวน 2 คนต่อศูนย์การเรียนรู้

การวัดเข้าชั้นเรียน เด็กในศูนย์การเรียนรู้จะต้องทำแบบทดสอบ (Test Card) เพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐานที่จะใช้ในการวัดเข้าระดับชั้นเรียน

หลักสูตร

รูปแบบการศึกษา	เป็นการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษา	เป็นการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา
ระดับชั้นเรียน	Level 1 (เกรด 1-2) Level 2 (เกรด 3-4)
ระยะเวลาเรียน	ใช้เวลาเรียน 1 ปีการศึกษาต่อระดับชั้น แต่จะปีการศึกษาแบ่งเป็น 4 ภาคเรียน
รายวิชา มีวิชาหลัก 4 วิชา	1. คณิตศาสตร์ 2. สังคม/วิชาทั่วไป 3. ภาษาอังกฤษ 4. ภาษาเมียนมา
สื่อการเรียนการสอน	ใช้ตำราเรียน คู่มือครู และสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ซึ่ง NFPE Project สนับสนุน
จำนวนเวลาเรียน	เด็กจะต้องเรียนจำนวน 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
การวัด ประเมินผล และ การ จบ หลักสูตร	ทีม Monitor ระดับภูมิภาคและระดับพื้นที่เมียวดี จะเข้าไปติดตาม ประเมินทุกๆ สัปดาห์เรียน เพื่อตรวจสอบ ประเมินชั่วโมงการเข้าเรียนของเด็ก ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และมีการทดสอบปลายปี การศึกษา โดยการเข้ามาจัดสอบเองของทีม Monitor จากเมียวดี และใช้ข้อสอบชุดเดียวกันกับเด็กที่เรียนอยู่ในประเทศเมียนมา โดยเมื่อเด็กสอบผ่านจะได้รับการเลื่อนชั้นจาก Level 1 ขึ้นไป Level 2 และเด็กที่จบ Level 2 หรือจบหลักสูตรแต่ละระดับสามารถเรียนต่อที่ประเทศเมียนมาได้

การลงทะเบียนเรียน เด็กที่เรียนในศูนย์การเรียนนำร่องที่แม่สอด จะมีรายชื่อลงทะเบียนไว้ กับโรงเรียน 2 แห่งในเมียวดี คือ โรงเรียนอาทาก้าแควและโรงเรียนอารากูติ

วิธีการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน โดยมีครูประจำ Level ละ 1 คน เวลาในการจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 3 วัน บางศูนย์จัดในวันธรรมดา บางศูนย์จะจัดวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์

การนิเทศติดตาม ทีม Monitor จากเมียวดี จะมานิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นประจำทุกเดือน ส่วนทีม Monitor ระดับภูมิภาคจะมานิเทศช่วงสิ้นสุดแต่ละภาคเรียน

จำนวนเด็กที่เข้าเรียนในศูนย์การเรียนรู้

ตารางที่ 3 : จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2557
และจำนวนเด็กที่จบการศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้	จำนวนเด็ก	ชาย	หญิง
Parami	30	11	19
Ah Yone Oo	50	23	27
รวม	80	34	46
จบการศึกษา	70	เด็ก 10 คน ออกกกลางคัน (กลับบ้าน,ย้ายที่อยู่)	

ตารางที่ 4 : จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2558

ศูนย์การเรียนรู้	จำนวนเด็ก	ชาย	หญิง
ปารมี	38	16	28
อาโยนอู	35		
ตุกะหันสา	42		
รวม	115		

ตารางที่ 5 : จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตร NFPE
ปีการศึกษา 2559

Mae sot								
Levels 1					Levels 2			
No	School	M	F	Total	M	F	Total	Total
1	Parami	5	9	14	21	28	49	63
2	Ah yone Oo	14	7	21	10	9	19	40
3	TKHS	8	4	12	10	9	19	31
4	MNG	15	10	25	13	11	24	49
5	NR	44	28	72	37	23	60	132
6	SMT	10	10	20	10	5	15	35
7	ND	15	9	24	12	4	16	40
8	PYD	11	15	26	2	8	10	36
9	STS	11	7	18	4	9	13	31
10	HVRH	16	11	27	11	7	18	45
11	IRVD	9	7	16	15	12	27	43
Phop Phra								
1	KM 42	40	37	77	20	16	36	113
2	Home	3	8	11	6	3	9	20
3	Hope	20	20	40	0	0	0	40
4	St,peter			32			16	48
5	SKT	15	16	31	13	6	19	50
6	Whieth school	5	15	20	5	20	25	45
รวม				486	861			
รวมทั้งหมด 1,347 คน								

ภาพจาก มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

ข้อมูล ข้อคิดเห็นบางส่วน จากการประชุม “สรุปบทเรียนและก้าวต่อไป
จากการเชื่อมโยงการศึกษาแม่สอด-เมียวดี” วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558
ณ วัฒนาวิลเลจ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

นายอนันต์ ระวังทุกข์ หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ขณะนั้น)
: สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ ความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้และ
NFPE Project แต่ยังคงมีอุปสรรคบางประการที่เราอาจจะยังไม่สามารถขยาย
จำนวนผู้เรียน ขยายศูนย์การเรียนรู้และพื้นที่ได้ เช่น บุคลากร ของเมียนมาไม่
สามารถเข้ามาสนับสนุนได้ เพราะมีจำนวนน้อย เป็นต้น ดังนั้นเราจะต้องมีการ
ปรึกษาหารือ วางแผนร่วมกันในระยะยาว การทำงานเป็นเครือข่ายให้มากยิ่งขึ้น
แต่ทั้งนี้ภาครัฐเมียนมาต้องเห็นชอบในการดำเนินการจัดการศึกษาเหล่านี้ด้วย

Dr.Tin Nyo Vice Chairman, Myanmar Literacy Resource Center
(MLRC) : ปัจจุบันประเทศเมียนมา เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กทุกคน
ทั้งเด็กที่อยู่ภายในประเทศและเด็กที่ติดตามพ่อแม่ไปอยู่ต่างประเทศโดยเด็กทุก
คนจะสามารถสอบเทียบระดับการศึกษาของเมียนมา และสามารถศึกษาต่อใน
ระดับที่สูงขึ้นเมื่อเดินทางกลับประเทศได้ รวมถึงการจัด NFPE ในแม่สอดนี้
นอกจากนี้ เพื่อให้ระบบการศึกษาของประเทศได้มีความสอดคล้องกับประเทศ
อื่นๆในอาเซียน ประเทศเมียนมาได้ปรับหลักสูตรการศึกษาขึ้นพื้นฐานจากเดิม
10 ปี เป็น 12 ปีการศึกษา มีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ระดับอนุบาล

Min Kyaw Wai Central Coordinator (NFPE) , Myanmar : ในปี
การศึกษา 2557-2558 NFPE Project ได้ขยายการจัดการศึกษามายังนอก
ประเทศในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการดำเนินงานนอกประเทศเป็นครั้งแรก
ภายใต้การกำกับติดตามในระดับพื้นที่/อำเภอของเขตการศึกษาเมียวดี

Mr. Miyazawa Ichiro UNESCO Bangkok : ปัจจุบันในภูมิภาคอาเซียน
เรายังไม่ยอมรับการจัดการศึกษาระหว่างกันส่งผลให้เด็กต่างชาติที่จบการศึกษา
ในประเทศปลายทางไม่สามารถกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศต้นทาง หรือนำไป
ศึกษาต่อในประเทศอื่นได้ เราจะต้องลดอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้เด็กได้รับ
การศึกษาและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่ออนาคตของเด็กๆ
เหล่านี้ ขณะนี้ ยูเนสโกได้ยกย่องปฏิญญาว่าด้วยเด็กที่ตกหล่นจากระบบ
การศึกษา นำเสนอต่อเลขาธิการอาเซียนเพื่อพิจารณา

Mr. Kyaw Lwin Latt UNICEF Myanmar : โครงการ NFPE ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2551 ด้วยความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรพัฒนาเอกชน และแหล่งทุนในประเทศและระหว่างประเทศ ขณะนี้ได้พัฒนาโครงการมาจัดการศึกษานอกประเทศ โดยขยายการดำเนินงานมาในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ของประเทศไทยด้วย โครงการ NFPE จะคำนึงถึงความสุขด้านอื่นๆของเด็กนักเรียนด้วย เพราะเราทราบว่า เด็กๆ เหล่านี้ต้องเผชิญกับความยากลำบากมาก ดังนั้น นอกจากการได้ศึกษาต่อแล้ว ความสุขยังเป็นสิ่งที่พวกเขาจะต้องได้รับไปด้วย

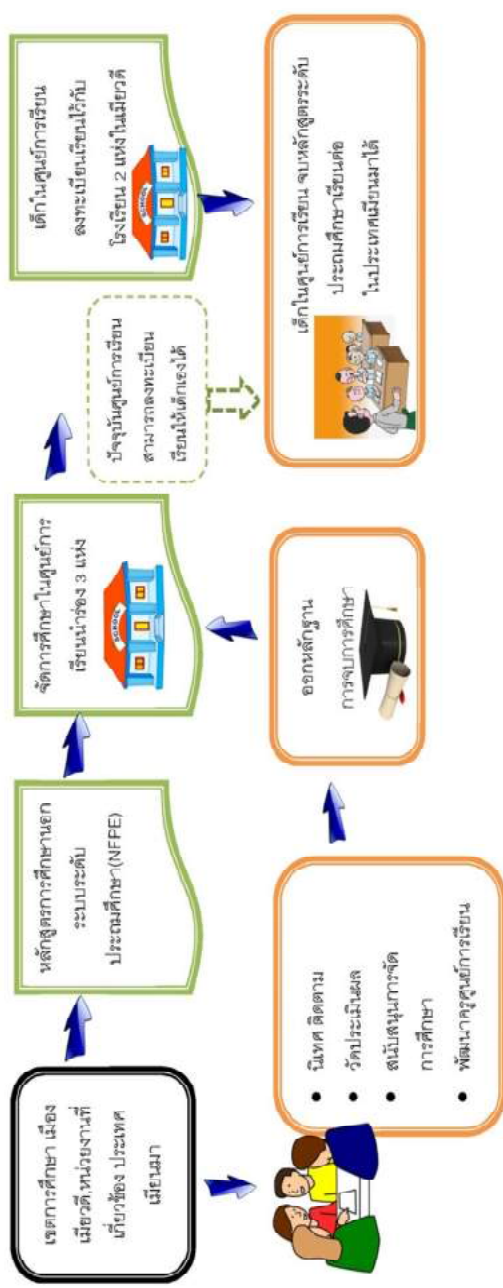
นางกรรณิการ์ แยมเกรส NFED Myanmar Consultant : จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความชัดเจนทั้งในระดับนโยบายระดับประเทศและผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ เพราะหากไม่มีนโยบายหรือมีนโยบายแต่ไม่ชัดเจน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ลำบาก หรือหากผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ชัดเจนแต่นโยบายระดับประเทศไม่ชัดเจน ก็ส่งผลกระทบต่อการทำงานได้เช่นกัน ดังนั้นต้องชัดเจนในทุกระดับ กรณีที่เกิดขึ้นระหว่างแม่สอด-เมียวดี เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นแล้ว เราจะต้องหากลไกที่จะมาขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การผลักดันเชิงนโยบายให้ได้

ครูโซมะ : ขอบคุณ และรู้สึกยินดีที่ประเทศเมียนมา ได้เปิดโอกาสให้สามารถเป็นครูสอนเด็กๆ ในหลักสูตร NFPE ได้ เมื่อก่อนครูแต่ละคนเป็นครูที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนจากรัฐบาลหรือหน่วยงานในประเทศของตนเอง แต่ตอนนี้ครูทุกคนได้รับเงินเดือนและได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี

ผู้ปกครอง : เชื่อว่าโครงการ NFPE เป็นโครงการที่ดีสำหรับลูกหลานของผมและขอให้โครงการสำเร็จลุล่วงต่อไปด้วยดี

นักเรียน : สวัสดีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หนูชื่อโซ เรียนชั้น ป.2 ในโครงการ NFPE เมียนมา รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มา พุดในครั้งนี้ และทำให้หนูได้รับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นโครงการที่มีคุณค่ามาก เพราะฉะนั้นหนูขอขอบคุณรัฐบาลเมียนมาพร้อมทั้งคุณครูที่เปิดโอกาสให้หนูได้เรียนหนังสือ และขอขอบคุณรัฐบาลไทยที่เปิดโอกาสให้อยู่อาศัยในประเทศไทย ขอขอบคุณหน่วยงาน NGO และ CBO ที่สนับสนุนอุปกรณ์ทางการศึกษาและครูในศูนย์การเรียนที่จัดการศึกษาให้กับหนู และขอเป็นตัวแทนเพื่อนๆ เพื่อขอบคุณผู้ใหญ่ทุกคน

แนวทางการเชื่อมโยงการจัดการศึกษาของไทยและเมียนมา
รูปแบบการจัดการศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาออกในระดับประถมศึกษา (Non-Formal Primary Education - NFPE)
ของประเทศเมียนมา ในศูนย์การเรียนรู้ในอำเภอพอมะ และอำเภอพอมะ จังหวัดตาก

จัดทำโดย : สำนักงานพัฒนาและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ที่มีปัญหาการเรียนรู้และเรียนจบประถมศึกษา (สสส.)

ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงาน
และการพัฒนาการจัดการศึกษา
สำหรับบุตรแรงงานข้ามชาติในอนาคต
โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เป็นการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของโครงการ จากการ “ประชุม นำเสนอสถานการณ์ด้านการศึกษาของเด็กและแรงงานข้ามชาติ” วันที่ 31 ตุลาคม 2559 โรงแรม เอส ดี อเวนิว กรุงเทพมหานคร จัดโดยโครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท ร่วมกับภาคีหลักของโครงการซึ่งความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน มีดังนี้

นางนงนุช โอวาทชัยพงศ์

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักนโยบายและแผนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

เวลาที่เรเข้าไปจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ลูกหลานแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพื้นที่ชายแดน มักจะถูกตั้งคำถามจากฝ่ายความมั่นคงเสมอว่า กระทรวงศึกษาธิการมาทำอะไรกับเด็กเหล่านี้หรือคำถามจากสังคมว่าเรานำงบประมาณไปสนับสนุนเด็กข้ามชาติทำไม หรือในกรณีที่โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สนับสนุนอาหารกลางวันและอาหารเสริมให้กับเด็กข้ามชาติ เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นผู้จัดการศึกษาได้พยายามสร้างความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่จะรับผิดชอบและจัดการศึกษาให้กับทุกคนที่อยู่บนแผ่นดินไทยแต่จะให้กระทรวงศึกษาธิการ

ทำงานเพียงลำพังไม่ได้ เราต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาละลานี้ ต้องทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ทั้งในเรื่องความชัดเจนระดับนโยบาย การปฏิบัติงานในพื้นที่ และการปรับทัศนคติของคนทั้งในส่วนภาครัฐและคนในสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กทุกคนสามารถมีสิทธิเข้าถึง และได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กทุกคน

ศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราทำงานในเขตพื้นที่ที่เป็นลี้เทา มีความยากมาก คนไทยส่วนใหญ่มองว่าเป็นภาระ เป็นปัญหา แต่ไม่ได้มองการวางอนาคตด้วยกัน เป็นบริบทของอาเซียน เราจะทำอะไรให้กับสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นนโยบายสากล ไม่ใช่เป็นเรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่ง ทุกคนทุกประเทศต้องเข้ามาดูแลเด็ก ประชาคมอาเซียนเปิดแล้ว แต่เรายังมีอคติอยู่ ดังนั้นเราต้องใช้การศึกษาเป็นตัวแก้ไขปัญหา

ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีผู้คนอยู่ร่วมกันนั้น เราต้องมองว่าเป็นความมั่งคั่งของผู้คนที่ไปกลับ เด็กที่ได้รับการศึกษาทั้งสองประเทศเมื่อเติบโตขึ้นกลายมาเป็นเพื่อนกัน ค้าขายกัน อยู่ร่วมกัน ไม่ใช่ลักษณะของศัตรูหรือคู่แข่ง ดังนั้นทั้งสองประเทศต้องช่วยกันลงทุนสร้างเด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ค้าขายไม่เอาเปรียบอยู่กันอย่างสันติ ถ้าเราเอาเศรษฐกิจนำจะเป็นแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา แต่ถ้าใช้การศึกษานำจะนำไปสู่การเอื้อเฟื้อกัน เป็นเขตการศึกษาเฉพาะ ไม่ใช่เขตเศรษฐกิจเฉพาะ และอาเซียนจะเข้มแข็งมากหากเราเอาเรื่องการศึกษานำ

ในเรื่องของเครื่องมือนั้นควรมีการปรับปรุงคู่มือและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงประกาศนโยบายต่างๆ ให้ทันต่อสถานการณ์

ใช้สถานการณ์โลก งานวิจัยมาช่วยจัดทำคู่มือฯ ทำพื้นที่ให้เห็นเป็น
รูปธรรมที่ชัดเจนหลายๆ พื้นที่ เช่น ในกรณีของจังหวัดชุมพร เราสามารถ
นำไปสู่นโยบายของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ได้หรือไม่
หรือจะสามารถเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญการ ไปช่วยการขับเคลื่อนใน
พื้นที่ รวมไปถึงการพัฒนาเครื่องมือต่างๆ ให้หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่
สามารถที่จะดำเนินงานไปได้

ในเรื่องการศึกษานอกระบบนั้น กศน.ไทยทำงานก้าวหน้ามาก แต่
บุคลากรบางส่วนอาจจะยังไม่เข้าใจ เราจะทำอย่างไรให้บุคคลกรเข้าใจว่า
สิ่งเหล่านี้เป็นภารกิจสำคัญของ กศน. ของสถานศึกษาในสังกัด กศน.
ในขณะที่ NFPE (กศน.ของเมียนมา) ได้เริ่มต้นงานที่ก้าวหน้ามาก
เขตการศึกษาเมียวติก้าวข้ามมาดูแลเด็กของเขา หน่วยงานของทั้งสอง
ประเทศจะประสานงานกัน ร่วมมือกันให้มากขึ้นได้อย่างไร ซึ่งต้องก้าว
ข้ามข้อจำกัดของแต่ละหน่วยงานให้ได้ การทำงานของโครงการที่ร่วมกับ
ภาคีความร่วมมือหลายส่วนนั้น จะต้องให้รัฐบาลรับรู้สิ่งที่ทำเหล่านี้เป็น
ประโยชน์กับประเทศเราในการลดปัญหาเรื่องแรงงานเด็ก เด็กเร่ร่อน
แก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน แก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ องค์การระหว่าง
ประเทศต้องเข้ามาช่วยหนุนเสริมในเรื่องการประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับ
ระดับนโยบาย ทั้งในระดับนานาชาติ และระดับประเทศ ซึ่งเมื่อรัฐบาล
เข้าใจ จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งภาครัฐและองค์กรภาคประชาสังคมทำงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นายอดิศร เกิดมงคล

นักวิชาการด้านแรงงานข้ามชาติและผู้ประสานงานเครือข่ายองค์กรทำงานด้านประชากรข้ามชาติ

ในกรณีของพื้นที่จังหวัดชุมพรเป็นก้าวสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และมีการจัดการศึกษาในรูปแบบพหุวัฒนธรรมมากขึ้น โรงเรียนเริ่มตระหนักในการใช้ภาษาอื่นในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผมมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

1. แผนยุทธศาสตร์ และกลไกจังหวัดยังไม่สามารถขับเคลื่อนได้เท่าที่ควร การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานในจังหวัดมากเกินไป เพราะหน่วยงานของภาครัฐแต่ละหน่วยงานมีข้อจำกัด การเปลี่ยนผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้บริหารหน่วยงาน ล้วนส่งผลต่อการขับเคลื่อนงาน ดังนั้นต้องทำให้กลไกจังหวัดสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง

2. ไม่เฉพาะเพียงแต่เรื่องการศึกษาหรือเรื่องภาษาเท่านั้น แต่การเชื่อมโยงอาเซียนเข้าหากันในหลายๆ เรื่อง การเรียนรู้ร่วมกัน เรื่องของคน การย้ายถิ่น การเชื่อมโยงแบบพหุวัฒนธรรม ให้ความเป็นอาเซียนฝังในตัวเรา ทั้งคนไทยและไมไทยให้สามารถเรียนรู้และเข้าหากันได้ เช่น ในระดับชุมชน เป็นต้น จะช่วยให้เราสามารถออกแบบการทำงานในพื้นที่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. จะทำอย่างไรให้รูปแบบกรณีตัวอย่างของจังหวัดชุมพรถูกนำเสนอในระดับนโยบาย ในขณะที่เดียวกันจะขยายรูปแบบในพื้นที่จังหวัดได้อย่างไร และขับเคลื่อนงานให้เป็นวงจรจากนโยบายลงสู่การปฏิบัติ และจากการปฏิบัติผลักดันสู่นโยบาย

ในส่วนการจัดการศึกษาของ กศน. นั้นถือได้ว่าเป็นการปลดล็อกให้กับเด็กข้ามชาติและองค์กรที่ทำงานกับเด็กหลายแห่ง เป็นก้าวเดินของ

กศน. ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งควรจะมีการพัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติมในบางเรื่อง ได้แก่

1. ความเหมาะสมของหลักสูตรและเนื้อหาสำหรับเด็ก ซึ่งผอ. ประยุทธ์ หลักคำ ได้กล่าวถึงแล้วว่าควรมีการปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของเด็กมากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่าง กศน. และภาคีเครือข่าย ซึ่งไม่ควรจะเป็นการสั่งงานตามสายงานแต่ควรจะเป็นความร่วมมือกันในการพัฒนา การทำงานร่วมกันจริงๆ ระหว่าง กศน. และภาคีเครือข่าย

สำหรับเรื่องการเชื่อมโยงการศึกษานั้นบริบทของพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว พื้นที่ชายแดนไม่ใช่พื้นที่ชายขอบอีกต่อไป ชายแดนคือศูนย์กลางการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ การเริ่มใช้หลักสูตร NFPE กับเด็กในศูนย์การเรียนเป็นความก้าวหน้าในการรองรับเด็กที่อาจจะเดินทางกลับประเทศต้นทางในอนาคต แต่สิ่งที่จะต้องคิดต่อคือ จะใช้รูปแบบการเชื่อมโยงอย่างไรกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนไทยซึ่งเป็นเด็กกลุ่มใหญ่อีกหนึ่งกลุ่ม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสถานการณ์ของการจดทะเบียนแรงงานที่เปลี่ยนไป ผู้ปกครองต้องมีการปรับระยะเวลาการอยู่อาศัย เด็กก็ต้องปรับตัวเช่นกัน ดังนั้นกลไกที่มีอยู่เดิมอาจจะไม่เพียงพอ ระหว่างประเทศก็ต้องมีการปรับตัว การเรียนแต่ในศูนย์การเรียนหรือโรงเรียนไทยอาจจะไม่เพียงพอแล้ว เราจะทำอย่างไรให้แต่ละแบบสามารถเชื่อมโยงระหว่างประเทศกันได้ และต้องคำนึงถึงการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมด้วย

ปัจจุบันเรามีโอกาสมาก นโยบายภายในประเทศที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา นโยบายของประเทศเมียนมา ที่ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาเป็นอันดับต้นๆ ดังนั้นโอกาสที่เราจะเชื่อมโยงระหว่างกันจึงมีมากยิ่งขึ้น เป็นโอกาสที่ประเทศไทยจะสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ก้าวไปเป็นผู้นำด้านการศึกษาในอาเซียน

นายพิทยา จินาวัฒน์

อดีตรองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ สสส.

เรื่องนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องการศึกษา แต่เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน เป็นบริบทระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยได้รับคำชมจากระดับนานาชาติและเป็นโอกาสที่ดีที่เราจะสามารถขับเคลื่อนงานได้ แต่จะต้องสร้างให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ และประเทศจะได้รับประโยชน์อะไรจากสิ่งเหล่านี้ เราต้องร่วมกันวางแผน กำหนดกลยุทธ์ และร่วมกันทำงานเป็นเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก

สรุปการประชุม

เราจะเห็นว่าสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นโอกาสที่จะช่วยให้เราสามารถดำเนินการในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ แต่เราต้องปรับสภาพแวดล้อมภายในของเราบางเรื่อง เช่น ทัศนคติ หรือการสร้างเสริมแนวคิดในเรื่อง ความพอใจในอาเซียนการแก้ไขและปรับปรุงข้อติดขัดบางเรื่อง เช่น ประกาศนโยบายที่ชัดเจน การส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานแบบเครือข่าย ไม่ผูกงานไว้กับหน่วยงานใดเป็นหลัก รวมไปถึงการทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เราสามารถขับเคลื่อนงานไปข้างหน้าได้ต่อไป

การจัดการศึกษาสำหรับแรงงานข้ามชาติ รูปแบบ “โรงเรียนในโรงงาน”

ภาพจาก มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท

การจัดการศึกษาสำหรับแรงงานข้ามชาติรูปแบบ “โรงเรียนในโรงงาน”

ดำเนินงานโดย มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.)

ร่วมกับ สถานประกอบการนำร่อง 5 แห่ง และ กศน.เขตบางบอน

จากรายงานการวิจัยเรื่องผลกระทบจากการจ้างแรงงานข้ามชาติ (2555)² มีความเห็นของนายจ้างเกี่ยวกับการจ้างแรงงานข้ามชาติ ว่าเป็นผลดีต่อกิจการ ร้อยละ 95.52 โดยระบุว่า ทำให้สามารถประกอบธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนในสถานประกอบการที่มีแรงงานข้ามชาติทำงานร่วมกับแรงงานไทย พบว่าแรงงานไทยส่วนใหญ่ มีการติดต่อ สัมพันธ์กับแรงงานข้ามชาติในเรื่องการทำงานร่วมกัน การสอนงาน มอบหมายงาน และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง แต่ยังมีอุปสรรคสำคัญระหว่างแรงงานไทย นายจ้างและแรงงานข้ามชาติ คือ เรื่องการสื่อสารทางภาษาที่เข้าใจไม่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การละเมิดกฎข้อบังคับในที่ทำงาน าท เป็นต้นทะเลาะวิว

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแรงงานข้ามชาติจะมีโอกาสได้รับการศึกษาตามนโยบายของประเทศไทยที่ผ่านมามีข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาและความสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะในส่วนของตัวเอง ผู้ประกอบการ และสังคมโดยรวม ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานด้านอื่นๆที่จะส่งผลต่อการมีสุขภาพหรือมีสุขภาพที่ดี อีกทั้งสังคมไทยยังไม่ให้ความสำคัญมากนักต่อการเรียนรู้ ภาษา วัฒนธรรมของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งหากมีการเรียนระหว่างกันจะช่วยในการปรับทัศนคติและการเรียนรู้ ที่จะอยู่ร่วมกันทั้งสองฝ่าย เกิดผลดีต่อการทำงานและการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

² กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. รายงานการวิจัยเรื่องผลกระทบจากการจ้างแรงงานข้ามชาติ. 2555

มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.) จึงได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการศึกษาและแรงงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนในการมีส่งเสริมและจัดการศึกษาให้กับแรงงานข้ามชาติและแรงงานไทยร่วมกัน

เป้าหมายการดำเนินงาน

เพื่อให้แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงการมีสุขภาวะ ผ่านระบบการศึกษาที่เหมาะสมและเอื้อต่อการทำงาน และการใช้ชีวิตในประเทศไทย โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับแรงงานไทย ภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานในสังกัด สำนักงาน กศน. กระทรวงแรงงาน และผู้ประกอบการ

กลุ่มเป้าหมาย

- แรงงานข้ามชาติในสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ
- แรงงานไทย / บุคคลกรในสถานประกอบการที่มีการจ้างงานแรงงานข้ามชาติที่เข้าร่วมโครงการ

พื้นที่ดำเนินงาน

เขตบางบอน และเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร,
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร,
อำเภอเมือง และอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ภาคีความร่วมมือ

ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) สำนักงาน กศน., สำนักงาน กศน. กรุงเทพมหานคร, กศน.เขตบางบอนและสถานประกอบการ 5 แห่ง

ขั้นตอน / กระบวนการดำเนินงาน

โครงการมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมของการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับแรงงานข้ามชาติ และแรงงานไทย โดยมีสถานประกอบการและ กศน.ในพื้นที่เป็นภาคีความร่วมมือหลัก จึงมุ่งเน้นทำงานร่วมกับสถานประกอบการและผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เพื่อสร้างรูปธรรมการดำเนินงานให้ชัดเจนและนำเสนอต่อหน่วยงานในระดับบนหรือระดับนโยบาย เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนในระยะต่อไป โดยมีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน	กิจกรรม
1.วิเคราะห์ ประเมินความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	1. สํารวจข้อมูลความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียน (แรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย) และความต้องการของผู้ประกอบการในด้าน ความต้องการแรงงานข้ามชาติที่มีความรู้ภาษาไทย ประเมินความเป็นไปได้ในการสนับสนุน และจัดทำรายงานการสำรวจข้อมูล
2.วิเคราะห์ต้นทุนในพื้นที่และสังเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรที่มีอยู่	1.รวบรวมและสังเคราะห์เนื้อหา หลักสูตรที่เป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย และภาษาเมียนมาเบื้องต้นจากองค์กรหน่วยงานต่างๆ ที่เคยทำไว้
3.พัฒนาความร่วมมือในระดับต่างๆ	1.นำเสนอโครงการและรายงานผลการสำรวจข้อมูลความต้องการฯ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ ศกพ.

	<p>สำนักงาน กศน.,สำนักงาน กศน.กทม. กศน.เขตบางบอน,กศน.เขตบางขุนเทียน และสถานประกอบการที่คาดว่าจะเชิญ เข้าร่วมโครงการ เพื่อหารือแนวทางการทำงานร่วมกัน</p> <p>2. ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่(ต้นแบบ)(บางบอน บางขุนเทียน) และจัดตั้งคณะทำงาน</p>
<p>4.เตรียมความพร้อมของสถานประกอบการ</p>	<p>1. มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.) แสวงหาสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ</p> <p>2. ประชุมคณะทำงานในพื้นที่ สถานประกอบการ กศน. มยช. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน</p> <p>3. สถานประกอบการจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอน “โรงเรียนในโรงงาน”³ เพื่อเสนออนุมัติต่อผู้บริหารและเป็นแนวทางในการทำงาน (ประกอบด้วย</p>

³ “โรงเรียนในโรงงาน” หมายถึงการจัดการจัดการเรียนการสอนให้กับแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้สามารถอ่าน เขียนภาษาไทยได้ และได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการทำงานและการใช้ชีวิต(บางสถานประกอบการจัดให้แรงงานข้ามชาติเรียนร่วมกับแรงงานไทย) มีองค์ประกอบหลัก 6 อย่างคือ (1)มีผู้เรียน คือ แรงงาน (2)มีผู้จัด คือ สถานประกอบการ (3)มีผู้สอน คือ ครู กศน.หรือครูสถานประกอบการ (4) มีหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน (5) มีการวัดประเมินผล (6)และควบคู่กับการสร้างเสริมสุขภาพ ชีวอนามัยในการทำงาน โดยเป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในระยะหนึ่ง)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม

	<p>หลักการและเหตุผล, วัตถุประสงค์, เป้าหมายการดำเนินงาน, กลุ่มเป้าหมาย, หลักสูตรที่ใช้, จำนวนรุ่นและระยะเวลา การสอน, กิจกรรมในโครงการ, รายละเอียดค่าใช้จ่าย, สถานที่, สื่อ อุปกรณ์, ครูผู้สอนและการวัดประเมินผล)</p> <p>4. สถานประกอบการเตรียมสถานที่ ห้องเรียน ครูผู้สอน สื่อการเรียน การสอน</p>
<p>5. พัฒนาหลักสูตร เนื้อหา สื่อ และพัฒนาครูผู้สอน</p>	<p>1. คณะทำงานร่วมกันพัฒนาเนื้อหา หลักสูตรการเรียนการสอนและจัดทำ “เอกสารประกอบการเรียนรู้ภาษาไทย- ภาษาเมียนมาเบื้องต้น”</p> <p>2. โครงการจัดอบรมและพัฒนาครูผู้สอนที่เป็นพนักงานของสถานประกอบการ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนและ จัดกระบวนการเรียนรู้ได้</p>
<p>6. จัดการเรียนการสอน “โรงเรียนในโรงงาน”</p>	<p>1 .สถานประกอบการประชาสัมพันธ์ แรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา (โครงการโรงเรียนในโรงงาน)</p> <p>2. สถานประกอบการจัดการเรียนการสอนตามโครงการ/แผนงานที่กำหนดไว้ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่ 2</p>

	<p>รูปแบบคือ (1) สถานประกอบการที่จัดการเรียนการสอนแบบ “ห้องเรียนร่วม” คือแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติเรียนร่วมกัน และ (2) “ห้องเรียนเฉพาะ” คือ เรียนเฉพาะแรงงานข้ามชาติ</p>
<p>7. วัตถุประสงค์ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>1. สถานประกอบการร่วมกับ กศน. ออกแบบการวัดประเมินผล</p> <p>2. จัดทำเครื่องมือในการวัดประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบอ่านเขียนและแบบสัมภาษณ์</p> <p>3. การวัดและประเมินผล ดำเนินการโดยครูผู้สอน และหัวหน้างาน</p>
<p>8. สร้างแรงจูงใจผู้ประกอบการและผู้เรียน</p>	<p><i>ผู้เรียน</i></p> <p>(1) ค่าล่วงเวลาสำหรับพนักงานที่มาเรียน</p> <p>(2) เลี้ยงอาหารว่าง</p> <p>(3) จัดรถรับส่ง (4) กศน. มอบเกียรติบัตรสำหรับผู้ผ่านการประเมิน</p> <p><i>ผู้ประกอบการ</i></p> <p>การรับรองในการฝึกอบรมแรงงานเพื่อการยกเว้นภาษี หลักสูตรภาษาไทยสำหรับต่างด้าว (โครงการโรงเรียนในโรงงาน) จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน</p>

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม

<p>10. การสนับสนุน</p>	<p>โครงการ สนับสนุนการดำเนินงานในภาพรวม และพัฒนาครูผู้สอนสถานประกอบการ (1) สนับสนุนการสร้างแรงจูงใจแก่พนักงาน (2) สนับสนุนสถานที่ (3) สนับสนุนครูผู้สอน (4) สนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>กคน. (1) สนับสนุนครูผู้สอน (2) ออกเกียรติบัตรสำหรับผู้ผ่านการประเมิน</p>
<p>11. สรุบบทเรียนการดำเนินงาน</p>	<p>ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันสรุบบทเรียนการดำเนินงาน</p>

ผลการดำเนินงาน

1. สรุปผลการสำรวจความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานข้ามชาติ แรงงานไทยและสถานประกอบการ⁴

ที่ผ่านมา ข้อมูลที่แสดงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของแรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย ด้านการศึกษาไทย รวมถึงความต้องการในประเด็นเดียวกันของผู้ประกอบการค่อนข้างมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะด้านเนื้อหาการเรียนรู้และรูปแบบที่เหมาะสม โครงการจึงได้สำรวจความต้องการดังกล่าวของทั้งแรงงานข้ามชาติ แรงงานไทยและผู้ประกอบการไปพร้อมกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นรายงานนำเสนอต่อสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นสถานการณ์และความจำเป็นร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้แก่กลุ่มแรงงานในสถานประกอบการ โดยมีผลการสำรวจที่สำคัญ ดังนี้

⁴ มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท. รายงานผลการสำรวจความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานข้ามชาติ แรงงานไทย และผู้ประกอบการ เขตบางบอน บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. 2557

สาระสำคัญของผลการสำรวจความต้องการด้านการ การศึกษาของแรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย

- ความต้องการเรียนรู้ภาษา

แรงงานไทย ร้อยละ 49 อยากรู้ภาษาเพื่อช่วยในการอยู่ร่วมกับคน
เมียนมาได้ดีขึ้น ร้อยละ 51 ของแรงงานไทย ไม่ต้องการเรียนภาษาเมียนมา เห็น
ว่าไม่มีความจำเป็น

แรงงานข้ามชาติ ต้องการเรียนภาษาไทยร้อยละ 76.3 เพราะจะช่วยให้
มีทางเลือกในการทำงาน การเดินทาง ช่วยในการอยู่ร่วมกับคนไทย ช่วยให้
ตำแหน่งงานที่ดีขึ้น และช่วยในการติดต่อราชการ โรงพยาบาล ตามลำดับ ส่วน
แรงงานข้ามชาติที่ไม่ต้องการเรียน ให้เหตุผลว่าทำงานแล้วคิดว่าไม่มีเวลาเรียน
ไม่อยากจะเรียนไม่สะดวกในการเดินทาง

- ความต้องการสูงสุด แรงจูงใจในการเรียน

แรงงานไทย ส่วนใหญ่ตอบว่า เรียนแค่พอให้อ่านออกเขียนได้ภาษา
เมียนมา หรือเพื่อการสื่อสาร รองลงมาเรียนเกี่ยวกับทักษะอาชีพ/การทำงาน
ต่างๆ

แรงงานข้ามชาติ ความต้องการสูงสุดเพื่อให้ได้รับวุฒิทางการศึกษา
ตามกฎหมาย รองลงมาเรียนเกี่ยวกับ ทักษะอาชีพ/การทำงานต่างๆ

- ปัจจัยสนับสนุนการศึกษาจากนายจ้าง แรงงานไทยและแรงงานข้าม
ชาติ ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจ และ รองลงมา บอกว่านายจ้างสนับสนุนมาก

- กรณีมีค่าใช้จ่ายในการเรียน ผู้เรียนสนับสนุนหรือไม่

แรงงานไทย ตอบว่ายังไม่แน่ใจ ส่วน**แรงงานข้ามชาติ**ยินดีสนับสนุน

- รูปแบบ/วิธีการจัดการเรียนการสอน

แรงงานไทย คิดว่าควรจะเป็นการเรียนแบบห้องเรียนภาษาไทยคู่กับ
ภาษาเมียนมา

แรงงานข้ามชาติ คิดว่าควรจะเป็นการเรียนแบบห้องเรียนสองภาษา
เมียนมาคู่กับภาษาไทย

ผลการสำรวจความต้องการให้การศึกษแก่แรงงานข้ามชาติและ แรงงานไทย และการสนับสนุนของสถานประกอบการ

- สถานประกอบการที่ร่วมตอบแบบสอบถามทั้งหมด ระบุว่า พบปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารภาษาของพนักงานทั้งในการสื่อสารทั่วไปและการสื่อสารที่จะมีผลต่อการเพิ่มคุณภาพของการทำงาน
- สถานประกอบการทุกแห่ง คิดว่าความสามารถในการพูด ฟัง อ่าน และเขียนภาษาของพนักงานมีความสำคัญและส่วนใหญ่เห็นว่าวุฒิการศึกษาของประเทศไทยมีความสำคัญต่อการเลื่อนตำแหน่งงานของแรงงานข้ามชาติ
- สถานประกอบการที่ร่วมตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 86 ต้องการให้แรงงานข้ามชาติเรียนภาษาไทยและร้อยละ 83 ต้องการให้แรงงานไทยเรียนภาษาเมียนมา
- สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนให้มีการสอนภาษาในสถานประกอบการ
- สถานประกอบการส่วนใหญ่จะสนับสนุนให้พนักงานได้เรียนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย รongลงมาให้การสนับสนุน ค่าหนังสือเรียน / อุปกรณ์สถานที่เรียนและค่าครูผู้สอน
- สถานประกอบการส่วนใหญ่ ร้อยละ 83 ต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน สอนภาษาไทยคู่กับภาษาเมียนมา

2. ข้อมูลสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 5 แห่ง

ตารางที่ 6 : ข้อมูลสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ

ชื่อบริษัท	ประกอบ กิจการ	เขต/อำเภอ	จำนวนพนักงาน		
			ชาวไทย	ข้าม ชาติ	รวม
เอเพ็กพลาสติก เทค จำกัด	ผลิตบรรจุ ภัณฑ์ พลาสติก	เขตบางขุน เทียน กรุงเทพฯ	270	275	545
กรุงเทพเลเบิ้ล จำกัด ไฮเทคเอ็มบรอย เดอรีจำกัด	ธุรกิจสิ่งทอ	เมือง สมุทรสาคร	87	40	127
โกลบอลพลาสติก จำกัด	ผลิตบรรจุ ภัณฑ์ พลาสติก	เมือง สมุทรปราการ	80	60	140
สหปลั้ม จำกัด	ผลิตบรรจุ ภัณฑ์พลาสติก	บางพลี สมุทรปราการ	85	60	145

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการ “โรงเรียนในโรงงาน”

3.1 หลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่ใช้

(1) เอกสารประกอบการเรียนรู้ภาษาไทย-ภาษาเมียนมาเบื้องต้น (โรงเรียนในโรงงาน) เป็นเอกสารหลักที่ใช้ ในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 40 ชั่วโมง จัดทำโดยสถานประกอบการร่วมกับมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท เนื้อหาประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ภาษาไทยพื้นฐาน การคิดคำนวณ และคำศัพท์ การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่สอง คำศัพท์ การสื่อสารในสถานประกอบการ สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน

ส่วนที่สาม ภาษาเมียนมาเบื้องต้น

(2) หนังสือ “แนวทางการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับบุคคลไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (แรงงานข้ามชาติและกลุ่มชาติพันธุ์)” เนื้อหาประกอบด้วย

ตอนที่หนึ่ง ความรู้พื้นฐานภาษาไทยและคณิตศาสตร์

ตอนที่สอง การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม ชุมชน

ทั้งนี้ ได้มีการบรรจุเนื้อหาเรื่องสิทธิแรงงาน อาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน และสถานะบุคคล สำหรับกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ จำนวน 200 ชั่วโมง ซึ่งมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบทได้พัฒนาร่วมกับศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) สำนักงาน กศน. และ กศน.อำเภอ/เขตอื่นๆ อีกจำนวน 14 แห่ง และได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่อำเภอเหล่านั้นด้วย

3.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

(1) รูปแบบห้องเรียนร่วม เป็นการจัดให้กับแรงงานไทยเรียนภาษาเขียนมาและแรงงานข้ามชาติเรียนภาษาไทยในห้องเรียนเดียวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรูปแบบนี้จัดใน 3 สถานประกอบการ

ตารางที่ 7 : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนร่วม

ชื่อบริษัท	ผู้เรียน		วัน / เวลา	ครูผู้สอน
	แรงงานไทย	แรงงานข้ามชาติ		
กรุงเทพเลเบิล จำกัด ไฮเทคเอ็มบรอยเดอรี จำกัด	7	24	วันอาทิตย์ เวลา 09.00–12.00 น.	บุคลากรของบริษัท
โกลบอลพลาส จำกัด	4	38	วันอาทิตย์ เวลา 09.00–12.00 น.	บุคลากรของบริษัท

(2) รูปแบบห้องเรียนเฉพาะ เป็นการจัดการเรียนการสอนให้เฉพาะแรงงานข้ามชาติ โดยรูปแบบนี้ จัดใน 2 สถานประกอบการ

ตารางที่ 8 : รูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบห้องเรียนเฉพาะ

ชื่อบริษัท	ผู้เรียน		วัน / เวลา	ครูผู้สอน
	แรงงานข้ามชาติ	แรงงานข้ามชาติ		
เอเพ็กพลาสเทค จำกัด	88		วันศุกร์–เสาร์ เวลา 17.00–19.00 น.	ครู กศน.
สหปลื้ม จำกัด	20		วันอาทิตย์ เวลา 09.00–12.00 น.	บุคลากรของบริษัท

4. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

สถานประกอบการนำร่องได้เห็นความสำคัญและเห็นปัญหาของการสื่อสารภาษาที่ไม่เข้าใจกันมาก่อนแล้ว โดยมีความพยายามหลายครั้งในการจัดการศึกษา การอบรมภาษาไทยให้กับแรงงานข้ามชาติ ทั้งที่เป็น การส่งเสริม ให้เรียนกับสถานศึกษา กศน. เรียนกับองค์กรภายนอก หรือจ้างครูเข้าไปสอนในสถานประกอบการ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สถานประกอบการเหล่านี้จึงยินดีเข้าร่วมทำงานกับโครงการ ส่งผลการ ทำงานในลักษณะภาคีเครือข่ายความร่วมมือการร่วมปรึกษาหารือ ร่วมออกแบบเนื้อหา วางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ และร่วมแก้ไข ปัญหา ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจ และความมั่นใจของสถาน ประกอบการเอง ที่จะจัดการศึกษาให้อย่างต่อเนื่อง และเห็นผลที่เกิดขึ้นได้ จริง เห็นได้จากการที่ทุกบริษัทนำร่องได้จัดทำโครงการขึ้นมารองรับการ ดำเนินงานร่วมกันเป็นการเฉพาะ เป็นที่มาของคำว่า “**โครงการโรงเรียน ในโรงงาน**” เพราะการที่สถานประกอบการจัดการศึกษาให้แรงงานข้าม ชาติ เป็นเสมือนได้เข้าสู่ระบบการศึกษา เข้าสู่สถานศึกษา โดยมีสถาน ประกอบการเป็นเสมือนโรงเรียน

อย่างไรก็ดี เนื่องจาก การดำเนินงานของโครงการในระยะแรกมี อุปสรรคและความล่าช้าค่อนข้างมาก ทำให้เหลือระยะเวลาในการ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการค่อนข้างน้อย สถานประกอบการบางแห่งจึงจัดได้เพียง 1 หรือ 2 รุ่น

กรณีศึกษาตัวอย่าง จากการดำเนินงาน “โครงการโรงเรียนในโรงงาน” จากประสบการณ์จริง สู่การสร้างความรู้และพัฒนางาน

บริษัท เอเพ็กซ์ พลาสติก จำกัด

เริ่มดำเนินงาน *โครงการโรงเรียนในโรงงาน* ในเดือนกันยายน 2558 – มีนาคม 2559 โดยสอนภาษาไทย สำหรับแรงงานชาวเมียนมา จัดกระบวนการเรียนหลักสูตร 40 ชั่วโมง จำนวน 16 ครั้ง/รุ่น (เรียนในห้องเรียน 32 ชม. เรียน อ่าน-เขียน คำศัพท์ในสถานประกอบการ 8 ชม.) วันเวลาเรียน วัน ศุกร์ – เสาร์ เวลา 17.00–19.00 น. ผู้เรียนจำนวน 3 รุ่น รวม 88 คน (ชาย 41 คน หญิง 47 คน) มีผู้ผ่านการอบรม รวม 60 คน จัดกระบวนการเรียนรู้โดยครู กศน. เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

จากการให้ข้อมูลของผู้รับผิดชอบของสถานประกอบการ หัวหน้างาน แรงงานไทย แรงงานข้ามชาติและครูผู้สอน พบว่ามีผลที่เกิดขึ้นโดยสังเขป ดังนี้

- 1) การสื่อสารภาษาไทยของแรงงานข้ามชาติดีขึ้น พบว่า แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาเรียนกล้าพูดภาษาไทยมากขึ้น สื่อสารได้ถูกต้อง มีทักษะการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งช่วยทั้งในการสื่อสารกับพนักงานที่เป็น คนไทยได้อย่างเข้าใจ ช่วยให้การสอนงานง่ายขึ้น และทำงานร่วมกันได้ดีขึ้นมาก อีกทั้ง ช่วยในการเรียนรู้การอ่าน การเขียนได้ดีขึ้น
- 2) แรงงานข้ามชาติ สามารถอ่าน เขียน ภาษาไทยได้ พบว่า แรงงานข้ามชาติเข้าใจคำศัพท์ที่ใช้ในการทำงานได้มากขึ้น เข้าใจป้ายเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และประกาศต่างๆ ของบริษัทได้ดีขึ้น

- 3) ผู้จัดการฝ่ายบุคคลสะท้อนว่า “บริษัทเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ก็ส่งผลทำให้การทำงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย”
- 4) บริษัทได้ยื่นขอรับรองหลักสูตรอบรมเพื่อการยกเว้นภาษีประจำปี 2558 และ 2559 ต่อกกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน หลักสูตรภาษาไทยต่างด้าว (โครงการโรงเรียนในโรงงาน) จำนวน 3 รุ่น โดยได้รับการรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานแล้วทั้ง 3 รุ่น

แนวทางการยื่นขอรับรองหลักสูตรอบรมเพื่อการยกเว้นภาษี
จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน โดยบริษัทเอพีแก๊ส
ทาสเทค จำกัด ดำเนินงาน “โครงการโรงเรียนในโรงงาน” มี
แนวทาง และเอกสารประกอบการยื่นขอ ดังนี้

1. กรอบแบบฟอร์มของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (ฝย.ฝป.1, ฝย.ฝป.2 และฝย.ฝป.3)
2. แนบเอกสารกำหนดการเรียนการสอน (ช่วงวันที่ และเวลาที่เรียน)
3. แนบเอกสารหลักสูตรที่ใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้
4. แนบบใบรายชื่อและลงชื่อผู้เรียนทุกวันที่มีการเรียนการสอน
5. แนบสำเนาหลักฐานประจำตัวผู้เรียน (พาสปอร์ต , ใบอนุญาตทำงาน , บัตรประกันสังคม , สัญญาการจ้างงาน)

เริ่มดำเนินงาน โครงการโรงเรียนในโรงงาน ในเดือนกันยายน – ธันวาคม 2558 โดยสอนภาษาไทยให้กับแรงงานชาวเมียนมาควบคู่กับ สอนภาษาเมียนมาเบื้องต้นให้กับแรงงานไทย จัดกระบวนการเรียน หลักสูตร 40 ชั่วโมง จำนวน 8 ครั้ง / รุ่น (เรียนในห้องเรียน 32 ชม. เรียน อ่าน-เขียน คำศัพท์ในสถานประกอบการ 8 ชม.) เรียนวันอาทิตย์ เวลา 8.00-12.00 น. ผู้เรียนจำนวน 1 รุ่น รวม 31 คน (ชาย 17 คน หญิง 14 คน และ ชาวไทย 7 คน (ระดับพนักงาน) ชาวเมียนมา 24 คน) มีผู้ผ่านการอบรม รวม 27 คน จัดกระบวนการเรียนรู้โดยบุคลากร ของบริษัท โดยวิธีการคือ แรงงานไทยสอนภาษาไทยแก่แรงงานเมียนมา ควบคู่กับ แรงงานเมียนมาก็สอนภาษาไทยให้กับแรงงานไทยด้วย

เนื่องจากบริษัทมีการผลิตในระยะนี้ค่อนข้างมาก จึงทำให้ จำเป็นต้องหยุดการจัดการเรียนการสอนให้ กับพนักงานไว้เพียง 1 รุ่น โดยเมื่อมีช่วงเวลาที่มีการผลิตไม่มากนัก บริษัทจะดำเนินการจัดการเรียน การสอนอีกครั้ง จากการให้ข้อมูลของผู้บริหารบริษัท พนักงานไทยและ พนักงานเมียนมา ถึงผลที่เกิดขึ้นโดยสรุป ดังนี้

- 1) พนักงานที่เป็นแรงงานข้ามชาติมีโอกาสเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อ โอกาสในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป
- 2) สร้างความเข้าใจในการทำงานระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง ดัง กรณี ผู้บริหารบริษัทสะท้อนว่า “ การที่ให้เขา (พนักงานไทย และเมียนมา) ได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เค้าเข้าใจกันมากขึ้น เพราะโดยปกติหัวหน้าคนไทยกับลูกน้องที่เป็นคนพม่าไม่ค่อย คุยกันหรอก แต่เมื่อเขาได้มาเรียนรู้ภาษาของกันและกัน

เรียนร่วมกัน ทำให้เขาพูดคุยกันมากขึ้น และช่วยให้เข้าใจการทำงานร่วมกันมากขึ้นด้วย”

- 3) บริษัทได้จัดให้พนักงานคนไทยที่เป็นหัวหน้างานในแผนกต่างๆ ของบริษัทมาเรียนร่วมกับพนักงานเมียนมา (เรียนร่วมในชั้นเดียวกัน) ให้ทำหน้าที่เป็นครูซึ่งกันและกัน โดยผู้บริหารให้ข้อมูลว่า นอกจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานไทยกับเมียนมาแล้ว ยังเป็นการสร้างกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างแผนกต่างๆ ของบริษัทตามไปด้วย
- 4) การเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกันผ่านภาษา ทำให้พนักงานไทยและเมียนมาได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกัน
- 5) บรรยากาศที่ดีในการทำงาน ดังกรณี พนักงานเมียนมาสะท้อนว่า “เรากล้าพูดกับหัวหน้ามากขึ้น หัวหน้าก็พยายามพูดภาษาของเรา มันทำให้บรรยากาศในการทำงานดีขึ้นกว่าเดิมมาก

บริษัทโกลบอลพลาสติก จำกัด

เริ่มดำเนินงาน *โครงการโรงเรียนในโรงงาน* ในเดือนตุลาคม 2558 – กุมภาพันธ์ 2559 โดยสอนภาษาไทย สำหรับแรงงานเมียนมา จัดกระบวนการเรียน หลักสูตร 40 ชั่วโมงจำนวน 10 ครั้ง /รุ่น (เรียนในห้องเรียน 30 ชม. เรียน อ่าน-เขียน คำศัพท์ในสถานประกอบการ 10 ชม.) เรียนวันอาทิตย์เวลา 9.00-12.00 น. ผู้เรียนจำนวน 2 รุ่นรวม 42 คน (ชาย 19 คน หญิง 23 คน) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยบุคลากรของบริษัท

จากการให้ข้อมูลของผู้จัดการฝ่ายบุคคล และพนักงานเมียนมา ถึงผลที่เกิดขึ้นโดยสรุป ดังนี้

- 1) ความสุขและความภูมิใจ แรงงานข้ามชาติมีความสุขและรู้สึกสนุกกับการเรียน เมื่ออ่าน เขียนภาษาไทย ได้ เข้าใจ ความหมายของภาษาไทยมากขึ้น ดังกรณีที่แรงงานข้ามชาติ สะท้อนว่า “ รู้สึกสนุก อ่านเขียนได้ เข้าใจมากขึ้น และก็ดีใจมาก”
- 2) แรงงานข้ามชาติสามารถอ่านป้ายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานได้
- 3) สถานประกอบการเปิดโอกาสให้ได้เรียน ได้รับการศึกษา โดยพนักงานสะท้อนว่า ส่วนใหญ่ในที่ทำงานเก่าไม่เคยจัดสอนให้กับพนักงาน
- 4) ความสามารถในการสื่อสารระหว่างพนักงานไทยและพนักงานเมียนมา ทำให้การสนทนางานได้ง่าย และเข้าใจมากขึ้น ส่วนการทำงานในหน้าที่ได้ช่วยลดการผิดพลาดในการทำงาน
- 5) ความสามารถด้านภาษาไทยของแรงงานข้ามชาติ ช่วยให้บริษัทซึ่งดำเนินการโครงการรณรงค์ เรื่องความปลอดภัยในการทำงานอยู่แล้ว ช่วยเสริมให้มีผลการดำเนินงานดีขึ้น ช่วยลดอุบัติเหตุ จากการทำงานได้มากขึ้น
- 6) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลและแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ได้เรียนรู้ภาษาไทย ทำให้แรงงานข้ามชาติไว้วางใจ กล้าที่ปรึกษาพูดคุย ขอความช่วยเหลือ

- 7) พนักงานในบริษัทเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน สื่อสารวิธีทำงานกันได้เข้าใจ ลดข้อผิดพลาดในการทำงาน และให้ความร่วมมือกับบริษัทดีขึ้น
- 8) ปัจจุบันบริษัทกำลังดำเนินการจัดอบรมภาษาอังกฤษ ให้กับพนักงานเมียนมาที่ผ่านการเรียนภาษาไทยในโครงการนำร่องมาแล้วร่วมกับพนักงานไทย อบรม 30 ชั่วโมง ระยะเวลา 23 ตุลาคม ถึง 25 ธันวาคม 2559 และกำลังเตรียมเอกสารเพื่อยื่นขอรับรองหลักสูตรในโครงการโรงเรียนในโรงงาน กับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

บริษัทสหปลื้ม จำกัด

เริ่มนำร่องดำเนินงาน โครงการโรงเรียนในโรงงาน ในเดือน พฤศจิกายน 2558 – กุมภาพันธ์ 2559 โดยสอนภาษาไทยสำหรับแรงงานชาวกัมพูชา จัดกระบวนการเรียนจำนวน 13 ครั้ง 40 ชั่วโมง/รุ่น เรียนวันอาทิตย์ เวลา 9.00-12.00 น. ผู้เรียนจำนวน 2 รุ่น รวม 20 คน มีผู้ผ่านการอบรม รวม 11 คน จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยบุคลากรของบริษัท จากการให้ข้อมูลของผู้จัดการฝ่ายบุคคล มีผลที่เกิดขึ้นสำคัญ ดังนี้

- 1) พนักงานที่ผ่านการเรียนรู้ภาษาไทยทำงานได้คล่องตัวมากขึ้น เนื่องจากอ่านใบงานและเอกสารเกี่ยวกับการทำงานได้
- 2) พนักงานที่ผ่านการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถเขียนใบตรวจสอบสินค้า และนับจำนวนสต็อก ได้ด้วยตัวเอง
- 3) พนักงานที่ผ่านการเรียนรู้ภาษาไทย 3-4 คน ได้ปรับตำแหน่งงานที่ดีขึ้น โดยได้ทำหน้าที่ เขียนใบตรวจสอบสินค้า และเขียนใบรายงานต่างๆ เกี่ยวกับงานในแผนกที่ทำอยู่

การพัฒนารูปแบบและโอกาสทางการศึกษา
ของผู้มีปัญหาด้านบุคคลและแรงงานข้ามชาติ
ในพื้นที่ชายแดนลาว

การพัฒนารูปแบบและโอกาสทางการศึกษา ของผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ ในพื้นที่ชายแดนลาว

ดำเนินงานโดย ศูนย์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภาคอีสาน (ศสอ.)
ร่วมกับ ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

พื้นที่ในแถบจังหวัดชายแดนภาคอีสาน เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มี
แรงงานข้ามชาติจากประเทศลาวเดินทาง มาทำงานทั้งที่เป็นเส้นทางผ่าน
ก่อนเข้าสู่จังหวัดชั้นในของประเทศไทย และปักหลักทำงานในพื้นที่แถบ
แนวชายแดนดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีสถานการณ์การอพยพแรงงาน
ข้ามแดนของแรงงานชาวลาว เพื่อขายแรงงานในประเทศไทยมากอีกพื้นที่
หนึ่ง เนื่องจากมีพื้นที่ชายแดนตามลำน้ำโขงติดกับประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นระยะทาง 210.6 กิโลเมตร และตั้งอยู่ตรง
ข้ามกับนครเวียงจันทน์เมืองหลวง ของ สปป.ลาว มีด่านถาวรและจุดผ่อน
ปรนที่ใช้เป็นเส้นทางในการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่าง 2 ประเทศ เป็นจุด
ผ่านแดนถาวร จำนวน 2 จุด ได้แก่ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1
และท่าเรือหนองคาย ส่วนจุดผ่อนปรนจำนวน 4 จุด คือ ท่าเรืออำเภอศรี
เชียงใหม่ ท่าเรือบ้านเปงจาน ตำบลโพนแพง อำเภอรัตนวาปี ท่าเรือตำบล
จุมพล อำเภอโพธิ์ชัย และท่าเรืออำเภอสังขม⁵ จากสถิติการอพยพ
แรงงานชาวลาวที่เข้ามาขายแรงงานในประเทศไทยพื้นที่จังหวัดหนองคาย

⁵ สำนักงานจังหวัดหนองคาย, 2555

ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2556 พบว่า จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร มีแรงงานสัญชาติลาว ที่ขึ้นทะเบียน ในจังหวัดหนองคายทั้งหมดจำนวน 189 คน แบ่งเป็นประเภทพิสุจน์สัญชาติ จำนวน 106 คน และประเภทนำเข้าตาม MOU จำนวน 83 คน⁶ แต่จากการประมาณการพบว่าน่าจะมีแรงงานลาวที่เข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดหนองคาย โดยไม่ขึ้นทะเบียนแรงงานในจังหวัดหนองคาย ประมาณ 10 เท่าของแรงงานที่มาขึ้นทะเบียน โดยอาชีพที่แรงงานชาวลาวเข้ามารับจ้างส่วนใหญ่เป็นงาน ด้านการเกษตร เช่น เก็บใบยาสูบ เก็บมะเขือ ทำนา เลี้ยงหมู เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแรงงานที่เข้ามา เป็นลูกจ้าง ในงานก่อสร้าง ผู้รับใช้ในบ้าน และภาคบริการตามสถานบันเทิงด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานที่คนไทยมองว่า เป็นงาน ที่มีรายได้ต่ำและเป็นงานหนัก⁷

อย่างไรก็ตาม นอกจากการเดินทางเข้ามาทำงานของแรงงานลาว ในจังหวัดหนองคายแล้ว พื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว ยังเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทางสังคมและวัฒนธรรม ที่มีความใกล้ชิดในลักษณะเครือญาติและครอบครัวของคนสองฝั่งมาช้านาน ซึ่งอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่วิถีชีวิตของคนสองฝั่งแม่น้ำโขงยังคงเดินทางไปมาหาสู่สร้างสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างแนบแน่น มีแรงงานข้ามชาติชาวลาวและผู้มีปัญหาสถานะบุคคลเข้ามาอาศัยอยู่ เข้ามาแต่งงานอยู่กินกับผู้มีสัญชาติไทยในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกัน ในทางกฎหมายและมิตินิติรัฐชาติมิได้ยอมรับว่าบุคคลเหล่านี้เป็นคนไทย แม้จะมีครอบครัวหรือรากเหง้าบนแผ่นดินไทย แม้ว่าการกลุ่มคนเหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยตลอดไป ในขณะที่ประมาณร้อยละ 70 มีปัญหา เรื่องการสื่อสารภาษาไทย บางคนอ่านออกแต่เขียนไม่ได้ และ

⁶ รายงานอิเล็กทรอนิกส์เมล์ กองแผนงานและสารสนเทศ กระทรวงแรงงาน, 2556

⁷ สำนักงานจัดหางานจังหวัดหนองคาย, 2551

หลายคนไม่สามารถอ่านออกเขียนได้เลย ซึ่งส่งผล ทั้งการอยู่อาศัยและ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งของตัวเองและสมาชิกในครอบครัว

ดังนั้น โครงการจึงมีแนวทางที่จะเสริมสร้างโอกาสการเข้าถึง
การศึกษาในรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสม กับบริบทและความจำเป็นและ
แรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ให้สามารถอ่านออกเขียน
ภาษาไทยมีข้อมูลและทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองและสังคม
เข้าใจประเพณีและวัฒนธรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่จะอยู่
ร่วมกันในสังคมไทย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือจากหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานข้ามชาติในพื้นที่อำเภอท่าบ่อและพื้นที่
ขยายผลอำเภอศรีเชียงใหม่จังหวัดหนองคาย

ภาคียุทธศาสตร์
ความร่วมมือ ได้แก่ กศน.
อำเภอท่าบ่อ เทศบาล
อำเภอท่าบ่อ องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล
กองนาง อำเภอท่าบ่อ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ
ตัวแทนชุมชนและนายจ้าง
ในพื้นที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัด
หนองคาย

1. การแสวงหาและสร้างภาคีความร่วมมือในการดำเนินงาน ทั้งในระดับท้องถิ่น อำเภอ ซึ่งทำให้เกิดทีม/คณะในการเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนงานการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ซึ่งมีกิจกรรมที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้คือ

- 1.1 การประชุมคณะทำงานวิชาการ /ที่ปรึกษาโครงการฯ
- 1.2 การประชุมชี้แจงกรอบการดำเนินโครงการในระดับพื้นที่ปฏิบัติการฯ
- 1.3 การแสวงหาภาคีในชุมชน/ท้องถิ่น

2. การพัฒนาและสนับสนุนกลไกชุมชนให้มีบทบาทในการพัฒนาปัจจัยเอื้อทางสังคม

ต่อการเข้าถึงและจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มประชากรข้ามชาติ

เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำงาน สร้างบรรยากาศทางสังคมให้ต่อประชากรข้ามชาติเกิดความรู้สึกมีเพื่อนและปลอดภัยในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา ซึ่งอีกนัยหนึ่ง เป็นเสมือนการเสริมพลัง ให้ประชากรข้ามชาติได้เกิดความมั่นใจและพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน/สังคมด้วย โดยการทำกิจกรรมต่อไปนี้

- 2.1 การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายเรื่องสิทธิมนุษยชนและสถานะบุคคล
- 2.2 การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายเรื่อง การทำงานชุมชนและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.3 การสนับสนุนการเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับประชากรข้ามชาติ
- 2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับประชากรข้ามชาติ

2.5 การออกแบบกิจกรรมสนับสนุน/การจัดการศึกษาที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้ของประชากรข้ามชาติ

2.6 การสนับสนุนกิจกรรมชุมชนในการดำเนินงานสร้างสังคมที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชากรข้ามชาติ

1. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มประชากรข้ามชาติ

เป็นการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มี
คุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เข้าเรียน ทั้งในด้านการ
พัฒนาครูผู้สอน วิชาที่สอนหรือเนื้อหาที่นำไปพัฒนาผู้เรียนทั้งด้าน
ทักษะในการคิด วิเคราะห์และการจัดการปัญหา ซึ่งมีกิจกรรมภายใต้
ยุทธศาสตร์งานดังนี้

3.1 การออกแบบกิจกรรมสนับสนุน/การจัดการศึกษาที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้ของประชากรข้ามชาติ ฯ

3.2 การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้ประชากรข้ามชาติ

2. องค์ความรู้และการขยายพื้นที่การดำเนินงานการจัดการศึกษาในกลุ่ม ประชากรข้ามชาติ

เน้นการพัฒนาชุดบทเรียนการเรียนรู้จากภาคีเครือข่ายความ
ร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การขยายผลและขับเคลื่อนการทำงานเชิงนโยบายใน
ประเด็นการดำเนินงานเรื่องสุขภาพและสุขภาวะผ่านระบบการศึกษา
สำหรับประชากรข้ามชาติ ซึ่งมีกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์งาน ดังนี้

4.1 การประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน

4.2 เวทีสรุปบทเรียนการทำงานเพื่อการขยายผลสู่พื้นที่ใกล้เคียง

1. ภาควิชาความร่วมมือที่เข้มแข็งในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับ แรงงานข้ามชาติและผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ชายแดนไทย- ลาว

1.1 ภาควิชายุทธศาสตร์ในพื้นที่เข้มแข็ง และจริงจังกับการทำงาน

โครงการฯ ได้มีการประสานความร่วมมือ กับภาคีการดำเนินงานใน
ระดับพื้นที่ คือ รพ.สต. กองนาง กศน.อำเภอท่าบ่อ เทศบาลตำบลกอง
นาง ฝ่ายปกครองอำเภอท่าบ่อ และ กศน.อำเภอท่าบ่อ โดยได้แบ่ง
คณะทำงานออกเป็น 3 คณะ ดังนี้

1) คณะที่ปรึกษาโครงการ มีบทบาทในการให้คำปรึกษาการ
ทำงาน ซึ่งมีการแต่งตั้งตามตาม

บทบาทหน้าที่ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนโยบายของหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง อาทิ นายอำเภอหรือปลัด ผู้ที่ได้รับมอบหมาย ผู้อำนวยการ
กศน.จังหวัดหนองคาย หัวหน้าสำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าบ่อ เป็นต้น

ในการดำเนินงาน พบว่า โครงการฯ ยังไม่ค่อยได้มีการทำงาน
เชื่อมโยงกับในระดับนโยบายเท่าใดนัก เนื่องจากทิศทางของโครงการ
มุ่งเน้นการทำงานให้เห็นผลในระดับพื้นที่ เพื่อการขยายผลในพื้นที่
ใกล้เคียงต่อไปนอกจากนั้น ยังมีการขอรับคำปรึกษาและข้อเสนอแนะใน
การทำงานกับผู้บริหารจากหน่วยงานต่างๆ อยู่เป็นระยะ และได้รับความ
ช่วยเหลือเป็นอย่างดี อาทิ ในกรณีการจัดการเรียนรู้เรื่องสถานะบุคคล
สำหรับนักศึกษาในศูนย์การเรียน ได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายปกครอง
เข้ามาเป็นผู้ให้ข้อมูลและความรู้เรื่อง “การพัฒนาสถานะบุคคลของผู้มี
ปัญหาสถานะบุคคลในประเทศไทย” เป็นต้น

ถึงแม้จะไม่มีกิจกรรมที่ชัดเจนในการทำงานเชื่อมโยงกับฝ่ายนโยบาย แต่การแต่งตั้งผู้บริหารหรือคนทำงานในระดับนโยบายเป็นที่ปรึกษาในการทำงานก็ส่งผลต่อการทำงานของระดับปฏิบัติการ ทั้งในเรื่องขวัญกำลังใจและความเข้าใจเรื่องการทำงานของคนทำงานในระดับปฏิบัติการได้เป็นอย่างดี

2) ทีมสนับสนุน : มีบทบาทในการสนับสนุน หรือเอื้อให้ทีมขับเคลื่อนการทำงานดำเนินงานได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ คณะทำงานในทีมชุดนี้จะประกอบไปด้วย ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานในระดับนโยบายจากหน่วยงานในท้องถิ่น อาทิ ผู้อำนวยการ รพ.สต. กองนางนายกเทศมนตรีเทศบาลกองนาง กำนันตำบลกองนาง ผู้อำนวยการ กศน.ท่าบ่อ เป็นต้น ซึ่งจากการทำงานที่ผ่านคณะทำงานชุดนี้เป็นชุดที่รับรู้บทบาทในการเอื้ออำนวยความสะดวก หรือเห็นชอบให้มีการดำเนินโครงการ ซึ่งทีมดังกล่าวมองเห็นผลดีต่อผู้คนในพื้นที่ จึงให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี เช่น การเอื้อสถานที่การประชุม การเข้ามาเยี่ยมระหว่างประชุมอบรมเป็นระยะ บางองค์กรให้เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการเข้ามาช่วยเป็นทีมขับเคลื่อนงานด้วย

3) ทีมขับเคลื่อนการทำงาน : มีบทบาทในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน ทั้งการประสานงาน กับผู้มีปัญหาสถานการณ์บุคคลในพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวทางจัดการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมการสนับสนุนและการจัดการเรียนการสอน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน สำหรับภาคีหลัก ที่ดำเนินงานร่วมกันอย่างจริงจังคือ กศน. กองนาง กศน.ท่าบ่อ/ไพนา และ กศน.น้ำโมง รวมถึงผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและแกนนำชุมชนที่เข้ามาเป็นทีมทำงานร่วมกัน

จากการทำงานร่วมกันที่ผ่านมา พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วทีมที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการดำเนินงานมากที่สุด คือ **ทีมขับเคลื่อนการทำงาน** เนื่องจากผู้ที่อยู่ในทีมนี้ส่วนใหญ่เป็นครูประจำศูนย์เรียนรู้ของ กศน. ในอำเภอทำบ่อผู้นำชุมชน และแกนนำผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการอยู่แล้ว ดังนั้นจึง สะดวก ต่อการไปมาหาสู่ และพบปะกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จึงส่งผลต่อการขับเคลื่อนการทำงาน เป็นอย่างมากตั้งแต่การเข้ามามีส่วนร่วมทั้งเรื่องการวางแผน การดำเนินการ รวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกันของทีมดังกล่าวด้วย

1.2 แกนนำเปิดใจ ชุมชนเปิดโอกาส

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานที่สำคัญในระดับชุมชน คือ แกนนำชุมชนที่อยู่ในชุมชน และได้เข้ามาร่วมเป็นคณะทำงาน เพราะมองเห็นว่าผู้มีปัญหาสถานะบุคคลส่วนใหญ่เป็นคนที่อาศัย และมีครอบครัวอยู่ในชุมชนของตน ได้รับรู้ปัญหาว่ากลุ่มประชากรดังกล่าวมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิและอาศัยอยู่อย่างไม่มิลิทธิอะไร ดังนั้นการเข้ามาเป็นคณะทำงานจึงเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนเดียวกัน

บทบาทสำคัญของแกนนำชุมชนคือเป็นผู้ที่คอยบอกข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์และข้อมูลข่าวสาร ทั้งของหน่วยงานราชการสู่ชุมชนหรือผู้มีปัญหาสถานะบุคคล หรือรายงานกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการสำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลให้หน่วยงานราชการได้รับรู้ รับผิดชอบต่อ การสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่าง กลุ่มผู้มีสถานะบุคคลกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับอำเภอได้มากขึ้น

นอกจากเป็นกลไกเชื่อมข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะบุคคลแล้ว แกนนำชุมชนยังเป็นกลไกในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะบุคคลให้ชุมชนรับรู้

รับทราบ ซึ่งเป็นการเปิดตัวตนให้ชุมชนได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ มีมุมมองที่
ดีต่อผู้มีปัญหาสถานะบุคคล เสริมสร้างคุณค่า และการยอมรับในตัวตน
ของผู้มีสถานะบุคคลในพื้นที่ อันเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ ของกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ที่เข้าไปเรียนรู้ในศูนย์
เรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในชุมชน

อีกประการสำคัญนอกจากเป็นกลไกเชื่อมโยงการรับรู้การมี
ตัวตนและศักดิ์ศรีของกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในชุมชนแล้ว แกนนำ
ชุมชนยังเป็นผู้ให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงภาคักขยามีปัญหาของกลุ่มผู้มี
ปัญหาสถานะบุคคลในการใช้ชีวิตในชุมชนสังคมไทยด้วย ซึ่งส่งผลต่อ
ความรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจในการอยู่ร่วมกันในชุมชนชายแดนอีกด้วย

1.3 แกนนำนักศึกษาลาว : เครือข่ายและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนี้คือการเกิดแกนนำนักศึกษา
ลาวในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่เทศบาลกอนางซึ่งเป็นพื้นที่นำร่อง
ซึ่งแกนนำดังกล่าวมีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจัด
การศึกษาสำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลโดยเฉพาะ เป็นกลไกในการเชื่อม
ประสานกลุ่มนักศึกษาด้วยกันทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องอื่นๆ ที่
เกี่ยวข้อง

การเกิดแกนนำดังกล่าวเกิดจากความสมัครใจที่จะอาสาเป็น
กลไกในการเชื่อมประสานกับกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะด้วยกัน โดยผู้ที่เข้ามา
เป็นแกนนำเห็นความจำเป็นที่คนต่างแดนที่มาอาศัยอยู่ต่างถิ่นต้อง
ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในรูปแบบของการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง

การเกิดกลุ่มแกนนำผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ยังส่งผลต่อการ
สร้างตัวตนให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมกับ
ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการรวมกลุ่มจนมีพลังและกล้าพอที่จะ
เดินสู่พื้นที่สาธารณะและประกาศตัวตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดย

กิจกรรมที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมบ่อยครั้งคือ กิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม อาทิ โรงทาน บุญฉลองโบสถ์ บุญวัดองค์ตั้ง บุญแข่งเรือ เป็นต้น ส่งผลให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญของกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและมีมุมมอง/ทัศนคติดีขึ้น ไว้ใจขึ้น เปลี่ยนจากมุมมองจากผู้อาจสร้างปัญหา กลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

จากการที่กลุ่มผู้มีปัญหาสถานะได้ดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างการยอมรับของชุมชนและสังคม รอบข้าง เกิดความกล้าที่จะออกมาสู่พื้นที่สาธารณะมากขึ้น นำไปสู่การกล้าที่จะไปเรียนที่ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาตัวเองเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายถึงการมีแนวโน้มที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองและครอบครัวให้ต่อไป

2. รูปแบบการเรียนการสอนและหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตสำหรับแรงงานข้ามชาติและผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

จากการสำรวจข้อมูลความต้องการของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ดำเนินงาน พบว่า แรงงานจากประเทศลาว (ซึ่งส่วนหนึ่งมีครอบครัวกับคนไทย) ต้องการการศึกษาที่จะทำให้สามารถอ่านออกเขียนได้ในภาษาไทย และต้องการเรียนในระดับที่สูงขึ้น โดยเนื้อหาที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรสอดคล้องกับความจำเป็นของชีวิต เช่น การประกอบอาชีพ กฎหมายและสิทธิ รวมถึงข้อปฏิบัติและแนวทางในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่มีบรรยากาศระหว่างครูกับนักเรียนที่เป็นกันเอง ไม่เรียนในห้องเรียนมากเกินไป

โครงการและ กศน.อำเภอบำบองได้นำแนวทางจากการสำรวจ ข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่เทศบาลตำบลกอนางซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย โดยการจัดการการศึกษาดำเนินการโดยสถานศึกษา กศน. จัดให้ลงทะเบียนเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้หลักสูตรแกนกลาง เช่นเดียวกันคนไทย คือ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นเพื่อให้สามารถอ่านเขียนภาษาไทย แต่ไม่ต้องลงทะเบียนเรียนในระดับผู้ไม่รู้หนังสือ เนื่องจากแรงงานลาวสื่อสารภาษาไทยได้ และเรียนรู้ภาษาไทยได้ค่อนข้างเร็ว ควบคู่กับการจัดกระบวนการเรียนรู้และเนื้อหาอื่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน

2.1 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ รูปแบบสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคล

การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ หมายถึง การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา หรือการเรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติมีการ ทบทวนบทเรียน การพัฒนาองค์ความรู้ และการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยที่ผ่านมามีการจัดการเรียนการสอนผ่านโครงการ การสอนอาชีพ อาทิ การทำแหมมคลุก การทำขนม ทำปลาต้ม เป็นต้น

นอกจากการเรียนรู้ผ่านรายวิชาและกิจกรรมโครงการแล้ว ยังมีกิจกรรมเสริมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตโดยเฉพาะปัญหาที่ต้องเผชิญเมื่ออาศัยอยู่ในประเทศไทย อาทิ การล้อเลียน ดุด่า การถูกกีดกันจากการเข้าถึงสิทธิ เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็น

ประเด็นร่วมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะ การเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์จึงเข้าไปมีบทบาทในการเยียวยา และการเสริมพลังภายใน ให้มีความมั่นใจในการใช้ชีวิตในประเทศไทยได้มากขึ้น ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้คือ กลุ่มการเรียนรู้แลกเปลี่ยน และการฟัง

อย่างไรก็ตามถึงแม้ฐานคิดเรื่องการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จะเป็นเครื่องมือที่ดีในการจัดการเรียน การสอน แต่ครูผู้จัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดในเรื่องดังกล่าว เช่น ทักษะการฟัง การจับประเด็น รวมถึงการทำกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งที่ผ่านมามีการเชิญวิทยากรจากภายนอกไปช่วยทำกระบวนการซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนต่อไป

2.2 เนื้อหารายวิชาที่จำเป็นสอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้มีปัญหาสถานะ

บุคคล

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนคือหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มเติมการฝึกทักษะเรื่องการใช้ภาษาไทยให้มากขึ้น ทั้งการอ่านและการเขียนและนอกจากนั้นยังมีเนื้อหาที่ออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคล ประกอบด้วย

1) รู้ตัว รู้เพื่อน รู้ชุมชน/สังคม

เป็นเนื้อหาที่พัฒนาขึ้นเพื่อนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในกลุ่มผู้มีปัญหาสถานะบุคคลซึ่งคาดหวังว่าจะทำให้กลุ่มประชากรดังกล่าวเห็นคุณค่าในตัวเองสามารถอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิก คนหนึ่งในชุมชนสังคม โดยเนื้อหาหลัก แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ

- (1) **รู้ตัว :** เนื้อหาให้ความสำคัญกับการเข้าใจตัวเอง เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก การดูแลสุขภาพกายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่เข้ามาคุกคาม
- (2) **รู้เพื่อน :** เนื้อหาครอบคลุมเรื่องการเรียนรู้เพื่อนที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน การไม่ตัดสิน การรับฟังเพื่อนและการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม รวมถึงการพัฒนากลุ่มเพื่อการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนด้วยกันด้วย
- (3) **รู้ชุมชน/สังคม:** เนื้อหาครอบคลุมถึงการเรียนรู้โครงสร้างทางสังคม อำนาจและความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง บริบททางสังคม เรียนรู้ชุมชน ที่ตัวเองอาศัยอยู่ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยเฉพาะปัญหาที่มีผลกระทบต่อผู้มีปัญหาสถานะบุคคล รวมถึงเข้าใจทรัพยากรที่มีอยู่และแนวทางในการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

อย่างไรก็ตามเนื้อหาดังกล่าวยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเดิมมีการพูดคุยกับ กศน.อำเภอท่าบ่อ ในการพัฒนาเป็นรายวิชาการจัดการเรียนการสอน แต่มีการปรับเปลี่ยนเป็นเนื้อหาพัฒนาคุณภาพชีวิต (100 ชม.) แต่เนื่องจากครูที่จัดการเรียนการสอนยังไม่พร้อมในการสอน เพราะยังขาดทักษะที่จำเป็นภายใต้กระบวนการสอน จึงได้ปรับเป็นรายวิชาการอบรม และเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญภายนอกเป็นผู้มาจัดกระบวนการเรียนรู้แทน

2) สิทธิมนุษยชน และ การพัฒนาสถานะทางทะเบียนและสิทธิ

สิทธิมนุษยชนเป็นเนื้อหาที่ให้ความสำคัญกับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในสังคม เนื้อหา

ครอบคลุมทั้งในเรื่องของความหมาย ประวัติความเป็นมา หลักการสิทธิมนุษยชน และความเชื่อมโยงระหว่างสิทธิมนุษยชนกับการเข้าถึงทรัพยากรของผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ชายแดน

มีการอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับครูผู้จัดการเรียนการสอนและชุมชน ซึ่งเป็นสังคมแวดล้อมที่อยู่รอบข้างผู้มีปัญหาสถานะบุคคล โดยศูนย์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภาคอีสานเป็นผู้ดำเนินการเอง ซึ่งคาดหวังให้ครูและชุมชน มีทัศนคติที่ดีกับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการฝึกครูให้เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสิทธิมนุษยชนด้วย อย่างไรก็ตามครูผู้สอนยังมีข้อจำกัดในการสื่อสารกระบวนการดังกล่าว จึงต้องมีการฝึกให้เกิดทักษะด้านนี้มากยิ่งขึ้น

ส่วนในเนื้อหาสถานะบุคคล ได้มีการเชิญวิทยากรผู้รู้จากสหประชาชาติและฝ่ายงานทะเบียน อำเภอท่าบ่อ มาเป็นวิทยากรหลักในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ และได้แลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญในประเทศนี้ ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจทั้งในประเทศและการพัฒนาสถานะ ของตัวเองให้เข้าถึงสิทธิต่างๆได้มากขึ้น

เนื้อหาทั้งสิทธิมนุษยชนและสถานะบุคคลยังเป็นเนื้อหาในรูปแบบการอบรม ซึ่งในอนาคตควรมีการพัฒนา ให้เป็นรูปแบบการเรียนให้ได้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาให้เป็นวิชาเรียนที่เกิดจากการพัฒนา โดย สถานศึกษา กศน.อำเภอท่าบ่อ ต่อไป

3. พื้นที่ต้นแบบการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรการศึกษาที่

เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต สำหรับแรงงานข้ามชาติและผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว

3.1 ต้นแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มชายขอบ

สิ่งที่เป็นจุดเด่นของการดำเนินโครงการฯ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมจัดการศึกษาสำหรับผู้มีปัญหสถานะบุคคล เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจเข้ามาเป็นทีมขับเคลื่อนการทำงาน และการเข้ามามีส่วนเชื่อมประสานกับแกนนำผู้มีปัญหสถานะบุคคลในพื้นที่ การร่วมเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ความต้องการ ในการเข้าเรียนกับ กศน. ของผู้มีปัญหสถานะบุคคล และการเข้าร่วมพัฒนาเนื้อหาการจัดการเรียนสอน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความมั่นใจให้ผู้มีปัญหสถานะบุคคล เข้ามาเป็นนักศึกษาและมั่นใจในการเรียนมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่ยืนยันการเปิดรับพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

กลุ่มบุคคลที่มีส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ แกนนำที่เข้ามาทำงานเป็นกลไกหนึ่งในการประสานและให้ข้อมูลสถานการณ์ภาครัฐแก่กลุ่มผู้มีปัญหสถานะบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นกลไกที่ช่วยสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เรียน โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงบวกให้กับชุมชน และเป็นกลไก ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของผู้มีปัญหสถานะบุคคลให้ชุมชนได้รับรู้และเข้าใจ

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของชุมชนมิใช่จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ต้องอาศัยกระบวนการพัฒนามุมมอง ทัศนคติ และความเข้าใจในกระบวนการทำงานร่วมกันพอสมควร จึงจะสามารถเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ ดังนั้นภายใต้โครงการจึงมีกิจกรรมในการพัฒนาทั้งในประเด็นทัศนคติ เป้าหมายและกระบวนการทำงาน ไปด้วยกันซึ่งนำไปสู่การทำงานในทิศทางเดียวกัน

3.2 ต้นแบบการจัดการเรียนการสอนพหุวัฒนธรรมศึกษา

เป้าหมายของพหุวัฒนธรรมศึกษา คือ การใช้มิติของวัฒนธรรมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทางด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันถึงแม้จะมีความแตกต่างกันทางเพศชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษา ชนชั้น ทางสังคม ศาสนา และความแตกต่าง

ด้านอื่นๆ ซึ่งที่ผ่านมามีการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลที่ ดำเนินการภายใต้โครงการนี้ถึงแม้จะไม่ค่อยได้กล่าวถึง “พหุวัฒนธรรม ศึกษา” มากเท่าไร แต่กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับ สถานคิดพหุวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งนำไปสู่ผลต่อตัวผู้มีปัญหา สถานะบุคคล และชุมชนรอบข้างดังนี้

1) พหุวัฒนธรรมศึกษาทำให้เกิดการพัฒนาตัวเอง : ที่ผ่าน มามีการจัดการศึกษาได้ส่งผลให้ผู้มีปัญหา สถานะบุคคลในพื้นที่กล้าที่จะมี ความภาคภูมิใจในตัวเองและถิ่นฐานบ้านเกิด กล้าที่จะแสดงอัตลักษณ์ ความเป็น คนลาวในพื้นที่มากขึ้น อาทิ การใส่ผ้าถุงลาว การรวมกลุ่มคน ลาว การเดินบัตสลบ เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่การเปิดพื้นที่ ให้ตัวเองได้เรียนรู้ ชีวิตของสังคมรอบข้างนำไปสู่การปรับและพัฒนาตัวเองเองให้สามารถอยู่ ในชุมชน และสังคมได้อย่างเป็นสุขมากขึ้น

2) พหุวัฒนธรรมทำให้เกิดทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน : การจัดการศึกษาครั้งนั้นนอกจากจะมีผู้มีปัญหาสถานะทางทะเบียนหรือ สถานะบุคคลมาเรียนแล้วยังมีคนที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนมา เรียนด้วยซึ่งผู้ที่มาเรียนหนังสือส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนที่มาเรียนเพื่อ พัฒนาตัวเองและการปรับวุฒิทางการศึกษา ส่งผลให้ ผู้ที่มาเรียนด้วยกัน มีความเข้าใจถึงวิถีชีวิตและข้อจำกัดในการใช้ชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่อผู้มี ปัญหาสถานะบุคคลมากขึ้น

4. ขยายผลรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตสำหรับ แรงงานข้ามชาติและผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ชายแดน ไทย-ลาว สู่พื้นที่ใกล้เคียง

การขยายผลสู่ท้องถิ่นใกล้เคียง : พื้นที่นำร่องภายใต้โครงการฯ มี เพียง 1 พื้นที่ คือ เทศบาลตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

แต่ในขณะดำเนินการกิจกรรมได้มีการเชิญพื้นที่ใกล้เคียง คือ น้ำโมง ท่าบ่อ โพนสา มาร่วมเรียนรู้และทดลองจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ไปพร้อมๆกัน โดยมีนักศึกษาลงทะเบียนร่วม 70 คน แต่ค่อยๆ ลดจำนวนลงลงเหลือประมาณ 30 คน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการดูแลครอบครัว การทำมาหากิน และส่วนหนึ่งได้เคลื่อนย้ายกลับประเทศลาว

การขยายผลสู่อำเภอใกล้เคียง : ในช่วงสุดท้ายของการดำเนินโครงการ มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยถึงทิศทาง การขยายผลการทำงานสู่พื้นที่ใกล้เคียง คือ อำเภอศรีเชียงใหม่ ซึ่งผู้บริหาร กศน.อำเภอศรีเชียงใหม่ โดยได้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ จึงขยายการรับนักศึกษาจากเดิมที่รับเฉพาะคนไทยสู่กลุ่มแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ด้วย

รูปแบบความร่วมมือจัดการศึกษาให้กับแรงงานข้ามชาติและผู้มีปัญหาด้านบุคคล

และมี "แนวทางการจัดการเรียนรู้อาชีพสำหรับบุคคลที่ไม่มีพื้นฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (สำหรับแรงงานข้ามชาติและกลุ่มชาติพันธุ์)" ซึ่งโครงการร่วมกับ กคน.กลุ่มเป้าหมายพิเศษ และ กคน.อำเภอ 14 แห่ง พัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ กคน.ทั่วประเทศที่มีกลุ่มเป้าหมายนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา

**ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานและการพัฒนา
การจัดการศึกษาสำหรับแรงงานข้ามชาติในอนาคต
โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

จากการ “ประชุมนำเสนอสถานการณ์ด้านการศึกษาของเด็กและแรงงานข้ามชาติ” วันที่ 31 ตุลาคม 2559 ณ โรงแรม เอส ดี อเวนิว กรุงเทพมหานคร จัดโดยโครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม กับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท ร่วมกับภาคีหลัก ได้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่น่าสนใจจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอรวบรวมมานำเสนอโดยสังเขป ดังนี้

รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์

ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาแรงงาน มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

ผู้มีปัญหาสถานะบุคคลในพื้นที่ชายแดนลาวเป็นกลุ่มคนที่ถูกซ่อนเร้นมานาน แต่มีจุดเชื่อมกับสังคมไทย ในเรื่องวัฒนธรรมมานานแล้ว เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมตามแนวชายแดน หากจะทำงานกับคนเหล่านี้ต้องเข้าใจถึง พวกเขา ประเด็นที่จะต้องคำนึงถึงคือเรื่องสิทธิ เขาอยู่กับเรามาเป็นเวลานาน บางคนตกค้าง ไม่สามารถกลับประเทศต้นทาง ซึ่งจะต้องชัดเจนว่าสิทธิของเขาเป็นอย่างไร หน่วยงานภาครัฐจะดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างไร เพราะ จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในเรื่องอื่นกับเขา เรื่องการจัดการศึกษา โอกาส ความเท่าเทียม รูปแบบการจัดการศึกษา สิ่งเหล่านี้เรามีครบแล้วแต่ยังขาดมิติในเรื่องของสิทธิและสถานภาพต่างๆ ที่เข้ามา

เกี่ยวข้องด้วย เช่น เรื่องการอยู่อาศัย สถานภาพบุคคล หรือกรณีการสร้างครอบครัว

สำหรับโรงเรียนในโรงงานนั้น อาจจะต้องคำนึงถึงหลักใหญ่ 4 เรื่อง ด้วยกัน คือ

1. ภาครัฐที่เป็นผู้เล่นหลักและใหญ่ที่สุด คือ รัฐบาล ซึ่งเป็นทุนทางนโยบายและการเงิน รับจะสนับสนุนให้เกิดขึ้นได้หรือไม่ เพราะจะมีคำถามตลอดเวลากว่าจะให้กับคนต่างชาติได้หรือไม่ รวมไปถึงเรื่องภาษีต่างๆ ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะเข้ามาสนับสนุนได้หรือไม่ เช่น กรณีของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่ไม่สามารถสนับสนุนการฝึกทักษะฝีมือแรงงานให้กับแรงงานข้ามชาติได้ เป็นต้น

2. ในเรื่องของความชำนาญ ซึ่งเป็นขั้นตอนต่อจากเรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำอย่างไรให้มีการเพิ่มเติมหรือการเฉพาะเจาะจงต่อทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งสามารถเพิ่มเติมภาคีที่เป็นกลุ่มอาชีพเข้ามาช่วยทำงานได้

3. การสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ เช่น ทักษะ ของลูกจ้างที่เพิ่มมากขึ้น การลดต้นทุนความสูญเสียที่เกิดจากการผลิต การขอคืนภาษีพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น

4. จะต้องบูรณาการการทำงานของแต่ละฝ่ายได้อย่างไร และจะช่วยให้คนกลุ่มนี้ปรับตัวให้กลมกลืน กับสังคมไทยได้อย่างไร

ทั้ง 4 เรื่องข้างต้นนี้ ภาคีใหญ่ซึ่งก็คือรัฐบาลนั้นสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้คุมนโยบายและทุนทั้งที่เป็นของรัฐ และของเอกชน ในขณะที่ภาคประชาสังคมจะมีส่วนในเรื่องของ cultural capital สิ่งที่เราจะต้องยึดเป็นแก่น ในการจัดการศึกษา คือ การศึกษาเป็นการสร้างทุนให้กับมนุษย์ เป็นวิธีการและรูปแบบที่เราสร้างทุนให้กับคนทุกคน วิธีการ ที่เราจะใช้ในการ

ดำเนินงานจะต้องประสานความร่วมมือใน 3-4 ข้อข้างต้นให้ได้ ให้ภาคการทำงานเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานแบบบูรณาการอย่างครบวงจร

อีกเรื่องที่เราต้องคำนึงถึง คือ ภาระของสายผลิตมีความตึงอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นเวลาการผลิต ของสถานประกอบการ ช่วงเวลาของแรงงานที่จะต้องทำงาน จะสังเกตได้ว่าช่วงเวลาที่เรাজัดการศึกษา นั้น จะมีระยะเวลาตลอดหลักสูตรไม่ยาวนาน ใช้เวลาในวันหยุดหรือช่วงเย็น เพราะเราไม่สามารถดึงคนออกจาก สายพานการผลิตได้ และความเหนื่อยล้าของคณาจารย์มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดหนึ่งที่เราไม่สามารถเพิ่มจำนวนผู้เรียนได้มากนัก

ทั้งสองกรณีที่น่าเสนอถือว่ามาถูกทางแล้ว แต่อาจจะมีปัญหาเรื่องการขยายผล การฝึกอบรมให้กับคนต่างชาติ เพิ่งจะมีการยอมรับหน่วยงานบางหน่วยอาจจะยังไม่รู้และไม่กล้าที่จะดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะยังไม่กล้าดำเนินการ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐมีการเปลี่ยนแปลง เช่น การช่วยเหลือผู้ประกอบการในการจัดทำแบบขอคืนภาษี อาจจะทำให้เกิดการติดขัด ในกรณีของชายแดนไทยลาว การจัดการศึกษาอาจจะลึกซึ้งมากกว่าเพราะมีเรื่องสิทธิและสถานภาพต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการจ้างแรงงานข้ามชาติเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้สถานประกอบการตัดสินใจว่าจะพัฒนาแรงงานของตัวเองหรือไม่ สถานประกอบการจะได้ประโยชน์จากการลงทุนในระยะเวลา การจ้างงาน ที่เหมาะสม ในขณะที่ภาคประชาสังคมนั้น ต้องสร้างทัศนคติให้สังคมไทยเข้าใจได้ว่า ทำไมเราต้องจัดการศึกษา จัดฝึกอบรมให้กับแรงงานข้ามชาติ สังคมไทยจะได้ Productivity อะไรและจำนวนเท่าไรกลับคืนมาต่อของสูญเสียอะไรจำนวนเท่าไร หากไม่จัด

การศึกษาให้กับพวกเขา หรือแม้แต่ประโยชน์ที่เขาจะได้รับติดตัวกลับไป
เมื่อเขาเดินทางกลับไปทำงานที่ประเทศต้นทาง

นางเงินยวง มหาวงษ์

ผู้แทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีโครงการโรงเรียนในโรงงาน เช่นกัน มีสถานประกอบการ เข้าร่วมโครงการจำนวน 193 แห่ง นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงาน กศน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี ในการ จัดฝึกอบรมพนักงานของห้าง ในเชิงนโยบายนั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานสนับสนุนในเรื่องนี้อยู่แล้ว หากสามารถนำงานมาเชื่อมประสานกันได้ จะเป็นเรื่องที่ดีเป็นอย่างยิ่ง

ศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในกรณีของชายแดนไทยลาวนั้น นอกจากความซับซ้อนในเชิงสถานะบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ยังมีเรื่อง Gender เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ผู้หญิงที่ถูกกระทำมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ การเปิดประเทศระหว่างกัน ถูกแสวงหาผลประโยชน์ และไม่เข้าใจในความเป็นมนุษย์ของพวกเขา เราต้องสร้างพื้นที่สำหรับพวกเขาและชุมชนที่เขาอยู่ให้เป็นพื้นที่ที่อยู่กันอย่างปกติสุขในการใช้ชีวิตของพวกเขาและพวกเรา คนในชุมชนต้องดูแลและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สำหรับโรงเรียนในโรงงานนั้น เราต้องสร้างแรงจูงใจในการลงทุนของภาคธุรกิจว่า Human capital ของเขาจะดีขึ้นอย่างไร หลักสูตรเนื้อหากที่

เราจัดการศึกษาต้องมากกว่าการเรียนภาษา แต่ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม สร้างมิตรภาพและการอยู่ร่วมกัน ต้องมองไปถึงจนกระทั่งเขาเดินทางกลับประเทศต้นทาง และยังเป็นเพื่อน เป็นเครือข่าย เป็นห่วงโซ่ในการทำงานระหว่างกันด้วย ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะ SMEs ให้ความสนใจในการพัฒนาแรงงานของพวกเขามากยิ่งขึ้น

นางสาวชไมพร ชารี

นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กรมควบคุมโรค มีภารกิจในส่งเสริม ป้องกัน และรักษาโรคสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือแรงงานข้ามชาติ อยู่แล้ว ซึ่งจะมีหลักๆ 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ ก่อนที่แรงงานจะเข้าทำงาน ซึ่งกรมควบคุมโรคร่วมมือกับกระทรวงแรงงาน ในการตรวจสุขภาพ และยังได้รับมอบหมายให้จัดให้ความรู้แก่แรงงานข้ามชาติก่อนที่เข้ามาทำงานในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ทั้งในเรื่องสุขภาพ สิทธิและหน้าที่ และได้ผลิตเอกสารให้ความรู้เป็น 5 ภาษา ส่วนที่สอง คือ การทำงานกับสถานประกอบการในเรื่องปลอดภัย ปลอดภัย ภายใจเป็นสุข ซึ่งทำงานกับทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ โดยมีสถานประกอบการ เข้าร่วมโครงการกว่า 200 แห่ง ซึ่งมีประมาณร้อยละ 10 ที่เป็นสถานประกอบการที่มีแรงงานข้ามชาติทำงานอยู่ด้วย เช่น บริษัทผลิตเสื้อผ้า แซ่แข็ง แปรรูปอาหาร

สิ่งที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการศึกษากับแรงงานข้ามชาติ คือ เรื่องสุขภาพและสุขอนามัย การใช้ชีวิตที่ปลอดภัย การป้องกันควบคุมโรคอาชีวอนามัย การดูแลความสะอาดของที่พักและที่สาธารณะ การดูแล

รักษาความสะอาดของร่างกาย สุขอนามัยในชีวิตประจำวัน ซึ่งนอกจากในกลุ่มผู้ใหญ่ที่เป็นแรงงานแล้ว ควรเริ่มปลูกฝัง และให้การศึกษาในกลุ่มเด็กด้วยเพื่อให้เด็กเติบโตแบบมีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งในที่สุดก็จะส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม

นางวาราลี แพรศคล้าย

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมาย พิเศษ สำนักงาน กศน.

จากข้อมูลของกรมวิชาการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการสำรวจ ความคิดเห็น ในเรื่องความรู้สึกเป็นพลเมืองอาชีวศึกษา พบว่า ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 8 แสดงให้เห็นว่าคนไทยยังรู้สึกถึงความเป็นพลเมืองร่วมกันในระดับภูมิภาคน้อยกว่าประเทศอื่น เรื่องนี้ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของสังคมไทย ที่ยังไม่ยอมรับคนจากประเทศอื่นเช่นกันและมีผลต่อการที่หน่วยงานต่างๆ จะจัดการศึกษาให้กับแรงงานข้ามชาติด้วย ทัศนคติและทัศนคติ ในเชิงลบ โดยเฉพาะภาครัฐเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานกับคนกลุ่มนี้ สำหรับสำนักงาน กศน. ได้มีความพยายามจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ไม่มีสัญชาติไทยรวมถึงแรงงานข้ามชาติ ให้ได้เรียนรู้ภาษาไทยและเรียนรู้การใช้ชีวิตในประเทศไทย โดยได้ร่วมกับมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. หลายแห่ง จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับบุคคล ที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษา กศน. ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กลุ่มแรงงานข้ามชาติและผู้ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งสถานประกอบการต่างๆ ที่จัดการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางจัดการศึกษาได้เช่นกัน

นางสาวรัชชฉัตร กะระจำง

บริษัทโกลบอลพลาสต์ จำกัด

ก่อนที่จะทำงานที่นี่ เคยเป็นครูสอนในค่ายผู้ลี้ภัย ดังนั้นจะมีพื้นฐานความเข้าใจความเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่คนไทย เมื่อมีโครงการเข้ามา จึงยินดีให้ความร่วมมือและเป็นคนช่วยสอนภาษาไทยให้กับแรงงานข้ามชาติในบริษัท

นายปริญญา กระจำง

หัวหน้าฝ่ายบุคคล บริษัทโกลบอลพลาสต์ จำกัด

ที่ผ่านมามีบริษัทได้หาข้อมูลว่ากรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีโครงการอะไรสนับสนุนบริษัทได้บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่บริษัทไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่บริษัทพยายามค้นหาเอง เพราะกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อาจจะยังไม่สามารถทำงานกับสถานประกอบการได้ทั่วถึง ดังนั้นอาจจะต้องมีคนกลางหรือกลไกในการช่วยทำงาน เพื่อลดช่องว่างระหว่างสถานประกอบการและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ในฐานะที่เป็นผู้ประกอบการจึงมีประสบการณ์ว่า การที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปร่วมมือกับ สถานประกอบการหรือจะเข้าไปร่วมจัดการศึกษาในสถานประกอบการ ต้องเสนอให้สถานประกอบการเห็นความสำคัญของงาน อะไรบ้างที่เราสามารถสนับสนุนสถานประกอบการได้ และสถานประกอบการจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สถานประกอบการตัดสินใจและมีโอกาสให้ความร่วมมือมากขึ้น และงานเกิด ความต่อเนื่อง ปัจจุบันบริษัทได้จัดอบรมภาษาอังกฤษต่อเนื่องจากชั้นเรียนโรงเรียนในโรงงาน ซึ่งเป็นชั้นเรียน ของทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติในการเรียนร่วมกัน

นางสาวศรีสุดา โยธา

ผู้จัดการอาวุโสฝ่ายการตลาด บริษัทกรุงเทพเลเบิล จำกัด

เวลาที่หัวหน้างาน (คนไทย) สั่งงานกับพนักงานที่เป็นแรงงานข้ามชาติ พวกเขาแสดงอาการพยักหน้า เหมือนจะเข้าใจ แต่เมื่อลงมือปฏิบัติกลับทำไม่ได้ นั่นแสดงว่าการพยักหน้าของเขาไม่ได้หมายความว่าเขาเข้าใจ ในสิ่งที่เราบอก ดังนั้นการสื่อสารด้วยภาษาเดียวกันเป็นสิ่งสำคัญมาก การเป็นบริษัทเล็กนั้นต้องมีการผิดพลาด น้อยที่สุด เพราะความผิดพลาดในบริษัทเล็กหมายถึงความเสียหายอย่างมาก การสื่อสารภาษาที่เข้าใจกันระหว่างหัวหน้างานเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทยและแรงงานข้ามชาติ จึงเป็นวิธีการที่ช่วยลดข้อผิดพลาดในการทำงาน แต่การที่เป็นบริษัทเล็ก ก็มีส่วนที่ดี เพราะหัวหน้างานคนไทยและพนักงานที่เป็นแรงงานข้ามชาติมีความใกล้ชิดกัน ซึ่งเป็นฐานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน

บทสรุป

งานที่เราพูดคุยกันในวันนี้ไม่ใช่เป็นแต่เฉพาะเรื่องการศึกษา แต่เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนด้วย ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่เราเข้าไปช่วยทำงานในบางส่วนที่ภาครัฐยังมีเงื่อนไขข้อจำกัดบางส่วน เป็นการพัฒนาตัวแบบโครงการนำร่อง ซึ่งอาจนำไปปฏิบัติหรือพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย มีบทเรียนการทำงานที่มีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้จัดต้องการรับฟังความคิดเห็นของแต่ละท่าน และในการทำงานต่อไปจะต้องคำนึงถึงด้วยว่า จะส่งมอบสิ่งเหล่านี้ให้กับหน่วยงานเจ้าภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่องได้อย่างไร จะทำงานแบบประสานงานและบูรณาการกันอย่างไร และสร้างความตระหนักให้กับสังคมได้รึว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นประโยชน์ แต่เฉพาะพวกเราเท่านั้น แต่สามารถที่จะทำเป็นอุดมการณ์สากลได้อย่างไร

(นายพิทยา จินาวัฒน์)

สรุปการประชุม “นำเสนอสถานการณ์ด้านการศึกษาของเด็กและแรงงานข้ามชาติ”

31 ตุลาคม 2559 โรงแรม เอส ดี อเวนิว กรุงเทพมหานคร

โอกาสการพัฒนาและข้อเสนอแนะ ต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากผลการทำงานของโครงการทั้งที่สำเร็จแล้ว และที่ยังไม่เสร็จ สมบูรณ์ด้วยปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระหว่างทางที่ผ่านมา แต่สามารถค้นพบ บทเรียนการทำงานว่า แม้งานบางอย่างจะสำเร็จแล้วหรือยังไม่สำเร็จ ในระยะ โครงการก็ตตามงานเหล่านี้ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมบางประเด็น/ บางเรื่องในอนาคต โครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ที่มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ (คสร.) จึงมี ข้อเสนอแนะจากการทำงาน ประกอบกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการพัฒนางานต่อเนื่อง ในอนาคตต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน ดังนี้

□ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

1. การจัดการศึกษาให้กับบุตรแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาใน ศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว (Migrant Learning Center) ที่ได้มีการพัฒนาความ เชื่อมโยงการจัดการศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ทั้งของประเทศไทยและประเทศเมียนมา (Non-Formal Primary Education-NFPE) นั้น ไม่ เพียงแต่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรแต่เพียงฝ่าย เดียว แต่ในอนาคตจะส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพ การอยู่ร่วมกันในพื้นที่ชายแดน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทั้งสองประเทศ ดังนั้นการจัดการศึกษาใน รูปแบบเหล่านี้ **ควรจะต้องมี ความร่วมมือกันอย่างชัดเจนและเป็นทางการ ระหว่างประเทศไทยและเมียนมา เพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยง**

การศึกษาระหว่างกันให้กว้างขวาง ยั่งยืน และสามารถเชื่อมไปสู่ความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ ในลักษณะเดียวกันในอนาคต

2. การพัฒนาการเชื่อมโยงการศึกษาโดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับประถมศึกษา (Non - Formal Primary Education-NFPE) ของประเทศเมียนมาจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กในศูนย์การเรียนรู้ โดยได้ริเริ่มในพื้นที่อำเภอแม่สอดนั้น เป็นความก้าวหน้าในการรองรับเด็กที่อาจจะเดินทางกลับประเทศต้นทางในอนาคต ขณะเดียวกัน ยังมีเด็กกลุ่มใหญ่อีกกลุ่มหนึ่งที่ยังเรียนอยู่ในระบบโรงเรียนของรัฐหรือโรงเรียนเอกชน ซึ่งในอนาคตอาจจะต้องเดินทางกลับประเทศต้นทางเช่นกัน แต่เด็กกลุ่มนี้ยังไม่มีแนวทาง หรือรูปแบบการเชื่อมโยงอย่างไรที่จะสามารถกลับไปเรียนต่อที่ประเทศต้นทางได้ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาให้เกิดความร่วมมือกับประเทศต้นทางของบุตรแรงงานข้ามชาติที่เรียนในระบบโรงเรียน ให้สามารถกลับไปเรียนต่อในประเทศต้นทางได้ในอนาคต ซึ่งปัจจุบันนโยบาย ของประเทศเมียนมาได้ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาเป็นอันดับต้นๆ ดังนั้นโอกาสที่จะเชื่อมโยงระหว่างกันจึงมีมากขึ้น เป็นโอกาสที่ประเทศไทยจะใช้การศึกษานำเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับประเทศเพื่อนบ้านและพัฒนาโอกาส ก้าวไปเป็นผู้นำด้านการศึกษาในอนาคตต่อไป

□ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แผนยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร เป็นกลไกรูปแบบหนึ่งของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติแม้จะยังไม่สามารถขับเคลื่อนได้เท่าที่ควรในระยะที่ผ่านมา ซึ่งในระยะต่อไปคณะทำงาน จัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพร ควรผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์เกิดการขับเคลื่อนได้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยไม่ควรเป็นการผูกโยงกับ

หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมากเกินไป เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจะส่งผลกระทบต่อการทำงานไปด้วย อีกทั้ง คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ควรพิจารณานำแผนยุทธศาสตร์การศึกษาประชาคมอาเซียนจังหวัดชุมพรเข้าไปหลอมร่วมกับนโยบายที่เกี่ยวข้องของ กศจ. เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ ดังกล่าว เป็นความสอดคล้องต่ออำนาจหน้าที่ของ กศจ. ที่กำหนดไว้ในเรื่องการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ในระดับนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรเข้าไปสนับสนุนการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชุมพร ซึ่งนับว่าเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญ และควรมีแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดหรือขยายผลต่อไปในอนาคต

2. ภาพรวมแม้ว่าจำนวนเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย และจำนวนโรงเรียนที่มีเด็กกลุ่มดังกล่าวศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน สพฐ.จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่ายังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่มีเด็กกลุ่มนี้เข้าเรียน ด้วยเหตุผลของการปฏิเสธ มีเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค หรือความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบาย แนวปฏิบัติ ขั้นตอนในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย จนนำไปสู่การปฏิเสธ การรับเด็กเข้าเรียน สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือผู้บริหารสถานศึกษาเหล่านี้ ไม่ได้รับการชี้แจง ชักซ้อมความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายในเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย หรือเคยได้รับทราบ แต่ไม่ชัดเจนเพียงพอ ไม่มีเอกสาร คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ สำหรับการอ้างอิงการปฏิบัติงาน เหล่านี้ อาจเป็นเพราะเป็นผู้บริหารใหม่ หรือการชี้แจงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดไม่ครอบคลุม ทั้งถึง ขาดความต่อเนื่อง และขาดการนิเทศติดตามในเรื่องนี้

เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อให้เป็นการเน้นย้ำนโยบาย และเป็นการชี้แจง แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาแก่เด็กกลุ่มดังกล่าว **สำนักงาน สพฐ. ควรปรับปรุงประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนเข้าเรียนประจำปีการศึกษา ให้มีข้อความที่ระบุถึงการรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน อย่างชัดเจน** ซึ่งช่วยจะทำให้สำนักงาน สพฐ. สามารถส่งต่อนโยบายเรื่องนี้อย่างชัดเจนไปที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัด ได้อย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา โดยใช้กลไกปกติที่มีอยู่

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1. ภารกิจหนึ่งของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือ ส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ที่ผ่านมา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.ทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบ ในกลุ่มผู้ไม่มีสัญชาติไทยรวมถึงกลุ่มประชากรข้ามชาติ ทั้งในกลุ่มเด็กและกลุ่มแรงงาน อันเป็นไปตามนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชนหรือ Education for All และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 เรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ทำให้ที่ผ่านมามีภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว (Migrant Learning Center) มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม จัดการศึกษาที่สถานศึกษา กศน. อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการศึกษา ตามแนวทางการ จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่

ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอก
ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับครูประจำกลุ่มที่
เป็นบุคคลภายนอก ต้องมีวุฒิมัธยมศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้เป็นปัญหาใน
การจัดหาครูประจำกลุ่มสำหรับสอนกลุ่มผู้ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร
หรือไม่มีสัญชาติไทย จึง**ควรพิจารณากำหนดคุณสมบัติครูประจำกลุ่มที่เป็น
บุคคลภายนอกให้เหมาะสม กับสภาพปัญหา ความต้องการ ของ
ผู้เรียนและเหมาะสมกับสภาพของศูนย์การเรียนภาคีเครือข่าย** โดยควร
กำหนดคุณสมบัติของครูที่มีวุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีต้องมี
ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน และเปิดโอกาสแก่ครูประจำกลุ่มที่ไม่
มีสัญชาติไทย เนื่องจากผู้เรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยจำเป็นจะต้องมีครูที่สามารถ
สื่อสารภาษาเดียวกันกับผู้เรียนได้ ซึ่งจะช่วยในการเรียนรู้ของเด็กได้ดีขึ้น อีกทั้ง
จะทำให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น ทำให้
สถานศึกษา กศน. สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและมีทรัพยากรในการส่งเสริม
การจัดการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

2. การจัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็ก ไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาค
บังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ถือเป็นสร้างเสริมโอกาสที่สำคัญสำหรับเด็ก
ที่ไม่มีหลักฐาน ทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มหนึ่งที่พลาด
โอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาและได้รับวุฒิ
การศึกษาที่ออกให้โดยหน่วยงานรัฐ อย่างไรก็ตาม **หลักสูตรการศึกษานอก
ระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่นำมาใช้ เป็น
หลักสูตร สำหรับผู้ใหญ่ ไม่เหมาะสมและยากเกินไปสำหรับ
กลุ่มเป้าหมายไม่ใช่คนไทยและอยู่ในวัยเด็ก ดังนั้น ในระยะยาวควร**

พิจารณาพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในวัยเด็ก และสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย

3. เนื่องจากภาคธุรกิจของประเทศไทยมีความต้องการแรงงานจำนวนมากเพื่อเข้าสู่ระบบการผลิต ขณะที่สังคมไทยเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ อัตราแรงงานไทยต่อประชากรลดลงไปมากกว่าในอดีต แรงงาน จากประเทศเพื่อนบ้าน(เมียนมา ลาว กัมพูชา เวียดนาม) จึงเข้ามาทดแทนแรงงานไทยที่ลดลง เพื่อช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาคนเหล่านี้ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นแรงงานที่มีคุณภาพนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพในทิศทางที่สังคมต้องการ ดังนั้น สำนักงาน กศน.จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ อย่างไรก็ตาม พบว่า สถานศึกษา กศน.ส่วนใหญ่ ไม่สามารถจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือที่ไม่มีสัญชาติไทยได้ หรือจัดได้อย่างจำกัดมากสำหรับบางสถานศึกษาที่ยังจัดอยู่ ขณะที่มีความต้องการของผู้เรียนอยู่มาก เนื่องจาก สถานศึกษา กศน. ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ดังนั้น สำนักงาน กศน. ควรพิจารณาการสนับสนุนงบประมาณให้กับสถานศึกษา กศน. ที่จัดการศึกษาแก่กลุ่มผู้เรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย เช่นเดียวกับการจัดสรรงบประมาณ แก่ผู้เรียนที่เป็นคนไทย ทั้งที่เป็นการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสืออย่างเพียงพอ

อีกทั้ง ปัจจุบันภาคธุรกิจ สถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานข้ามชาติ เห็นความสำคัญของความสามารถในการสื่อสาร การอ่านเขียนภาษาไทย ได้ของแรงงานข้ามชาติ และต้องการจัดการศึกษา หรือจัดอบรมภาษาไทยให้กับแรงงานข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักจะมีข้อติดขัดในการ

ริเริ่ม ไม่ทราบจะดำเนินการอย่างไร และมีข้อจำกัดด้านครูผู้สอน ขณะที่ค่อนข้างมีความพร้อมในการสนับสนุนในด้านสถานที่ ทรัพยากรอื่นๆ และงบประมาณทั้งหมดหรือบางส่วน ดังนั้น เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้เรียน และเพิ่มภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กศน. ได้มากขึ้น และท้ายที่สุดเพื่อประโยชน์ของสังคมไทย **ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการ และภาคเอกชนอื่นๆ ในการส่งเสริมและจัดการศึกษาในกลุ่มแรงงานข้ามชาติร่วมกัน พร้อมทั้ง ควรประสานความร่วมมือและวางแผนแนวทางการทำงานร่วมกันกับกระทรวงแรงงาน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันในระดับนโยบาย** ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในระดับปฏิบัติงานต่อไป

กระทรวงแรงงาน

1. ปัจจุบันภาคธุรกิจเห็นความสำคัญของการสื่อสารภาษาไทยและความสามารถในการอ่านการเขียนภาษาไทย ของแรงงานข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น จากผลที่เกิดขึ้นและบทเรียนการพัฒนาบูรณาการจัดการศึกษา ในรูปแบบโรงเรียนในโรงงานที่ผ่านมา พบว่าเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการ แม้จะเกิดในพื้นที่เล็กๆ และมีสถานประกอบการเข้าร่วมเพียงไม่กี่แห่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นและประโยชน์ ที่ได้รับค่อนข้างชัดเจน จึงเป็นโอกาสที่จะขยายผลไปสู่สถานประกอบการอื่นๆ ในพื้นที่อื่นๆ อีกทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายแรงงานข้ามชาติของแต่ละหน่วยงานตามภารกิจ ทั้งด้านการดูแลแรงงาน สุขภาพ และการศึกษา รวมถึงการใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือ กลไกในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ปัญญา การใช้แรงงานไม่เป็นธรรม และการค้ามนุษย์

ดังนั้น **กระทรวงแรงงาน ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข องค์กร**

นายจ้าง องค์การลูกจ้าง ในการใช้การศึกษา เป็นเครื่องมือเชื่อมประสานการทำงานระหว่างกันอย่างบูรณาการ และสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ เช่น ทักษะของลูกจ้างที่เพิ่มมากขึ้น การลดต้นทุนความสูญเสียที่เกิดจากการผลิต การขอคืนภาษีพัฒนาฝีมือแรงงาน และวุฒิบัตร / วุฒิการศึกษาสำหรับแรงงานที่ผ่านการอบรม/จบหลักสูตร เป็นต้น เพื่อการพัฒนาการทำงานของแต่ละหน่วยงานในกลุ่มเป้าหมายเดียวกันอย่างเป็นระบบและเพื่อการพัฒนาประชากรที่เป็นกำลังแรงงานสำคัญของประเทศให้มีคุณภาพต่อไป

เพื่อนผู้ร่วมเดินทางและผู้ใหญ่ที่คอยเกื้อหนุน

ภาคีหลัก	ที่อยู่	เพื่อนผู้ร่วมเดินทาง
มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน	เลขที่ 203 หมู่ 2 ต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก 63110 โทรศัพท์ / โทรสาร 055-546112 www.helpwithoutFrontiers.org	ศิริพร แก้วสมบัติ ยุวดี ศิลปะกิจ ไอนิยะ สุคนธ์ ปานทอง
มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร	(ที่ตั้งปัจจุบัน) ศูนย์ประสานงานมูลนิธิศุภนิมิตฯ สำนักงานเทศบาลตำบลปากน้ำชุมพร เทศบาลปากน้ำชุมพร ถนนชลธีทวารวดี ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองฯ จังหวัดชุมพร 86120 โทรศัพท์ 0-7752-2008 โทรสาร 0-7752-2235 ต่อ 12	ชนกฤต หิตสุวรรณ สุดาพร วุฒิโภค

ภาคีหลัก	ที่อยู่	เพื่อนผู้ร่วมเดินทาง
มูลนิธิศุภนิมิต แห่งประเทศไทย จังหวัดระนอง	เลขที่ 258/248 หมู่ 6 ตำบลบางรีน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง 85000 โทรศัพท์มือถือ : 087-271- 0345	ฐิติยา สามารถ อรอรียา จารุชัย
ศูนย์ส่งเสริมสิทธิ มนุษยชนภาค อีสาน (ศสอ.)	(ที่อยู่ปัจจุบัน) สาขาสังคม ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ด เลขที่ 113 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด 45120	คชฉิณ สุริษา ชลธิดา บัวหา
มูลนิธิเพื่อ เยาวชนชนบท (มยช.)	เลขที่ 59/118-120 ซอยเอก ชัย 89/4 ถนนเอกชัย แขวง/ เขตบางบอน 10150 โทรศัพท์ 0-24168073 โทรสาร 02-894-2819 www.fry1985.org www.facebook.com/FRY.1985	ลัดดาวัลย์ หลักแก้ว มงคล สุวรรณศิริศิลป์ ญานิณี ขำศิริ เพชร พิวพันธ์ ชัยวัฒน์ พระจันทร์
ที่ปรึกษา โครงการ	ศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก นางอรพิน วิมลภูษิต	

โครงการพัฒนาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม กับผู้มีปัญหาสถานะบุคคลและแรงงานข้ามชาติ (คสร.)

สำนักสนับสนุนสุขภาพประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

